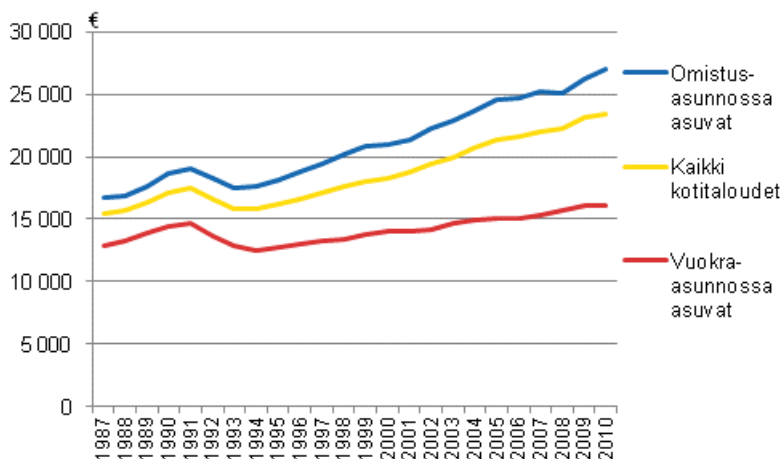

Tulonjakotilasto 2010

Omistusasujien tulot ovat kehittyneet suotuisammin kuin vuokra-asujien

Omistusasunnossa ja vuokralla asuvien kotitalouksien välinen tuloero on kasvanut viimeisten 15 vuoden aikana merkittävästi. Tilastokeskuksen tulonjakotilaston mukaan vuodesta 1995 vuoteen 2010 omistusasunnoissa asuvien talouksien tulotaso nousi 49 ja vuokralaistalouksien 26 prosenttia. Omistusasujien käytettävissä olevat tulot kulutusyksikköä kohti olivat keskimäärin 26 970 euroa ja vuokralla asuvien 16 150 euroa vuonna 2010. Suomen noin 2 551 000 kotitaloudesta 68 prosenttia asuu omistusasunnoissa ja 30 prosenttia vuokra-asunnoissa. Puolet omistusasunnoista on velattomia.

Käytettävissä olevat tulot kulutusyksikköä kohti asunnon hallintasuhteen mukaan vuosina 1987–2010, vuoden 2010 rahassa.

Kotitalouksien asumiskustannukset (asuntolainan korot mukaan lukien, mutta ei lyhennyksiä) olivat keskimäärin 12 prosenttia käytettävissä olevista rahatuloista vuonna 2010. Vuokralaisilla osuus oli 22 prosenttia, velkaisessa omistusasunnossa asuvilla 10 prosenttia ja velattomassa omistusasunnossa asuvilla 9 prosenttia. Kun myös asuntolainojen lyhennykset otetaan huomioon, asumismenojen tulo-osuus velkaisissa omistusasunnoissa oli yhtä korkea kuin vuokralla asuvilla, 23 prosenttia.

Jos asuntovelkaa ei ole, omistusasunnoissa asuville kotitalouksille jää enemmän rahaa muuhun kulutukseen kuin vastaavaa rahatuloa saaneille muille kotitalouksille. Viime vuosien matalat lainakorot ovat alentaneet

omistusasunnoissa asuvien asumiskustannuksia. Tosin vastaavasti myös verohyödyt jäivät pienemmiksi. Toisaalta vuokratason nousu on kasvattanut omistus- ja vuokra-asukkaiden välisiä kulutusmahdollisuuksien eroja.

Tulonjakotilastossa omistusasumisesta saatava hyöty otetaan huomioon laskettaessa kotitalouksien käytettävissä olevia tuloja. Muutosprosentit ovat kuitenkin lähes samat, vaikka tuloista poistettaisiin laskennallinen asuntotulo.

Tuoreimman tulonjakotilaston mukaan keskituloisen kotitalouden käytettävissä oli tuloja mediaanilla mitaten 33 410 euroa vuonna 2010. Kasvua edellisvuodesta oli reaalisesti 1,7 prosenttia. Kasvu oli kuitenkin vähäistä 2000-luvun mittapuulla. Kotitalouksien tulokehitys on 2000-luvulla ollut huonompi vain vuosina 2006–2008.

Palkkatulot eivät lainkaan kasvaneet vuonna 2010. Kahden edellisen vuoden aikana palkkatulot ovat kasvaneet merkittävästi ainoastaan 35–44-vuotiaiden kotitalouksissa. Vain omaisuustulot ja saadut tulonsiirrot kasvoivat merkittävästi. Yrittäjätulot kasvoivat 3,4 prosenttia, etenkin metsätalouden tulot. Niinpä yrittäjien ja maatalousyrittäjien tulot, jotka koostuvat suurimmaksi osaksi yrittäjä- ja omaisuustuloista, kasvoivat suhteellisesti eniten.

Sisällys

1 Johdanto.....	6
1.1 Pienituloisuus ja subjektiivinen toimeentulo 2010: lopulliset tiedot.....	6
2 Tuloerot vuonna 2010.....	8
2.1 Kotitalouksilla käytettävissä olevia tuloja keskimäärin 40 090 euroa.....	8
2.2 Tuloerot kääntyivät kasvuun vuonna 2010.....	11
2.3 Reaalitulot kasvoivat eniten suurituloisimmilla.....	15
3 Kotitalouksien tulokehitys väestöryhmittäin.....	18
3.1 Kotitalouksien tulokehitys sosioekonomisen aseman mukaan.....	18
3.2 Kotitalouksien tulokehitys viitehenkilön iän mukaan.....	20
3.3 Kotitalouksien tulokehitys elinvaiheen mukaan.....	22
4 Kotitalouksien asuminen, tulot ja asumismenorasite.....	26
4.1 Asunnon hallintasuhde, viitehenkilön ikä, kotitalouden koko ja tulotaso.....	26
4.2 Asunnon hallintasuhde ja tulokehitys.....	27
4.3 Asuntotulo tulokomponenttina.....	28
4.4 Asumismenojen ja -kustannusten tulo-osuudet.....	30
4.5. Asumisen tukeminen.....	31
5 Pienituloisuus Euroopassa.....	33
5.1 Pienituloisuusaste.....	34
5.2 Pienituloisen väestön tulot.....	35
5.3 Pienituloisuuden muutokset 2006–2010	36
5.4 Pienituloisuuden taustatekijöitä: sukupuoli, ikä ja kotitalouden tyyppi.....	39
5.5 Euroopan unionin tavoitteena köyhyys- tai syrjäytymisriskin vähentäminen.....	41
5.6 Tulonjakotilastot Euroopassa.....	42
6 Käsitteet ja luokitukset.....	44
6.1 Tulokäsitteet.....	44
6.2 Muut käsitteet ja luokitukset.....	45

Taulukot

Taulukko 1. Pienituloisuusindikaattoreita.....	7
Taulukko 2. Tavanomaisten menojen kattaminen tuloilla 2003–2010, % kotitalouksista.....	7
Taulukko 3. Kotitalouksien tulot keskimäärin vuosina 2009 ja 2010. Vuoden 2010 rahassa.....	8
Taulukko 4. Kotitalouksien tulotaso ja tulojen muutos sosioekonomisen aseman mukaan vuosina 1987, 2000 ja 2010. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot/kulutussyksikkö, mediaani. Vuoden 2010 rahassa.....	19
Taulukko 5. Kotitalouksien lukumäärä ja osuus kaikista kotitalouksista sosioekonomisen aseman mukaan vuosina 1987, 2000 ja 2010.	19
Taulukko 6. Kotitalouksien tulotaso ja tulojen muutos viitehenkilön iän mukaan vuosina 1987, 2000 ja 2010. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot/kulutussyksikkö, mediaani. Vuoden 2010 rahassa.....	21
Taulukko 7. Kotitalouksien lukumäärä ja osuus kaikista kotitalouksista viitehenkilön iän mukaan vuosina 1987, 2000 ja 2010.....	21
Taulukko 8. Kotitalouksien tulotaso ja tulojen muutos elinvaiheen mukaan vuosina 1987, 2000 ja 2010. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot/kulutussyksikkö, mediaani. Vuoden 2010 rahassa.	23

Taulukko 9. Kotitalouksien lukumäärä ja osuus kaikista kotitalouksista elinvaiheen mukaan vuosina 1987, 2000 ja 2010.....	24
Taulukko 10. Pienituloisuusindikaattoreita 31 EU-maassa vuoden 2009 tulojen perusteella. Lähde: Eurostat database, EU-SILC2010.....	33
Taulukko 11. Pienituloisuusasteen muutos Euroopan maissa vuodesta 2005 vuoteen 2009. Prosenttiyksikköä kunkin vuoden mediaanista lasketusta pienituloisuusasteesta sekä kiinteällä (vuoden 2005) mediaanilla lasketusta pienituloisuusasteesta. Lähde: Eurostat database, EU-SILC2006–2010.....	36
Taulukko 12. Lasten ja ikääntyneiden pienituloisuusasteet sekä naisten ja miesten pienituloisuuden suhde 31 Euroopan maassa vuonna 2009. Lähde: Eurostat database, EU-SILC2010.....	39

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Tulokymmenysten tulo-osuudet vuosina 1966–2010.....	49
Liitetaulukko 2. Tuotannontekijätulojen, bruttotulojen ja käytettävissä olevien tulojen Gini-kertoimet sekä tulonsiirtojen tuloeroja tasaava vaikutus vuosina 1966–2010.....	49
Liitetaulukko 3. Kotitalouksien tulojen rakenne tuloluokittain 2010. Tuloluokat muodostettu bruttotulojen perusteella.	51
Liitetaulukko 4. Kotitalouksien tulotaso asunnon hallintasuhteen ja suuralueen mukaan 2010.	52
Liitetaulukko 5. Tulolajien kohdentuminen tulokymmenyksittäin vuonna 2010.....	53
Liitetaulukko 6a. Kotitalouksien prosenttijakauma tulokymmenyksen ja viitehenkilön sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2010.....	54
Liitetaulukko 6b. Kotitalouksien prosenttijakauma tulokymmenyksen ja viitehenkilön iän mukaan vuonna 2010.....	55
Liitetaulukko 6c. Kotitalouksien prosenttijakauma tulokymmenyksen ja viitehenkilön koulutusasteen mukaan vuonna 2010.	56
Liitetaulukko 6d. Kotitalouksien prosenttijakauma tulokymmenyksen ja elinvaiheen mukaan vuonna 2010.	57
Liitetaulukko 7. Ammatissa toimivien lukumäärä ja tulotaso sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2010.....	59
Liitetaulukko 8a. Ammatissa toimivien tuotannontekijätulojen jakautuminen tulokymmenyksen ja sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2010.	60
Liitetaulukko 8b. Ammatissa toimivien tuotannontekijätulojen jakautuminen tulokymmenyksen ja sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2010. Tulojen prosenttijakauma.....	60
Liitetaulukko 9. Kokopäiväisten palkansaajien palkkatulot (ilman työsuhteoptioita) koulutusasteen ja sukupuolen mukaan 2010.....	60
Liitetaulukko 10. Kokopäiväisten palkansaajien palkkatulot (ilman työsuhteoptioita) iän ja sukupuolen mukaan 2010.....	61
Liitetaulukko 11. Kotitalouksien määrä, keskikoko, kotitalousväestön koko ja keskimääräiset kulutusyksiköt Suomessa vuosina 1990–2010.....	61

Kuviot

Kuvio 1. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot 1987–2010. Tulot vuoden 2010 rahanarvossa.....	9
Kuvio 2. Kotitalouksien tulot keskimäärin vuosina 2009 ja 2010. Tulot vuoden 2010 rahanarvossa.....	10
Kuvio 3. Kotitalouksien tulojen rakenne vuosina 1987–2010. Tuloeran osuus bruttotuloista, %.....	11
Kuvio 4. Pieni- ja suurituloisimman tulokymmenyksen tulo-osuudet vuosina 1987–2010. Tulo-osuus prosenttia käytettävissä olevasta tulosta.....	12
Kuvio 5. Pieni- ja suurituloisimman tulokymmenyksen tulo-osuuksien kehitys 1987-2010. Vuosi 1987=100.....	12
Kuvio 6. Tuotannontekijätulojen-, bruttotulojen- ja käytettävissä olevien tulojen Gini-kertoimet 1987–2010.....	13
Kuvio 7. Kotitalouksien tuloerojen muutokset tuotannontekijä-, brutto- ja käytettävissä olevien tulojen Gini-kertoimilla mitattuna 1987–2010. 1987=100.....	13
Kuvio 8. Tulonsiirtojen tuloeroja tasaava vaikutus 1987–2010 ¹	15
Kuvio 9. Tulonsiirtojen tuloeroja tasaavan vaikutusten muutos 1987–2010. 1987=100.....	15

Kuvio 10. Tulojen reaaliuutokset tulokymmenyksittäin vuosina 2009-2010. Tulokäsite: ekvivalentti käytettävissä oleva tulo.....	16
Kuvio 11. Ekvivalentti käytettävissä oleva tulo tulokymmenyksittäin vuosina 1987–2010. Vuoden 2010 rahassa..	17
Kuvio 12. Kotitalouksien tulojen kehitys sosioekonomisen aseman mukaan 1987–2010. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot/kulutussyksikkö, mediaani. Vuoden 2010 rahassa.....	18
Kuvio 13. Kotitalouksien bruttotulojen rakenne sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2010.....	20
Kuvio 14. Kotitalouksien tulojen kehitys viitehenkilön iän mukaan 1987–2010. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot/kulutussyksikkö, mediaani. Vuoden 2010 rahassa.....	21
Kuvio 15. Kotitalouksien bruttotulojen rakenne viitehenkilön iän mukaan vuonna 2010.....	22
Kuvio 16. Kotitalouksien tulojen kehitys elinvaiheen mukaan 1987–2010. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot/kulutussyksikkö, mediaani. Vuoden 2010 rahassa.....	23
Kuvio 17. Kotitalouksien bruttotulojen rakenne elinvaiheen mukaan vuonna 2010.....	25
Kuvio 18. Kotitalouksien bruttotulojen rakenne tarkemman elinvaiheluokituksen mukaan vuonna 2010.....	25
Kuvio 19. Asunnon hallintasuhde viitehenkilön iän mukaan vuonna 2010. % ryhmän kotitalouksista.....	26
Kuvio 20. Asunnon hallintasuhde tulokymmenyksittäin vuonna 2010. % ryhmän kotitalouksista.....	27
Kuvio 21. Reaalitulot asunnon hallintasuhteen ja viitehenkilön ammatissa toimivuuden mukaan vuosina 1987–2010. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot/kulutussyksikkö, mediaani.....	28
Kuvio 22. Omistusasujien asuntotulo viitehenkilön iän mukaan vuonna 2010. Asuntotulo keskimäärin, osuus (%) kotitalouksien bruttotuloista ja käytettävissä olevista tuloista ¹ . Kaikki kotitaloudet.....	29
Kuvio 23. Omistusasujien asuntotulo tulokymmenyksittäin vuonna 2010. Asuntotulo keskimäärin, osuus (%) kotitalouksien bruttotuloista ja käytettävissä olevista tuloista ¹ . Kaikki kotitaloudet.....	30
Kuvio 24. Asumismenojen ja asumiskustannusten osuus (netto, %) käytettävissä olevista rahatuloista asunnon hallintasuhteen mukaan vuosina 2005–2010.....	31
Kuvio 25. Tulonsiirtoina saadut asumistuet ja asuntolainan korkojen verovähennysetuus keskimäärin, ja asumiskustannusten osuus (%) käytettävissä olevista rahatuloista viitehenkilön iän mukaan vuonna 2010.....	32
Kuvio 26. Tulonsiirtoina saadut asumistuet ja asuntolainan korkojen verovähennysetuus keskimäärin, ja asumiskustannusten osuus (%) käytettävistä olevista rahatuloista tulokymmenyksittäin vuonna 2010.....	32
Kuvio 27. Pienituloisuusaste 31 Euroopan maassa vuoden 2009 tulojen perusteella 50 ja 60 prosentin pienituloisuusrajalla, prosenttia koko väestöstä. Lähde: Eurostat database, EU-SILC2010.....	34
Kuvio 28. Köyhyysvaje (%) ja pienituloisten ekvivalentit mediaanitulot ¹ (€) 31 Euroopan maassa vuonna 2009. Lähde: Eurostat database, EU-SILC2010.....	35
Kuvio 29. Latvian pienituloisuusindikaattoreita 2005–2010. Lähde: Eurostat database, EU-SILC2010.....	37
Kuvio 30. Suomen pienituloisuusindikaattoreita 2005–2010. Lähde: Eurostat database, EU-SILC2010.....	38
Kuvio 31. Lapsiköyhyys 31 Euroopan maassa ikäryhmittäin. Lähde: Eurostat database, EU-SILC2010.....	40
Kuvio 32. Naisten ja miesten pienituloisuus 31 Euroopan maassa vuoden 2009 tulojen perusteella. Lähde: Eurostat database, EU-SILC2010.....	40
Kuvio 33. Yksin asuvien pienituloisuusaste sukupuolen mukaan 27 Euroopan maassa ¹ vuoden 2009 tulojen perusteella. Lähde: EUSILC UDB 2010 – version 1 of March 2012.	41
Kuvio 34. Köyhyys- tai syrjäytymisaste (AROPE) ja pienituloisuusaste (60 % rajalla) Euroopassa vuonna 2010. Lähde: Eurostat database, EU-SILC2010.....	42
Laatuseloste: Tulonjakotilasto	62

1 Johdanto

Tulonjakotilasto on otokseen pohjautuva tilasto, joka kuvaa kotitalouksien ja ammatissa toimivien henkilöiden tulojen määrää ja muutosta, tulojen rakennetta sekä niiden jakautumista Suomessa. Tilaston tietosisältö perustuu kansainvälisiin tulonjakotilastosuosituksiin¹⁾.

Suomessa pystytään seuraamaan kotitalouksien tuloja ja tulo muodostusta 1960-luvulta alkaen. Kotitalouksien tuloista on saatavissa vertailukelpoisia tietoja kulutustutkimuksista, joista ensimmäiset koskevat vuosia 1966, 1971 ja 1976. Ensimmäinen varsinainen tulonjakotilasto on vuodelta 1977. Sen jälkeen tulonjakotilasto on tehty vuosittain lukuun ottamatta vuosia 1981 ja 1985, joilta vastaavia tietoja on saatavissa kulutustutkimuksesta. Tässä julkaisussa käsitellään kotitalouksien tuloihin ja tuloeroihin liittyviä tietoja vuosilta 1987–2010. Julkaisun tiedot on muodostettu tulonjakotilaston päivitetystä aikasarjatiedostosta, jolloin tässä julkaisussa esitettävät tiedot saattavat jonkin verran poiketa aikaisemmin esitetyistä tiedoista. Yksityiskohtaisempia tilastoja löytyy lisäksi tämän julkaisun Tietokantataulukot-linkin takaa. Tietokantataulukoista jokainen voi hakea ja valikoida kotitalouksien tuloja, tulo muodostusta ja tuloeroja kuvaavia aikasarjoja erilaisin taustalukuokituksin.

Tilastokeskus julkaisee vuosittain myös koko väestön kattavista rekisteriaineistoista tulojaon kokonaistilastoa sekä veronalaiset tulot -tilastoa. Tulojaon kokonaistilasto on eri hallinnollisista rekistereistä koottu tilasto, joka kuvaa asuntokuntien vuosituloja ja niiden jakautumista erityisesti aluenäkökulmasta. Verotustietoihin perustuvasta veronalaiset tulot -tilastosta saadaan tietoja tulonsaajien veronalaisista tuloista, vähennyksistä ja veroista.

1.1 Pienituloisuus ja subjektiivinen toimeentulo 2010: lopulliset tiedot

Pienituloisuudesta ja subjektiivisesta toimeentulosta julkaistut ennakkotiedot ovat tarkentuneet. Tarkennukset johtuvat otospainojen tarkentumisesta. Lopullisten tietojen luvut poikkeavat hyvin vähän julkaistuista ennakkotiedoista (poikkeamat alle 0,5 prosenttiyksikköä), minkä vuoksi julkaistuja katsauksia ei uusita. Ennakkotietojen yhteydessä julkaistut havainnot ja johtopäätökset pätevät edelleen.

Lopullisten tietojen mukaan pienituloisuusaste oli 13,5 prosenttia ja pienituloisten henkilöiden lukumäärä 716 000 vuonna 2010 (taulukko 1). Toimeentulovaikeuksia oli kaikkiaan 25,2 prosentilla kotitalouksista, eli 643 000 kotitaloudella vuonna 2010 (taulukko 2).

Tarkentuneet tiedot pienituloisuudesta on julkaistu tilaston tietokantataulukoissa. Pienituloisuus 2010 -julkaisun muut tarkentuneet tiedot ja subjektiivinen toimeentulo 2010 -julkaisun tiedot ovat saatavissa pyydettäessä tulonjakotilastosta.

1) Canberra Group Handbook on Household Income Statistics. Second Edition 2011. United Nations, United Nations Economic Commission for Europe. Geneva 2011.

Taulukko 1. Pienituloisuusindikaattoreita.

	1990	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Euroja:									
Ekvivalenttitulot, mediaani, koko väestö, €	17 886	16 842	17 265	19 598	22 430	22 961	23 234	24 011	24 626
Pienituloisuusraja 60%, €	10 732	10 105	10 359	11 759	13 458	13 777	13 940	14 407	14 776
Pienituloisten ekvivalenttitulon mediaani, €	9 287	8 739	9 051	10 041	11 428	11 697	11 601	12 168	12 378
Köyhyysvaje, €	1 445	1 366	1 308	1 718	2 030	2 080	2 339	2 239	2 398
Köyhyysvaje, % pienituloisuusrajasta	13,5	13,5	12,6	14,6	15,1	15,1	16,8	15,5	16,2
Henkilöitä									
Pienituloisten lukumäärä	395 000	362 000	576 000	661 000	652 000	707 000	696 000	690 000	716 000
Pienituloisuusaste	7,9	7,2	11,3	12,8	12,5	13,5	13,3	13,1	13,5
Pienituloisia lapsia (0–17 v.)	61 000	56 000	135 000	130 000	137 000	152 000	149 000	146 000	137 000
Lasten (0–17 v.) pienituloisuusaste	5,1	4,8	11,9	11,8	12,4	13,9	13,6	13,3	12,5
Pienituloisia työikäisiä (18–64 v.)	211 000	258 000	362 000	406 000	398 000	418 000	421 000	436 000	454 000
Työikäisten (18–64 v.) pienituloisuusaste	6,8	8,1	11,2	12,4	12,2	12,8	12,8	13,3	13,8
Pienituloisia 65 v. täyttäneitä	123 000	48 000	79 000	124 000	117 000	137 000	126 000	109 000	125 000
65 vuotta täyttäneiden pienituloisuusaste	18,7	6,7	10,5	15,2	13,9	16,1	14,6	12,3	13,6

Taulukko 2. Tavanomaisten menojen kattaminen tuloilla 2003–2010, % kotitalouksista.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Suurin vaikeuksin	3,4	3,3	3,2	3,1	3,4	2,8	2,9	3,2
Vaikeuksin	6,5	5,8	5,5	4,7	5,4	4,8	4,5	5,1
Pienin vaikeuksin	20,3	20,2	19,3	18,5	19,0	17,2	16,1	16,9
Melko helposti	36,3	36,9	36,8	34,0	35,8	33,4	34,5	34,4
Helposti	20,0	20,7	21,5	25,8	22,4	26,0	26,1	25,1
Hyvin helposti	12,7	12,3	13,0	13,4	13,5	15,1	15,2	14,5
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Kotitalouksia	2 404 999	2 414 999	2 434 999	2 454 999	2 483 499	2 513 499	2 531 499	2 551 000

2 Tuloerot vuonna 2010

2.1 Kotitalouksilla käytettävissä olevia tuloja keskimäärin 40 090 euroa

Tulonjakotilaston mukaan kotitalouksien *käytettävissä olevien tulojen kokonaismäärä* ylitti vuonna 2010 ensimmäistä kertaa 100 miljardin euron rajan ollen 102,3 miljardia euroa. Reaalisesti tämä oli 3,5 prosenttia enemmän kuin vuonna 2009. Kotitalouksia oli Suomessa vuonna 2010 yhteensä 2 551 000 eli 19 500 kotitaloutta enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Käytettävissä olevat tulot kotitaloutta kohti olivat *keskimäärin* 40 090 euroa, mikä oli 2,7 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Eniten käytettävissä olevia tuloja kasvattivat vuonna 2010 omaisuustulot, joiden bruttovaikutus käytettävissä olevien tulojen kasvuun oli 2,4 prosenttiyksikköä (taulukko 3). Omaisuustuloihin kuuluvien myyntivoittojen ja laskennallisen asuntotulon vaikutus käytettävissä olevan tulon kasvuun oli 0,9 prosenttiyksikköä (brutto) kummankin.

Taulukko 3. Kotitalouksien tulot keskimäärin vuosina 2009 ja 2010. Vuoden 2010 rahassa.

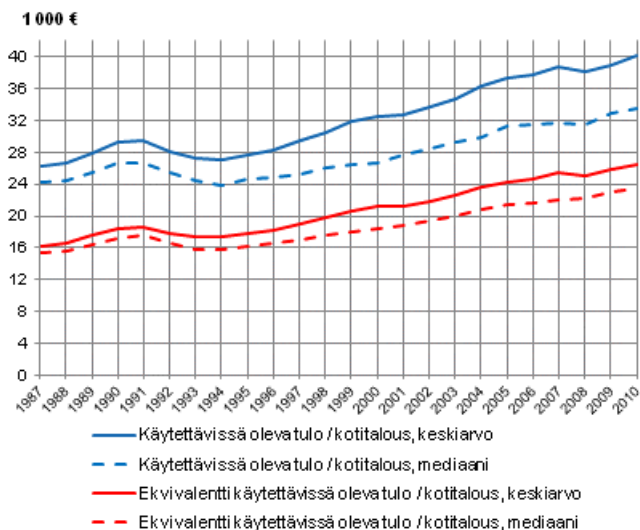
	2009	2010	Muutos,%	Kontribuutio, %-yks
1. Palkat	28 598	28 598	0,0	0,0
2. Yrittäjätulot	2 292	2 370	3,4	0,2
2.1 Maataloudesta	412	397	-3,6	0,0
2.2 Metsätaloudesta	273	379	38,8	0,3
2.3 Muusta yrittäjätoiminnasta	1 608	1 594	-0,9	0,0
3. Omaisuustulot	6 502	7 432	14,3	2,4
3.1 Korot	284	259	-8,8	-0,1
3.2 Osingot	1 183	1 405	18,8	0,6
3.3 Vuokratulot	460	493	7,2	0,1
3.4 Laskennalliset nettovuokrat	3 469	3 816	10,0	0,9
3.5 Myyntivoitot	652	1 015	55,7	0,9
3.6 Yksityiseen vakuutukseen perustuvat eläkkeet ja korvaukset	455	444	-2,4	0,0
4. Tuotannontekijätulot (1+2+3)	37 393	38 400	2,7	2,6
5. Saadut tulonsiirrot	12 406	12 765	2,9	0,9
5.1 Ansoeläkkeet	7 372	7 575	2,8	0,5
5.2 Kansaneläkkeet	1 181	1 196	1,3	0,0
5.3 Muut sosiaalietuudet	1 558	1 645	5,6	0,2
5.4 Sosiaalivastuut	1 996	2 047	2,6	0,1
5.5 Muut tulonsiirrot	299	303	1,3	0,0
6. Bruttotulot (4 + 5)	49 799	51 165	2,7	3,5
7. Maksetut tulonsiirrot	10 767	11 078	2,9	0,8
7.1 Tulovero valtiolle	2 573	2 556	-0,7	0,0
7.2 Kunnallisvero	5 966	6 063	1,6	0,2
7.3 Muut maksetut tulonsiirrot	2 228	2 460	10,4	0,6
8. Käytettävissä olevat tulot (6-7)	39 032	40 086	2,7	2,7
Rahatulot	46 253	47 251	2,2	
Käytettävissä olevat rahatulot	35 487	36 173	1,9	

Kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen *mediaani* oli 33 410 euroa, mikä oli 1,7 prosenttia enemmän kuin vuonna 2009. Mediaanitulo on keskimmäiseksi tulojakaumassa sijoittuneen kotitalouden tulo silloin, kun kotitaloudet on järjestetty suuruusjärjestykseen pienituloisimmasta suurituloisempaan. Se miksi tulojen kasvu oli mediaanitulolla mitattuna vähäisempää kuin keskiarvotulolla mitattuna, johtuu siitä, että tulojen kasvu oli hyvätuloisilla parempaa kuin keskituloisilla kotitalouksilla. Hyvätuloisten suotuisampi tulokehitys

johtuu ennen kaikkea siitä, että voimakkaasti kasvaneet omaisuustulot kohdentuivat enemmän hyvätuloisille kotitalouksille vuonna 2010.

Kuvio 1. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot 1987–2010. Tulot vuoden 2010 rahanarvossa.

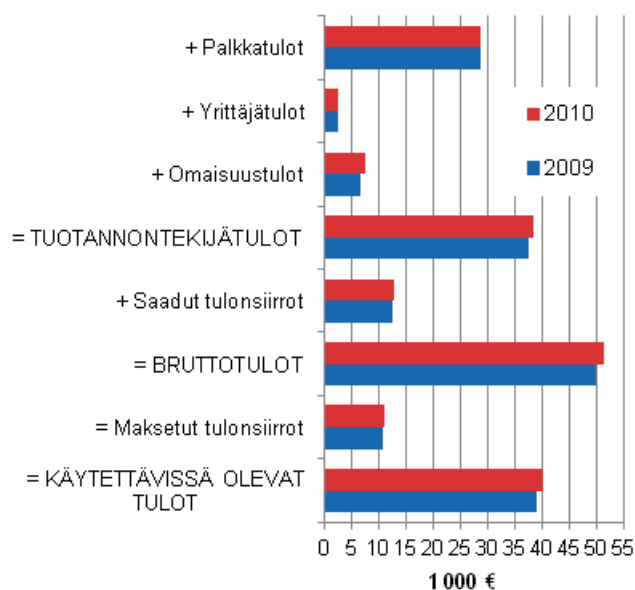
Kotitalouksien pitkän aikavälin reaalista tulokehitystä kuvataan käytettävissä olevalla tulolla kuviossa 1. Tulot on muunnettu vuoden 2010 rahanarvoon elinkustannusindeksillä. Kotitalouksien tulokehitystä kuvataan kahdella kotitalouskohtaisella tulokäsitteellä, *käytettävissä olevalla tulolla ja ekvivalentilla käytettävissä olevalla tulolla*. Ensimmäinen ei huomioi kotitalouksien koko- ja rakenne-eroja, eikä niissä tapahtuneita muutoksia, mutta ekvivalentissa tulossa ne tulevat huomioiduiksi. Kotitalouden ekvivalentti tulo muodostetaan yksinkertaisella laskutoimituksella jakamalla kotitalouden käytettävissä oleva tulo kotitalouden kulutusyksikköluvulla.

Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot alenivat reaalisesti näkyvästi kaikilla mittareilla 1990-luvun alun taantumassa (kuvio 1). Kotitalouksien tulot kääntyivät kasvuun 1990-luvun puolivälissä. Voimakkainta tulojen kasvu oli vuosina 1997–1999, jolloin tulojen kasvu oli etenkin tulojakauman yläpäässä voimakasta. Sen sijaan 2000-luvulla on keskituloisten kotitalouksien tulokehitys ollut useana vuonna suotuisampaa kuin kaikista hyvätuloisimpien kotitalouksien tulokehitys, mikä on ilmennyt muun muassa siitä, että mediaanitulojen kasvu on ollut suurempaa kuin keskiarvotulojen kasvu.

Tuotannontekijätulot muodostuvat palkka- yrittäjä- ja omaisuustuloista. Jossain yhteyksissä tuotannontekijätuloista on käytetty myös markkinatulo-nimitystä johtuen siitä, että kotitaloudet saavat kyseiset tulot markkinoilta tuotantotoimintaan osallistumisesta. Tuotannontekijätuloja kotitaloudet saivat vuonna 2010 keskimäärin 38 400 euron edestä (taulukko 3 ja kuvio 2). Reaalisesti se oli 2,7 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Kotitalouksien keskimääräiset *palkkatulot* olivat 28 600 euroa, mikä on saman verran kuin vuonna 2009. *Yrittäjätuloja* kotitaloudet saivat keskimäärin 2 370 euroa, mikä oli 3,4 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. *Omaisuustuloja* kotitaloudet saivat keskimäärin 7 430 euron edestä, mikä oli reaalisesti 14,3 prosenttia enemmän kuin vuonna 2009. Omaisuustuloja kasvattivat erityisesti myyntivoitot (+56 %), osinkotulot (+19 %) ja laskennallinen asuntotulo (+10 %).

Saadut tulonsiirrot kotitaloutta kohden olivat keskimäärin 12 770 euroa, mikä oli 2,9 prosenttia enemmän kuin vuonna 2009. Kotitalouksien *bruttotulot* eli tulot ennen verojen vähentämistä olivat keskimäärin 51 170 euroa, mikä oli 2,7 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Välittömiä veroja ja veronluonteisia maksuja kotitaloudet maksoivat vuonna 2010 keskimäärin 11 080 euron edestä, mikä oli reaalisesti 2,9 prosenttia edellisvuotta enemmän.

Kuvio 2. Kotitalouksien tulot keskimäärin vuosina 2009 ja 2010. Tulot vuoden 2010 rahanarvossa.

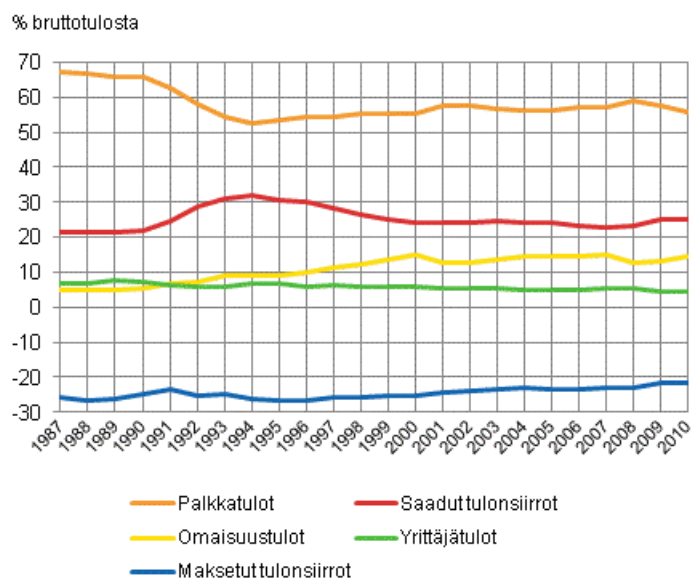
Vaikka palkkatulojen osuus kotitalouksien tulonmuodostuksessa on viime vuosina heikon taloustilasteen vuoksi jonkin verran vähentynyt, on palkkojen merkitys keskivertotalouden tulonmuodostuksessa edelleen suuri. Vuonna 2010 palkkatulojen osuus kotitalouksien tulokakusta oli 55,9 prosenttia, kun se vuonna 2009 oli puolitoista ja vuonna 2008 kolme prosenttiyksikköä enemmän (kuvio 3). Vielä 1980-luvun lopulla palkkoilla oli kotitalouksien tulonmuodostuksessa nykyistä selvästi suurempi merkitys: esimerkiksi vuonna 1987 palkkojen bruttotulo-osuus oli 67 prosenttia. Palkkojen merkitys väheni 1990-luvun alun laman seurauksena kuitenkin nopeasti. Alimmillaan palkkatulojen bruttotulo-osuus oli vuonna 1994, jolloin se oli 53 prosenttia. Huomionarvoista on se, ettei palkkatulojen osuus ole palautunut pitkäkestoisesta talouskasvusta huolimatta lähellekään tasoa, jolla se oli ennen 1990-luvun alun taloudellista taantumaa.

Saatujen tulonsiirtojen osuus kotitalouksien kokonaistulosta oli vuonna 2010 noin 25 prosenttia, mikä on saman verran kuin vuotta aikaisemmin. Saatujen tulonsiirtojen bruttotulo-osuus on ollut viimeisen kahden vuosikymmenen aikana suurimmillaan lamavuonna 1994, jolloin se oli 32 prosenttia. Korkeaa osuutta selittää muun muassa suurtyöttömyyden aiheuttamien työttömyyskorvauksien suuri määrä.

Omaisuustulojen merkitys kotitalouksien toimeentulossa on viimeisen parin vuosikymmenen aikana kasvanut selvästi: kun parikymmentä vuotta sitten omaisuustulojen osuus kotitalouksien kokonaistulosta oli viiden prosentin luokkaa, oli omaisuustulojen osuus noussut 14,5 prosenttiin vuonna 2010. Erityisen voimakasta omaisuustulojen merkityksen kasvu on ollut 1990-luvun lopulta lähtien, jolloin myös tuloerot ovat kasvaneet voimakkaasti.

Yritystulojen osuus kotitalouksien kokonaistulosta oli 4,6 prosenttia vuonna 2010, mikä oli saman verran kuin vuotta aikaisemmin. Parin viimeisen vuosikymmenen aikana osuus on vaihdellut 5 ja 8 prosentin välillä. Vaikka talouskasvu on Suomessa ollut 1990-luvun laman jälkeen suotuisaa ja pitkäkestoista, on yrittäjätulojen osuus pysynyt varsin alhaisella tasolla. Tämä selittyy pitkälti sillä, että laman jälkeen yrittäjät ovat ottaneet enenevässä määrin tulonsa omistamistaan yrityksistä omaisuustulojen muodossa.

Kuvio 3. Kotitalouksien tulojen rakenne vuosina 1987–2010. Tuloerän osuus bruttotuloista, %.

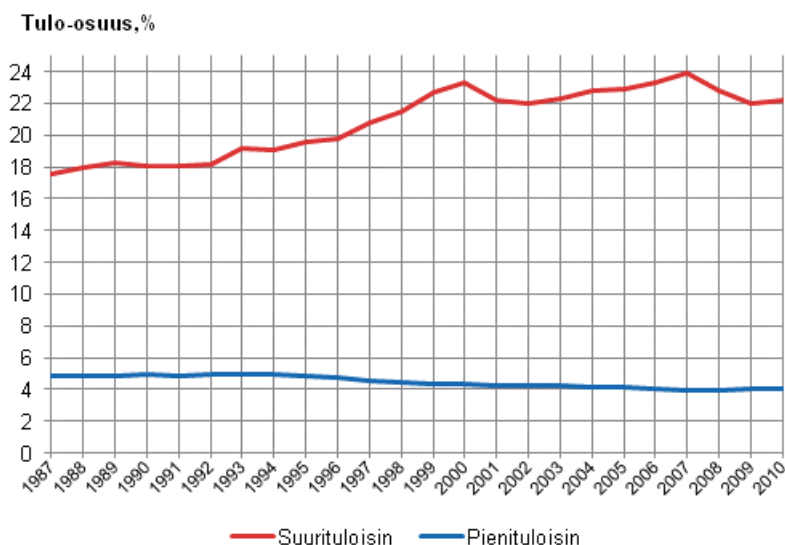
Maksettujen tulonsiirtojen osuus kotitalouksien bruttotuloista oli keskimäärin 21,7 prosenttia, mikä on prosentin kymmenyksen enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Maksettujen tulonsiirtojen tulo-osuus oli korkeimmillaan 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun puolivälissä, jolloin osuus oli lähes 27 prosenttia.

2.2 Tuloerot kääntyivät kasvuun vuonna 2010

Kotitalouksien tuloerot kääntyivät parin supistumisvuoden jälkeen kasvuun vuonna 2010. Tuloerojen kasvu ilmenee kotitalousväestön tulokymmenysten eli desiiliryhmien tulo-osuuksien muutoksissa (kuvio 4). Suurituloisimman tulokymmenyksen saama tulo-osuus kokonaiskakusta oli 22,2 prosenttia vuonna 2010, kun se vuotta aikaisemmin oli 0,2 prosenttiyksikköä vähemmän. Tulo-osuudet kasvoivat saman verran myös toiseksi ja kolmanneksi suurituloisimmassa tulokymmenyksessä. Vuonna 2007, jolloin tuloerot ovat olleet viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana suurimmillaan, suurituloisimman tulokymmenyksen tulo-osuus oli 23,9 prosenttia. Samalla ajanjaksolla alimmillaan suurituloisimman tulokymmenyksen tulo-osuus oli vuonna 1987, jolloin se oli 17,6 prosenttia.

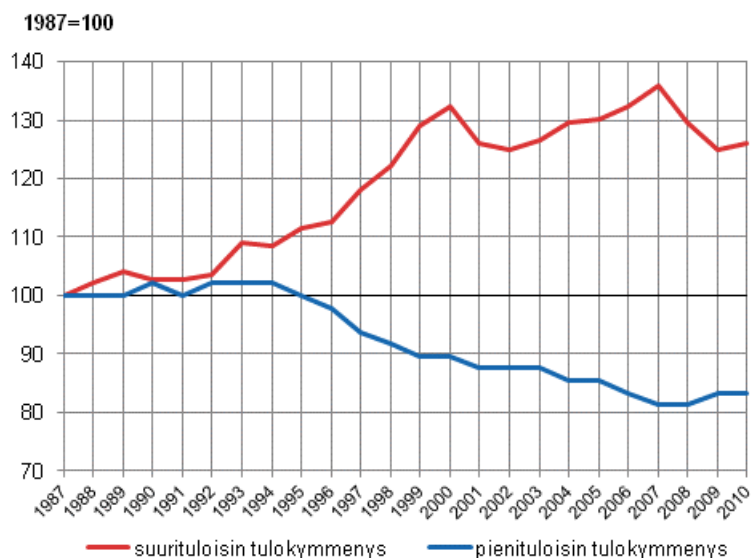
Pienituloisimman tulokymmenyksen saama tulo-osuus oli 4,0 prosenttia vuonna 2010, mikä on saman verran kuin vuotta aikaisemmin. Pienituloisimman tulokymmenyksen tulo-osuus oli vielä 1990-luvun alkupuolella noin prosenttiyksikön suurempi kuin vuonna 2010.

Kuvio 4. Pieni- ja suurituloisimman tulokymmenyksen tulo-osuudet vuosina 1987–2010. Tulo-osuus prosenttia käytettävissä olevasta tulosta.

Tulo-osuuksien suhteellisia muutoksia tarkasteltaessa tarkemmin voidaan havaita, että suurituloisimman tulokymmenyksen tulo-osuus on nykyisin lähes 30 prosenttia korkeampi kuin 1980-luvun lopulla (kuvio 5). Vastaavasti pienituloisimman väestön kymmenesosan tulo-osuus on pienentynyt samalla ajanjaksolla lähes kaksikymmentä prosenttia.

Kuvio 5. Pieni- ja suurituloisimman tulokymmenyksen tulo-osuuksien kehitys 1987–2010. Vuosi 1987=100.

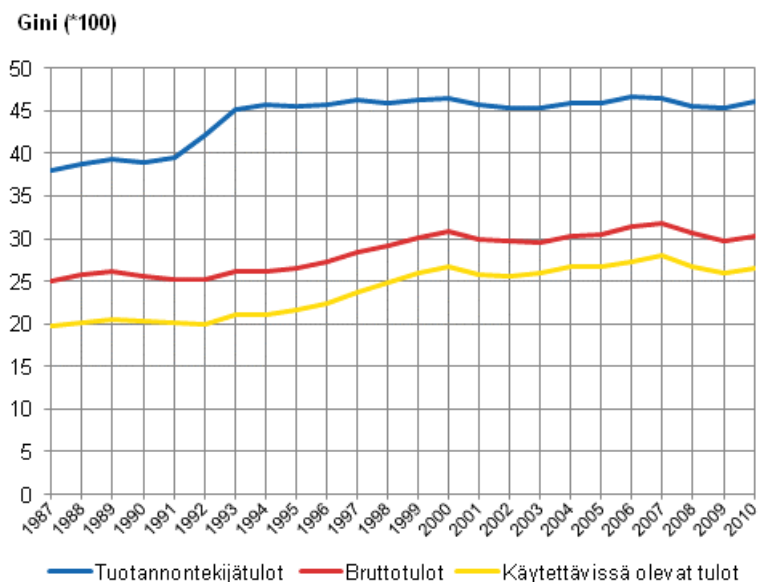

Tuloeroja kuvataan yleisesti myös Gini-kertoimilla¹⁾. Kuviossa 6 on kuvattu tuloerojen kannalta keskeisimpien tuloerien Gini-kertoimia vuosina 1987–2010. Tuloerojen mittaamisen kannalta merkittävimmän tulokäsitteen, käytettävissä olevien tulojen Gini-kerroin oli 26,6 vuonna 2010. Vuotta aikaisemmin Ginin arvo oli 0,7 yksikköä matalampi.

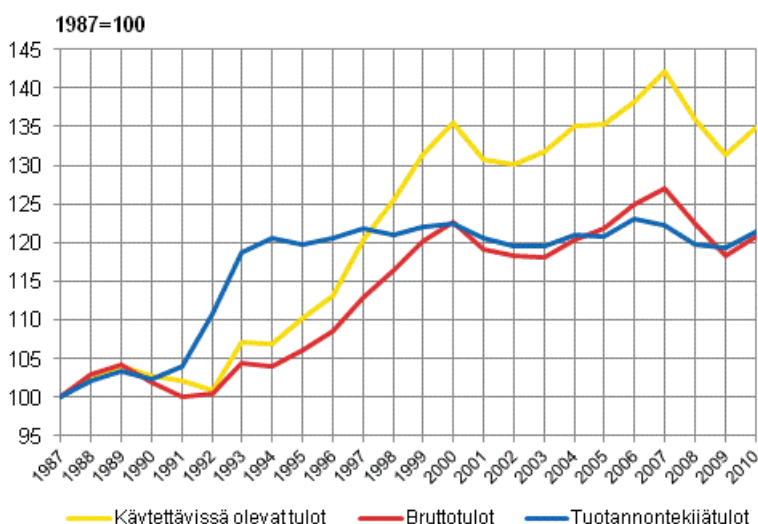
1) Gini-kerroin on yleisesti käytetty tuloeroja kuvaava mittari, jossa tulojen hajonnan laajuus on kiteytetty yhteen lukuarvoon. Mitä suuremman arvon Gini-kerroin saa, sitä epätasaisemmin tulot ovat jakautuneet. Tässä julkaisussa Gini-kertoimet on kerrottu sadalla. Gini-kertoimen suurin mahdollinen arvo on sata. Tällöin suurituloisin tulonsaaja saisi kaikki tulot. Pienin mahdollinen Gini-kertoimen arvo on 0, jolloin kaikkien tulonsaajien tulot olisivat yhtä suuret. Tässä julkaisussa Gini-kertoimet on laskettu ekvivalentista tuotannontekijä-, brutto-, ja käytettävissä olevista tulosta.

Kotitalouksien tuloerot ovat olleet kasvussa Suomessa 1990-luvun alkupuolelta lähtien (ks. kuvioden 6 ja 7 keltaiset käyrät). Erityisen nopeaa tuloerojen kasvu oli 1990-luvun jälkipuoliskolla. Tuloerojen kasvu pysähtyi hetkellisesti 2000-luvun alussa, mutta kääntyi uudelleen kasvuun vuonna 2003. Tuloerot ovat olleet toistaiseksi suurimmillaan vuonna 2007, jolloin käytettävissä olevan tulon Gini-kertoimen arvo oli 28. Yhtä suuret kotitalouksien väliset tuloerot ovat olleet edellisen kerran 1960-luvun puolivälissä²⁾.

Kuvio 6. Tuotannontekijätulojen-, bruttotulojen- ja käytettävissä olevien tulojen Gini-kertoimet 1987–2010.

Kuvio 7. Kotitalouksien tuloerojen muutokset tuotannontekijä-, brutto- ja käytettävissä olevien tulojen Gini-kertoimilla mitattuna 1987–2010. 1987=100.

Markkinatulojen eli palkka-, yrittäjä- ja omaisuustulojen jakautumista kuvataan tuotannontekijätulojen Gini-kertoimella. Koska tuotannontekijätuloja eivät saa läheskään kaikki tulonsaajat, eivätkä julkisen vallan tulojentaustoimet ole päässeet vaikuttamaan, ovat markkinatulojen jälkeiset tuloerot varsin suuret (ks. kuvion 6 sininen käyrä). Kuvioista voidaan hyvin havaita, että 1990-luvun alun taantumassa markkinatuloilla mitatut tuloerot ponnahtivat lyhyellä aikavälillä selvästi korkeammalle tasolle. Nopeaa

2) Vuosi 1966 on varhaisin ajankohta, jolta vertailukelpoista tietoa tuloeroista on saatavissa.

muutosta selittää sekä työllisyyden että yritystoiminnan voimakas heikkeneminen. Tuotannontekijätuloilla mitattuna tuloerot ovat pysyneet käytännössä ennallaan vuodesta 1993 lähtien huolimatta siitä, että samaan aikaan on työllisyys ja taloudellinen toimeliaisuus suotuisan talouskasvun ansiosta kohentunut maassamme merkittävästi.

Kotitalouksien bruttotulot muodostuvat tuotannontekijätuloista ja saaduista tulonsiirroista. Bruttotuloista ei ole vielä vähennetty veroja pois. Bruttotuloihin sisältyy kuitenkin merkittävä määrä julkisen vallan tulontasaustoimenpiteitä jakamiensa sosiaaliturvaetuuksien johdosta. Tämän vuoksi ovat tuloerot bruttotuloilla mitattuna selvästi alhaisemmalla tasolla kuin tuotannontekijätulojen jälkeiset tuloerot (ks. kuvion 6 punainen käyrä).

Täydellisimpinä julkisen vallan tulonjakoa tasaavat toimenpiteet näkyvät käytettävissä olevissa tuloissa, koska niissä on huomioitu sosiaaliturvaetuuksien lisäksi tuloista maksetut välittömät verot ja veronluonteiset maksut. Tämän vuoksi käytettävissä olevien tulojen Gini-kerroin on alhaisin verrattuna kahden muun päätuloerän Gini-kertoimeen (ks. kuvion 6 keltainen käyrä).

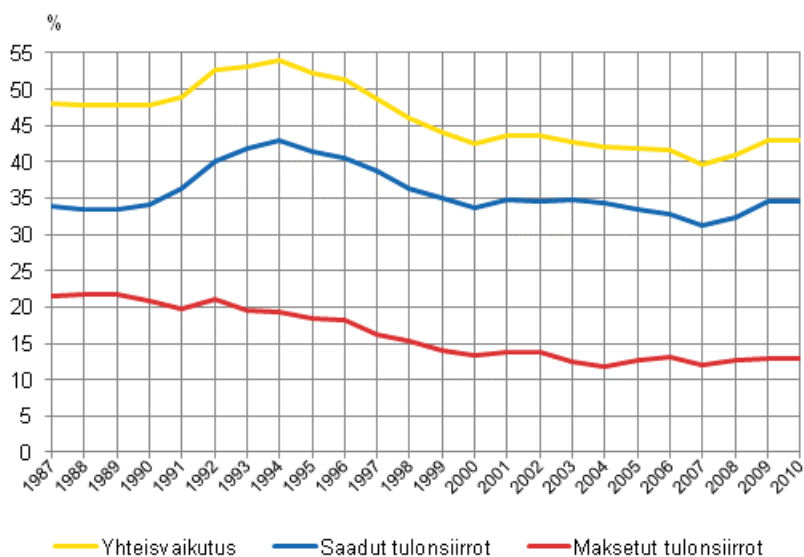
Tulonsiirroilla tasataan markkinatuloeroja

Eräs julkisen vallan tärkeimmistä tehtävistä on tasata markkinatulojen jälkeisiä epätasaisia tuloeroja verotuksella ja tulonsiirtojärjestelmillä. Tulonjakotilastossa tulonsiirrot muodostuvat kotitalouksien saamista ja maksamista tulonsiirroista. Saadut tulonsiirrot koostuvat ansio- ja kansaneläkkeistä ja muista sosiaaliturvaetuuksista, sosiaaliavustuksista sekä muista saaduista tulonsiirroista. Saatuihin tulonsiirtoihin sisältyvät myös haastatteluun kerätyt kotitalouksien väliset tulonsiirrot, kuten elatusavut. Maksettuja tulonsiirtoja ovat tuloista maksetut välittämät tuloverot ja veronluonteiset pakollisuonteiset maksut. Koska kirkollisvero ei ole pakollisuonteinen maksu, sitä ei lueta tulonjakotilastossa maksettuihin tulonsiirtoihin.

Kuvioissa 8 ja 9 on kuvattu tarkemmin julkisen sektorin tulontasaustoimenpiteiden vaikutuksia kotitalouksien välisiin tuloeroihin. Kuvioista voidaan hyvin havaita se, että saatujen tulonsiirtojen tuloeroja tasaava vaikutus on selvästi alentunut 1990-luvun puolivälistä alkaen. Vuonna 2000 tasaava vaikutus aleni tasolle, jossa se oli edellisen kerran 1980-luvun loppupuolella. Saatujen tulonsiirtojen tuloeroja tasaava vaikutus pysyi 2000-luvun alkuvuosina vakaana, mutta kääntyi lievään laskuun vuonna 2004. Alentumista kesti vuoteen 2007, jonka jälkeen tasaava vaikutus kääntyi uuden laman myötä nousuun.

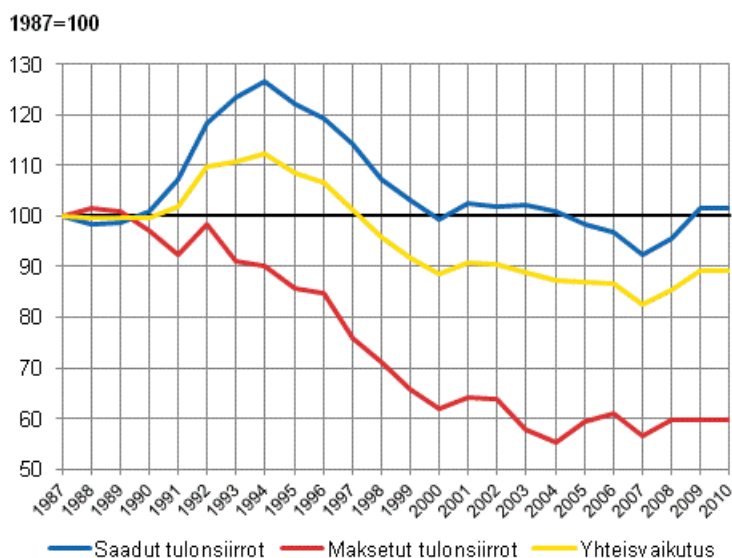
Saatujen tulonsiirtojen tasausvaikutuksen vähentyminen etenkin noususuhdanteissa johtuu suurelta osin siitä, että niiden merkitys kotitalouksien tulonmuodostuksessa on talouden noususuhdanteessa markkinatulojen (palkka-, yrittäjä- ja omaisuustulot) kasvun myötä vähentynyt. Luonnollisesti laskusuhdanteessa trendi on päinvastainen, mikä on nähtävissä viimeisimpien vuosien luvuissa.

Kuvio 8. Tulonsiirtojen tuloeroja tasaava vaikutus 1987–2010¹ .

¹ Saadut tulonsiirrot: Gini-kertoimen suhteellinen muutos (%) siirryttäessä tuotannontekijätuloista bruttotuloihin. Maksetut tulonsiirrot: Gini-kertoimen suhteellinen muutos (%) siirryttäessä bruttotuloista käytettävissä oleviin tuloihin. Tulonsiirtojen yhteisvaikutus: Gini-kertoimen suhteellinen muutos (%) siirryttäessä tuotannontekijätuloista käytettävissä oleviin tuloihin.

Kuvio 9. Tulonsiirtojen tuloeroja tasaavan vaikutusten muutos 1987–2010. 1987=100.

Myös maksettujen tulonsiirtojen tuloeroja tasaava vaikutus on vähentynyt tasaisesti 1990-luvun lamavuosista lähtien. Tämä johtuu ansiotuloja lievemmin verotettujen pääomatulojen määrän kasvusta ja sitä kautta tuloverotuksen progressiivisuuden vähentymisestä.

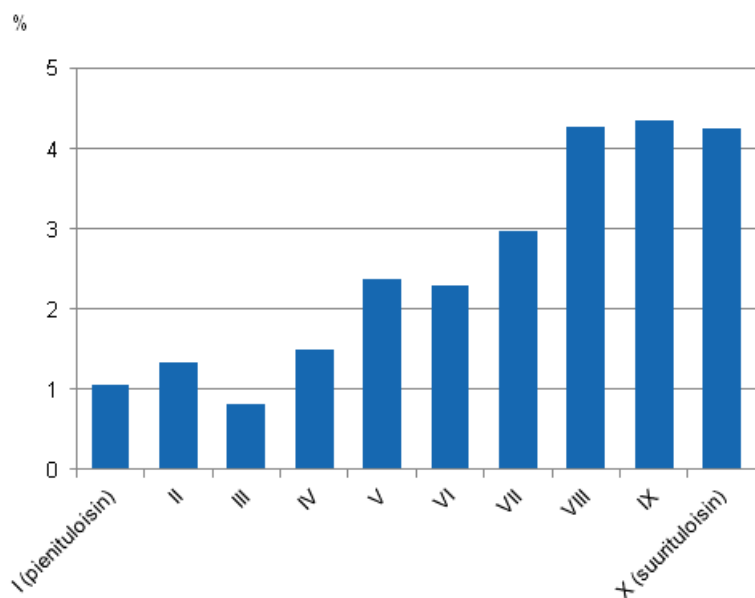
2.3 Reaalitulot kasvoivat eniten suurituloisimmilla

Tuloerojen kasvun vuonna 2010 voi havaita myös siitä, että tulojen kasvu oli suurituloisimmissa tulokymmenyksissä voimakkaampaa kuin pienituloisimmissa tulokymmenyksissä (kuviot 10). Keskimääräiset ekvivalentit käytettävissä olevat tulot kasvoivat kolmessa suurituloisimmassa tulokymmenyksessä reaalisesti vuonna 2010 edellisvuodesta runsaat 4,2 prosenttia kussakin³⁾. Kahtena

3) Tulokymmenysten eli desiiiliryhmien tulomuutokset on laskettu henkilöaineistosta, missä kotitalouden jokainen henkilö saa tulokseen kotitalouden ekvivalentin käytettävissä olevan tulon. Luvussa 2.1 esitetyt ekvivalentin tulon muutokset on laskettu kotitalousaineistosta, missä kutakin kotitaloutta edustaa aineistossa vain yksi havainto.

edellisvuotena, jolloin tuloerot supistuivat, alenivat tämän ryhmän tulot yhteensä lähes 7 prosentilla. Muissa tulokymmenyksissä tulojen kasvu vaihteli vajaan prosentin ja kolmen prosentin välillä vuonna 2010.

Kuvio 10. Tulojen reaali muutokset tulokymmenyksittäin vuosina 2009-2010. Tulokäsite: ekvivalentti käytettävissä oleva tulo.

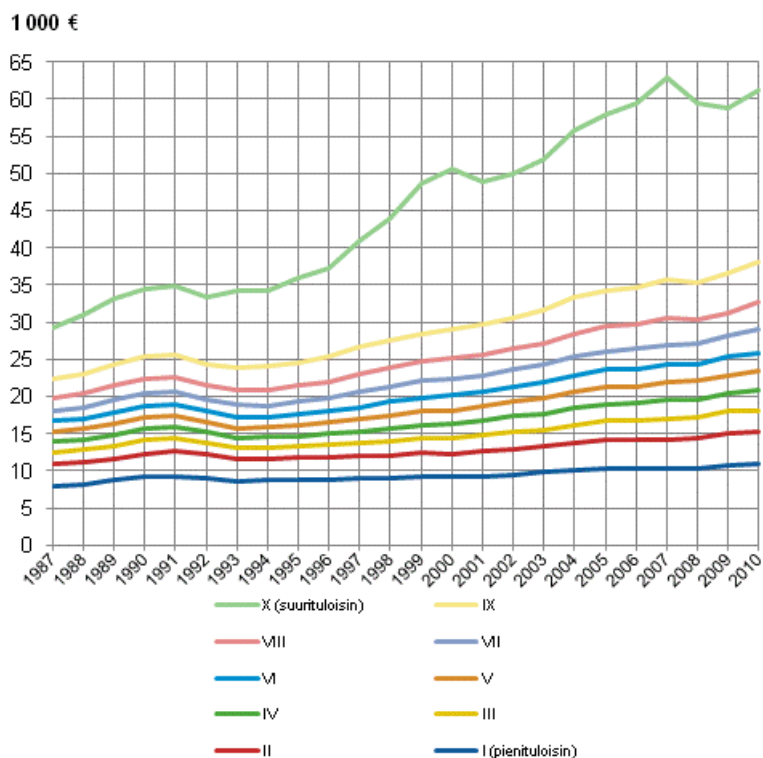

Euroiksi muunnettuna suurituloisimpaan tulokymmenykseen sijoittuneen yhden henkilön kotitalouden käytettävissä oleva tulo kasvoivat vuonna 2010 noin 2 490 euroa vuodessa. Kuukausitasolle muunnettuna tulojen kasvu oli 210 euroa. Yhden henkilön kotitalouden keskimääräinen käytettävissä oleva tulo (=ekvivalentti tulo) suurituloisimmassa tulokymmenyksessä oli vuonna 2010 noin 61 200 euroa. Pienituloisimmassa tulokymmenyksessä yhden henkilön kotitaloudelle tulojen kasvu oli 114 euroa vuonna 2010, mikä kuukausitasolle muunnettuna oli 10 euroa. Keskimääräinen tulo yhden henkilön kotitaloudelle oli pienituloisimmassa tulokymmenyksessä 10 890 euroa.

Pitemmällä aikavälillä vuosina 1987–2010 ovat tulot kasvaneet suurituloisimmassa tulokymmenyksessä selvästi eniten, eli 108 prosenttia. Yhden henkilön kotitalouksille se on merkinnyt reaalisesti 31 850 euron tulojen kasvua. Pienituloisimman tulokymmenyksessä vastaava tulojen kasvu on yhden henkilön kotitalouksille ollut 37 prosenttia, eli runsaat 2 900 euroa.

Kuvio 11. Ekvivalentti käytettävissä oleva tulo tulokymmenyksittäin vuosina 1987–2010. Vuoden 2010 rahassa.

Tässä kuvattu tulokymmenysten tulokehitys poikkeaa jonkin verran tulonjaon kokonaistilastossa kuvatusta tulokymmenysten tulokehityksestä. Tietojen eroavuuksia selittävät tilastojen tulonkäyttöyksiköissä ja tulokäsitteissä olevat eroavuudet. Tulonjakotilastossa tulonkäyttöyksikkönä käytetään haastatteluihin perustuvaa *kotitaloutta*, kun taas tulonjaon kokonaistilastossa tulonkäyttöyksikkönä on rekisteritietoihin pohjautuva *asuntokunta*. Tulonjakotilaston päätulokäsite on käytettävissä oleva tulo, mutta rekisteripohjaisen tulonjaon kokonaistilaston päätulokäsite on *käytettävissä oleva rahatulo*, josta puuttuvat laskennalliset tuloerät kuten omistusasunnossa elävien nettoasuntoetu, kotitalouksien väliset tulonsiirrot ja lähdeveronalaiset korkotulot. Tulonjakotilastoon nämä tuloerät saadaan haastattelujen kautta.

3 Kotitalouksien tulokehitys väestöryhmittäin

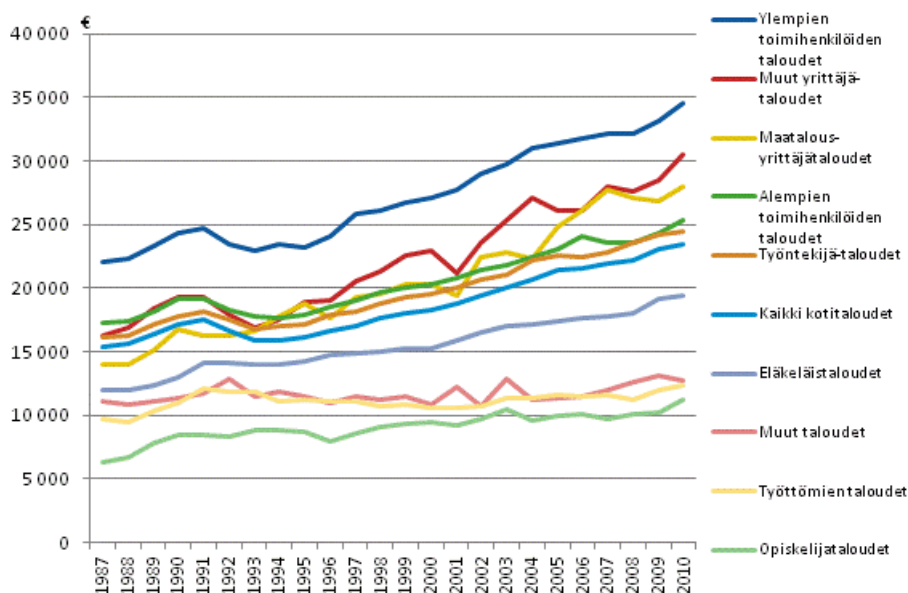
Suomalaisten kotitalouksien kulutusyksikköä kohden lasketut mediaanitulot ovat kasvaneet reaalisesti noin 50 prosenttia vuodesta 1987 vuoteen 2010. Suhteellisesti eniten tulot ovat kasvaneet yrittäjillä, 55–74-vuotiailla sekä lapsettomilla pareilla. Samaan aikaan kotitalouksien määrä on kasvanut noin puolella miljoonalla. Kotitalouksien rakenne on kuitenkin muuttunut samalla merkittävästi: Yli 55-vuotiaiden kotitalouksien lukumäärä on lähes kaksinkertaistunut, ja samalla niiden osuus kaikista kotitalouksista on kasvanut yli 40 prosenttiin. Yhden hengen talouksien ja lapsettomien pariskuntien osuus on kasvanut ja lapsiperheiden vähentynyt. Maatalousyrittäjien kotitalouksia on selvästi vähemmän kuin vuonna 1987 kun taas toimihenkilöiden, eläkeläisten ja työttömien talouksia on selvästi enemmän.

3.1 Kotitalouksien tulokehitys sosioekonomisen aseman mukaan

Kotitalouksien tulotaso on korkein ylempien toimihenkilöiden ja yrittäjien kotitalouksissa (kuvio 12). Ylempien toimihenkilötalouksien kulutusyksikkökohtaiset käytettävissä olevat tulot olivat noin 35 000 euroa ja yrittäjätalouksien (pl. maatalousyrittäjät) noin 30 000 vuonna 2010. Suhteellisesti paras tulokehitys pitkällä aikavälillä on maatalousyrittäjillä, joiden tulot ovat kaksinkertaistuneet noin 28 000 euroon vuodesta 1987 (taulukko 4). Samaan aikaan maatalousyrittäjätalouksien lukumäärä on kuitenkin laskenut kolmasosaan 1980-luvun lopun määrästä (taulukko 5). Maatalousyrittäjien tulojen kasvusta suurin osa tulee yrittäjätulon kasvusta, muilla yrittäjillä kasvusta valtaosa on omaisuustulojen kasvua ja ylempillä toimihenkilöillä ennen kaikkea palkkatulojen kasvua.

Tulotaso on matalin työelämän ulkopuolella olevilla talouksilla eli työttömien ja opiskelijoiden talouksilla sekä muilla talouksilla, joiden tulokehitys on ollut pitkällä aikavälillä kaikkein heikointa (kuvio 12). Kuten maatalousyrittäjillä, myös eläkeläistalouksilla tulokehitystä selittää pitkällä aikavälillä rakennemuutos, jonka myötä kansaneläkeläisten tilalle on tullut suurempaa ansioeläkettä saavia talouksia. Opiskelijatalouksien ja työttömien talouksien tulojen kasvu tulee suurimmaksi osaksi tulonsiirroista.

Kuvio 12. Kotitalouksien tulojen kehitys sosioekonomisen aseman mukaan 1987–2010. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot/kulutusyksikkö, mediaani. Vuoden 2010 rahassa.

Korjattu 29.5.2012. Lisätty työttömien taloukset ja opiskelijataloukset käyrien otsikot.

Taulukko 4. Kotitalouksien tulotaso ja tulojen muutos sosioekonomisen aseman mukaan vuosina 1987, 2000 ja 2010. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot/kulutussyksikkö, mediaani. Vuoden 2010 rahassa.

	Tulotaso, €			Tulojen muutos, %		
	1987	2000	2010	1987–2000	2000–2010	1987–2010
Maatalousyrittäjätaloudet	14 000	20 300	28 000	45	38	100
Muut yrittäjätaloudet	16 300	23 000	30 500	41	33	87
Ylempien toimihenkilöiden taloudet	22 000	27 100	34 600	23	27	57
Alempien toimihenkilöiden taloudet	17 300	20 300	25 300	17	25	46
Työntekijätaloudet	16 100	19 500	24 500	21	26	52
Opiskelijataloudet	6 300	9 500	11 200	50	18	77
Eläkeläistaloudet	12 000	15 300	19 500	27	28	62
Työttömien taloudet	9 600	10 600	12 400	10	17	28
Muut taloudet	11 100	10 800	12 700	-3	18	14
Kaikki kotitaloudet yhteensä	15 400	18 300	23 500	19	28	53

Kotitalouden sosioekonomisen aseman määrittää talouden viitehenkilön eli yleensä suurituloisimman henkilön asema. Jos kotitalouden suurituloisin henkilö on ylempi toimihenkilö, koko kotitalous luetaan ylempiin toimihenkilötalouksiin. Tästä syystä esimerkiksi opiskelijataloudet tai työttömien taloudet eivät kata kaikkia opiskelijoita ja työttömiä, vaan osa opiskelijoista ja työttömistä on talouksissa, joihin kuuluu häntä suurempituloinen henkilö. Vuonna 2010 joka neljäs opiskelija kuului opiskelijatalouteen ja hieman yli puolet työttömistä kuului työttömien talouksiin.

Sosioekonomisen aseman tarkastelussa on hyvä muistaa, että samat taloudet voivat peräkkäisinä vuosina kuulua eri sosioekonomisiin ryhmiin. Esimerkiksi työttömyyden sattuessa suurituloisimman jäsenen kohdalle kotitalouden viitehenkilö saattaa vaihtua niin, että talouden sosioekonominen asema muuttuu. Tulojen muutokset voivat kertoa lyhyellä aikavälillä enemmän sosioekonomisen ryhmän rakenteen muutoksesta kuin tiettyjen kotitalouksien tulojen tosiasiallisesta muutoksesta, sillä esimerkiksi työttömien talouksien keskitulot voivat kasvaa työttömyyden myötä kun joukkoon tulee ansiosidonnaista työttömyysturvaa saavia talouksia. Tästä syystä on tärkeää kiinnittää huomiota pitkän aikavälin muutoksiin ennemmin kuin yksittäisiin vuosimuutoksiin.

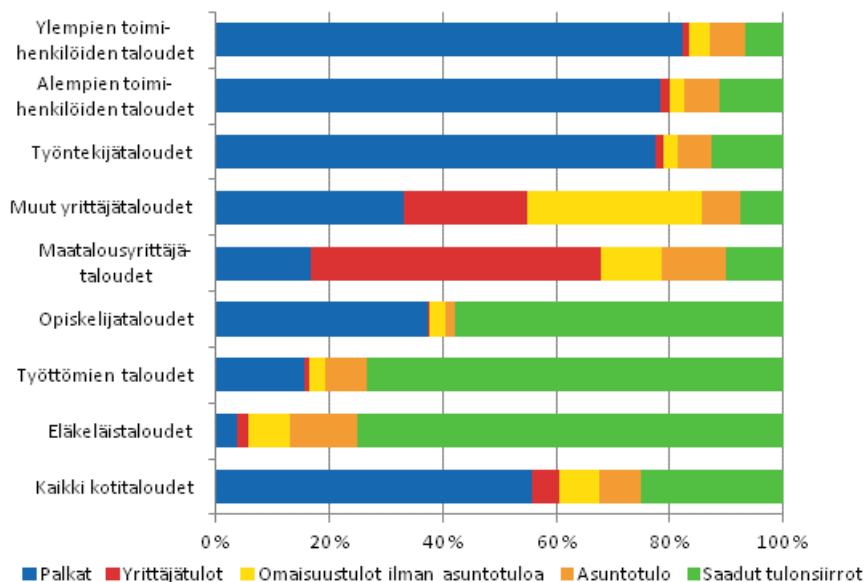
Taulukko 5. Kotitalouksien lukumäärä ja osuus kaikista kotitalouksista sosioekonomisen aseman mukaan vuosina 1987, 2000 ja 2010.

	Kotitalouksien lukumäärä			Osuus kaikista kotitalouksista		
	1987	2000	2010	1987	2000	2010
Maatalousyrittäjätaloudet	119 000	51 000	38 000	5,7	2,1	1,5
Yrittäjätaloudet (pl. maatal.yrit.)	111 000	126 000	149 000	5,3	5,3	5,8
Ylempien toimihenkilöiden taloudet	261 000	336 000	449 000	12,6	14,2	17,6
Alempien toimihenkilöiden taloudet	395 000	410 000	413 000	19,0	17,3	16,2
Työntekijätaloudet	554 000	501 000	429 000	26,6	21,1	16,8
Opiskelijataloudet	56 000	78 000	86 000	2,7	3,3	3,4
Eläkeläistaloudet	524 000	701 000	816 000	25,1	29,5	32,0
Työttömien taloudet	24 000	143 000	136 000	1,2	6,0	5,3
Muut taloudet	38 000	27 000	34 000	1,8	1,1	1,3
Yhteensä	2 082 000	2 373 000	2 551 000	100,0	100,0	100,0

Kotitalouksien tulolähteistä tärkein on palkkatulo, joka tuotti keskimäärin 56 prosenttia kotitalouksien bruttotuloista vuonna 2010. Osuus on samalla tasolla kuin vuonna 1993, jolloin se oli 54 prosenttia. Omaisuustulojen osuus bruttotuloista on tässä ajassa noussut keskimäärin 9 prosentista 15 prosenttiin. Omaisuustulon lähteistä keskeisin on ollut ja on edelleen omistusasumisen perusteella saatu laskennallinen asuntotulo, joka on noin puolet kotitalouksien saamasta omaisuustulosta. Muista omaisuustuloista osingot

ja myytiloitet ovat kasvattaneet merkitystään omaisuustulon lähteinä: ne muodostavat kolmanneksen kotitalouksien keskimääräisestä omaisuustulosta. (Kuvio 13.)

Kuvio 13. Kotitalouksien bruttotulojen rakenne sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2010.

Omaisuustulon merkitys vaihtelee eri väestöryhmissä. Erityisen merkittävä tulonlähde se on yrittäjätalouksille (pl. maatalousyrittäjät), joille se on suurin tulonlähde tuottaen keskimäärin hieman yli kolmasosan yrittäjätalouksien bruttotulosta. Yrittäjien tulojen rakenteessa on tapahtunut muutosta vuoteen 1993 verrattuna, jolloin bruttotuloista noin kolmannes oli palkkatuloja, hieman yli kolmannes yrittäjätuloja ja omaisuustulon osuus oli 17 prosenttia.

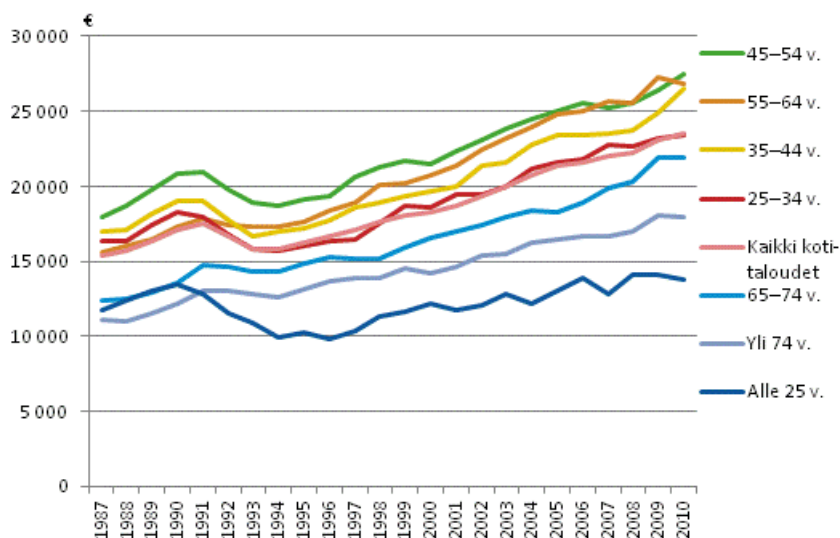
Palkansaajaryhmillä palkkatulot ovat luontaisesti suurin tulonlähde (noin 80 prosenttia keskituloista), mutta heilläkin omaisuustulojen osuus on hieman suurempi kuin 1990-luvun alussa. Opiskelijatalouksien tärkein tulomuoto ovat tulonsiirrot, jotka ovat noin 60 prosenttia heidän bruttotuloistaan. Myös eläkeläisten bruttotulot koostuvat suureksi osaksi tulonsiirroista, mutta heilläkin omistusasumisesta saatava laskennallinen asuntotulo on hieman nostanut omaisuustulojen osuutta verrattuna vuoteen 1993.

3.2 Kotitalouksien tulokehitys viitehenkilön iän mukaan

Kotitalouden viitehenkilön eli suurituloisimman henkilön iän mukaan tarkasteltuna tulotaso on paras yli 34-vuotiailla ja alle 65-vuotiailla talouksilla, noin 27 000 euroa vuonna 2010. Heikoin tulotaso on alle 25-vuotiaiden talouksilla, vajaat 14 000 euroa vuonna 2010 (kuviot 14). Myös tulojen suhteellinen kehitys on ollut pitkällä aikavälillä heikointa tässä ryhmässä.

Lukuun ottamatta aivan vanhinta 75 vuotta täyttäneiden ikäryhmää tulojen suhteellinen kehitys on ollut sitä parempaa mitä vanhemmasta taloudesta on kyse. Paras tulokehitys vuosina 1987–2010 on ollut 65–74-vuotiailla, joiden tulot ovat kasvaneet 77 prosenttia verrattuna vuoteen 1987. (Taulukko 6.) Kotitalouksien ikärakenne on muuttunut samanaikaisesti niin, että kun vuonna 1987 alle 45-vuotiaiden kotitalouksia ja 45 vuotta täyttäneiden kotitalouksia oli yhtä paljon, vuonna 2010 alle 45-vuotiaiden talouksia oli hieman yli kolmannes ja 45 täyttäneiden talouksia kaksi kolmesta kotitaloudesta (taulukko 7).

Kuvio 14. Kotitalouksien tulojen kehitys viitehenkilön iän mukaan 1987–2010. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot/kulutussyksikkö, mediaani. Vuoden 2010 rahassa.

Taulukko 6. Kotitalouksien tulotaso ja tulojen muutos viitehenkilön iän mukaan vuosina 1987, 2000 ja 2010. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot/kulutussyksikkö, mediaani. Vuoden 2010 rahassa.

	Tulotaso, €			Tulojen muutos, %		
	1987	2000	2010	1987–2000	2000–2010	1987–2010
Alle 25 v.	11 700	12 100	13 700	3	13	17
25–34 v.	16 300	18 600	23 500	14	26	44
35–44 v.	17 000	19 700	26 500	16	35	56
45–54 v.	18 000	21 500	27 500	19	28	53
55–64 v.	15 600	20 700	26 800	33	29	72
65–74 v.	12 400	16 600	21 900	34	32	77
Yli 74 v.	11 100	14 200	18 000	28	27	62
Yhteensä	15 400	18 300	23 500	19	28	53

Taulukko 7. Kotitalouksien lukumäärä ja osuus kaikista kotitalouksista viitehenkilön iän mukaan vuosina 1987, 2000 ja 2010.

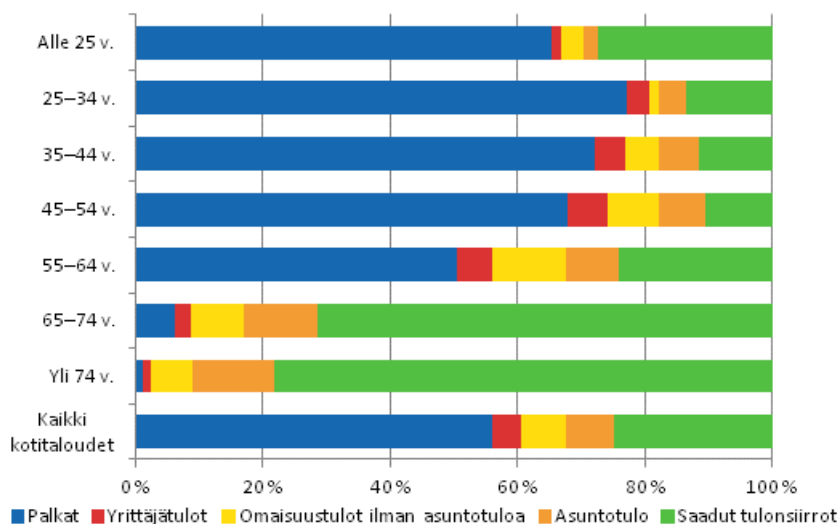
	Kotitalouksien lukumäärä			Osuus kaikista kotitalouksista		
	1987	2000	2010	1987	2000	2010
Alle 25 v.	165 000	172 000	158 000	7,9	7,2	6,2
25–34 v.	440 000	383 000	403 000	21,1	16,1	15,8
35–44 v.	461 000	451 000	396 000	22,1	19,0	15,5
45–54 v.	333 000	510 000	474 000	16,0	21,5	18,6
55–64 v.	292 000	348 000	492 000	14,0	14,7	19,3
65–74 v.	225 000	272 000	317 000	10,8	11,5	12,4
Yli 74 v.	166 000	237 000	311 000	8,0	10,0	12,2
Yhteensä	2 082 000	2 373 000	2 551 000	100,0	100,0	100,0

Lyhyen aikavälin vuosimuutoksiin tulee otosohjaisessa tilastossa suhtautua varauksella, mutta parin viime vuoden aikana tulojen kehitys näyttää olleen suotuisinta 35–44-vuotiaiden talouksilla, jotka ovat kuroneet kiinni eroa iäkkäämpiin työikäisiin kotitalouksiin. Tämän ikäryhmän tuloja on vuoteen 2008 verrattuna nostaneet erityisesti kasvaneet palkkatulot. Muilla ikäryhmillä palkkatulot ovat laskeneet samassa ajassa. Muilla ikäryhmillä tulojen kasvu on tullut asuntotulosta, jota on viime vuosina nostanut erityisesti

edullinen korkotaso, sekä saatujen tulonsiirtojen kasvamisesta ja maksettujen tulonsiirtojen pienenemisestä (asuntotulon laskennasta ks. [käsitteet ja määritelmät](#)).

Asuntotulon osuus bruttotuloista on sitä suurempi, mitä iäkkäämmästä taloudesta on kyse: iäkkäät asuvat yleisemmin velattomissa omistusasunnoissa, kun taas nuorempien asunnot ovat velkaisia tai vuokrattuja (ks. luku 4.1). Tulonsiirtojen osuus bruttotuloista on suurin ikäjakauman ääripäissä. Palkkatulot puolestaan muodostavat sitä suuremman osan bruttotuloista, mitä nuorempi talous on, lukuunottamatta aivan nuorinta alle 25-vuotiaiden ikäryhmää. Tästä ryhmästä noin kolmannes on opiskelijatalouksia. (Kuvio 15.)

Kuvio 15. Kotitalouksien bruttotulojen rakenne viitehenkilön iän mukaan vuonna 2010.

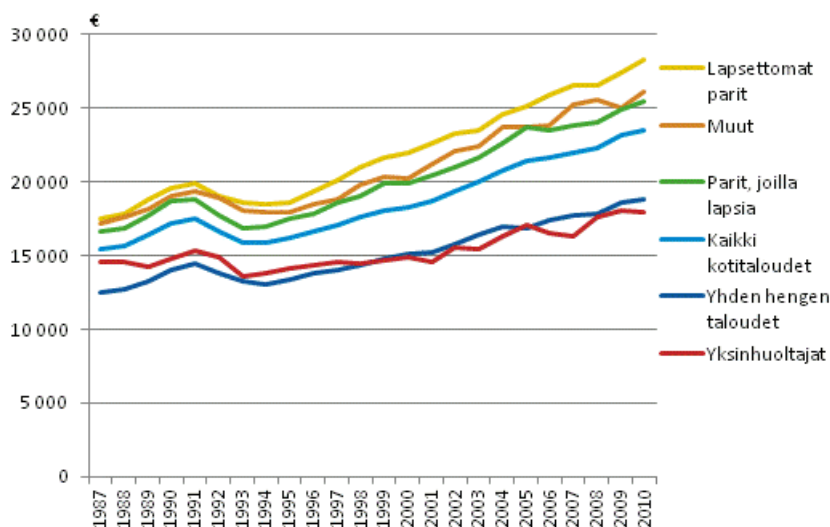

3.3 Kotitalouksien tulokehitys elinvaiheen mukaan

Kotitalouden elinvaiheen mukaan tarkasteltuna tulotaso on ollut vuodesta 1987 paras lapsettomilla pariskunnilla, joilla on kahden henkilön tulot, mutta ei lainkaan elätettäviä lapsia. Heillä tulot ovat myös kehittyneet suhteellisesti parhaiten. Parhaiten toimeen tulevat 35–64-vuotiaat pariskunnat. Tulot ovat kehittyneet heikoiten nuorilla yksinasujilla ja yksinhuoltajilla, joiden tulotaso on myös heikoin. (Kuvio 16, taulukko 8.) Toisin kuin pariskunnat, yksinasuvat eivät saa niin sanottuja yhteiskulutushyötyjä, joita syntyy siitä, että asumis- ja muut kustannukset jaetaan useamman jäsenen kesken. Yksinhuoltajien tulotasoon vaikuttaa se, että taloudessa on vain yksi tulonsaaja, mutta useita tulonjakajia. Lasten lukumäärä yksinhuoltajatalouksissa on pysynyt koko tarkastelujaksolla samalla tasolla, noin 1,5 lapsessa yksinhuoltajataloutta kohti.

Kotitalouksien rakenne on muuttunut vuodesta 1987 siten, että yhden ja kahden hengen kotitaloudet ovat yleistyneet ja lapsiperheiden osuus kaikista talouksista on pienentynyt. Yleisin kotitaloustyyppi on yhden hengen talous, joita on 40 prosenttia kaikista kotitalouksista. Lapsettomia pareja taas on 30 prosenttia kotitalouksista. Yhden ja kahden huoltajan lapsitalouksien yhteenlaskettu osuus oli 31 prosenttia vuonna 1987 ja 23 prosenttia vuonna 2010. Myös ”muiden talouksien” ryhmä on käynyt pienemmäksi: tähän ryhmään kuuluvat muun muassa usean sukupolven taloudet ja taloudet, joissa on vanhempien lisäksi täysi-ikäisiä lapsia. (Taulukko 9.)

Kuvio 16. Kotitalouksien tulojen kehitys elinvaiheen mukaan 1987–2010. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot/kulutussyksikkö, mediaani. Vuoden 2010 rahassa.

Taulukko 8. Kotitalouksien tulotaso ja tulojen muutos elinvaiheen mukaan vuosina 1987, 2000 ja 2010. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot/kulutussyksikkö, mediaani. Vuoden 2010 rahassa.

	Tulotaso, €			Tulojen muutos, %		
	1987	2000	2010	1987–2000	2000–2010	1987–2010
Yhden hengen taloudet yhteensä	12 500	15 100	18 800	21	25	50
Yhden hengen talous, ikä alle 35 v.	12 700	14 500	16 700	14	15	31
Yhden hengen talous, ikä 35–64 v.	14 800	17 500	22 700	18	30	53
Yhden hengen talous, ikä yli 64 v.	11 100	13 900	17 100	25	23	54
Yksinhuoltajataloudet	14 600	14 900	17 900	2	20	23
Lapsettomat parit yhteensä	17 500	22 000	28 200	26	28	61
Lapsettomat parit, ikä alle 35 v.	18 100	19 800	25 500	9	29	41
Lapsettomat parit, ikä 35–64 v.	19 700	25 800	33 700	31	31	71
Lapsettomat parit, ikä yli 64 v.	13 500	17 800	24 000	32	35	78
Parit joilla lapsia yhteensä	16 600	19 900	25 400	20	28	53
Parit, joilla lapsia, kaikki alle 7 v.	16 700	19 200	24 200	15	26	45
Parit, joilla lapsia, nuorin alle 7 v.	15 600	18 700	24 600	20	32	58
Parit, joilla lapsia, nuorin 7–12 v.	17 000	21 300	27 600	25	30	62
Parit, joilla lapsia, nuorin 13–17 v.	17 500	22 200	28 100	27	27	61
Parit, joilla sekä alle että yli 18-v lapsia	16 300	19 500	24 600	20	26	51
Muut taloudet	17 200	20 200	26 100	17	29	52
Kaikki kotitaloudet	15 400	18 300	23 500	19	28	53

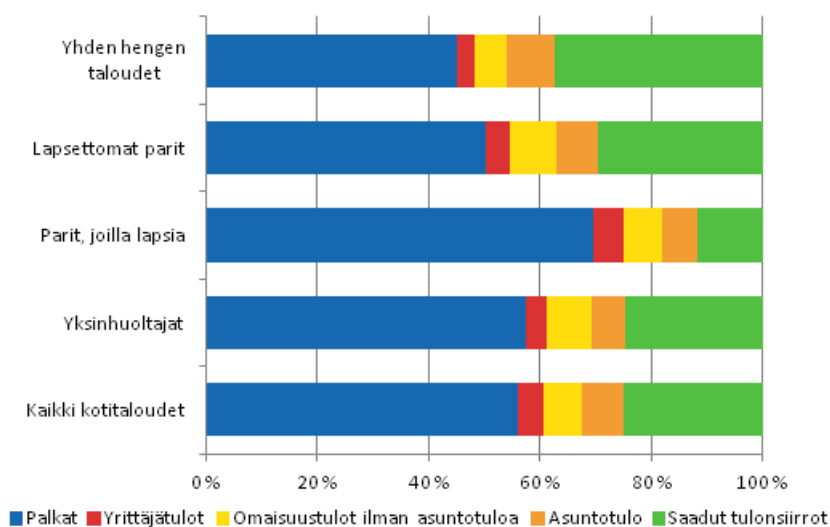
Taulukko 9. Kotitalouksien lukumäärä ja osuus kaikista kotitalouksista elinvaiheen mukaan vuosina 1987, 2000 ja 2010.

	Kotitalouksien lukumäärä			Osuus kaikista kotitalouksista		
	1987	2000	2010	1987	2000	2010
Yhden hengen taloudet yhteensä	715 000	899 000	1 023 000	34,3	37,9	40,1
Yhden hengen talous, ikä alle 35 v.	211 000	223 000	220 000	10,1	9,4	8,6
Yhden hengen talous, ikä 35–64 v.	260 000	376 000	443 000	12,5	15,8	17,4
Yhden hengen talous, ikä yli 64 v.	244 000	301 000	360 000	11,7	12,7	14,1
Yksinhuoltajataloudet	110 000	104 000	87 000	5,3	4,4	3,4
Lapsettomat parit yhteensä	445 000	653 000	781 000	21,4	27,5	30,6
Lapsettomat parit, ikä alle 35 v.	118 000	149 000	180 000	5,7	6,3	7,0
Lapsettomat parit, ikä 35–64 v.	210 000	330 000	362 000	10,1	13,9	14,2
Lapsettomat parit, ikä yli 64 v.	117 000	174 000	239 000	5,6	7,3	9,4
Parit joilla lapsia yhteensä	535 000	501 000	499 000	25,7	21,1	19,6
Parit, joilla lapsia, kaikki alle 7 v.	171 000	153 000	163 000	8,2	6,5	6,4
Parit, joilla lapsia, nuorin alle 7 v.	125 000	97 000	87 000	6,0	4,1	3,4
Parit, joilla lapsia, nuorin 7–12 v.	130 000	123 000	109 000	6,3	5,2	4,3
Parit, joilla lapsia, nuorin 13–17 v.	70 000	68 000	74 000	3,4	2,9	2,9
Parit, joilla sekä alle että yli 18-v lapsia	39 000	60 000	66 000	1,9	2,5	2,6
Muut taloudet	278 000	216 000	161 000	13,3	9,1	6,3
Kaikki kotitaloudet	2 082 000	2 373 000	2 551 000	100,0	100,0	100,0

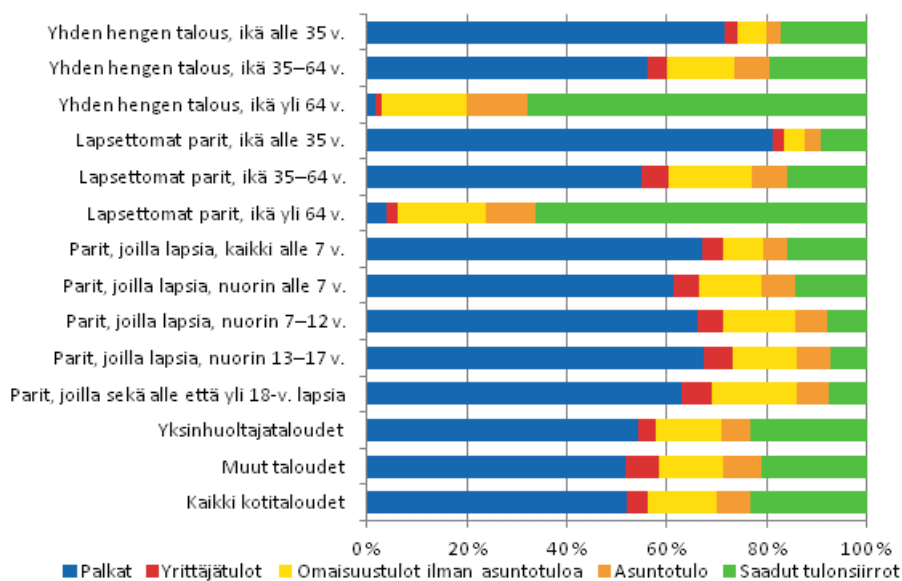
Palkkatulot muodostavat suurimman osan bruttotuloista lähes kaikissa elinvaiheissa, ja vain yksinasuvilla palkkatulot jäävät alle puoleen bruttotuloista. Tulonsiirrot tuottavat yksinasuvien tuloista suuremman osan kuin muissa ryhmissä. Palkkatulojen osuus bruttotuloista on suurimmillaan nuoremmissa talouksissa, ja iän myötä omaisuustulot kasvattavat painoaan. Tulonsiirtojen osuus on suurimmillaan yli 64-vuotiailla, joilla tärkein tulonlähde ovat eläkkeet. (Kuviot 17 ja 18.)

Kuvio 17. Kotitalouksien bruttotulojen rakenne elinvaiheen mukaan vuonna 2010.

Kuvio 18. Kotitalouksien bruttotulojen rakenne tarkemman elinvaiheluokituksen mukaan vuonna 2010.

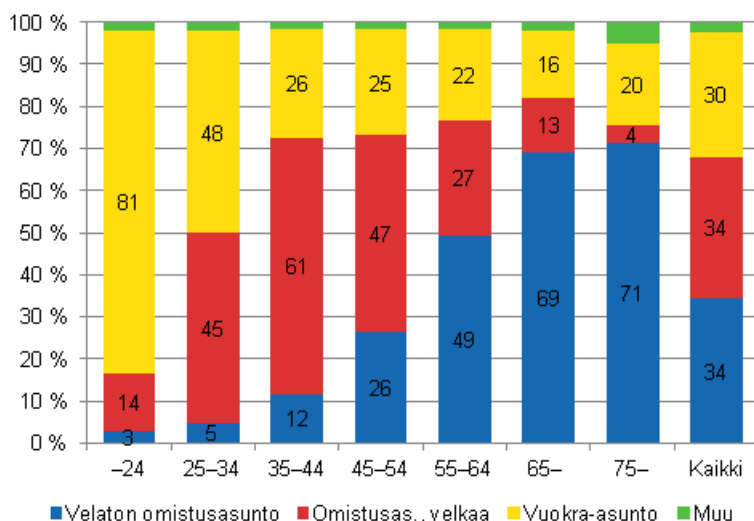
4 Kotitalouksien asuminen, tulot ja asumismenorasite

4.1 Asunnon hallintasuhde, viitehenkilön ikä, kotitalouden koko ja tulotaso

Omassa asunnossa asuminen on Suomessa yleisin asumismuoto. Omistusasuminen on yleistynyt 1990-luvun lopulta. Vuonna 2010 omistusasunnossa asui 68 prosenttia kotitalouksista, kun vuonna 1997 osuus oli 63 prosenttia. Vuokralla asumisen suunta on ollut toinen: 30 prosenttia asui vuokralaisena vuoden 2010 tietojen mukaan, 35 prosenttia vuonna 1997.

Kuvio 19 kuvaa asunnon hallintasuhdetta kotitalouden **viitehenkilön iän** mukaan. Kotitaloudet on jaoteltu asunnon hallintasuhteen mukaan neljään luokkaan: velattomassa omistusasunnossa asuviin, asuntovelkaksiin omistusasujiin, vuokralla asuviin ja muihin (mm. asumisoikeusasunnoissa ja palvelutaloissa asuvat). Noin 1,7 miljoonasta omistusasunnossa asuvasta kotitaloudesta yli puolet (880 000 kotitaloutta) asui velattomassa omistusasunnossa vuonna 2010. Yleisimmin velattomassa omistusasunnossa asuivat eläkeikäisten, 65–74-vuotiaiden taloudet (69 %) ja 75 vuotta täyttäneiden taloudet (71 %). 55–64-vuotiaiden ryhmästä lähes puolet (49 %) asui velattomassa omistusasunnossa. Nuorten, alle 25-vuotiaiden kotitaloudet asuivat pääasiassa vuokralla (81 %). Asuntovelkaisia oli suhteellisesti eniten 35–44-vuotiaiden ryhmässä, jossa 61 prosentilla kotitalouksista oli asuntovelkaa.

Kuvio 19. Asunnon hallintasuhde viitehenkilön iän mukaan vuonna 2010. % ryhmän kotitalouksista.

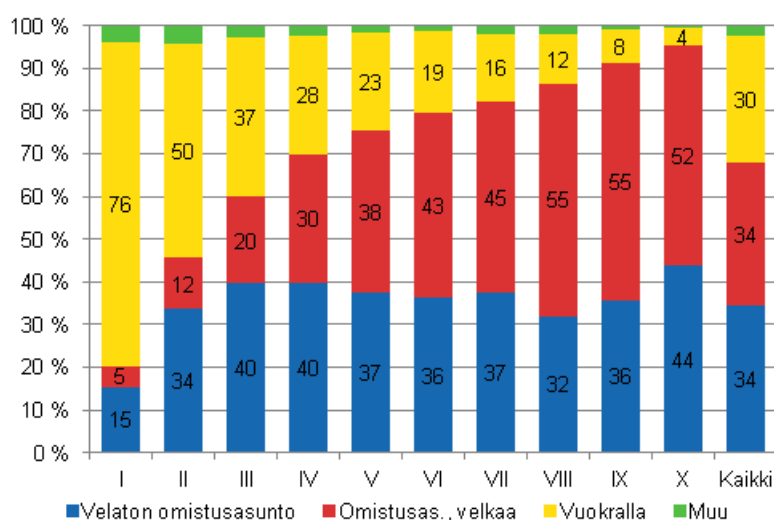
Kotitalouden koon mukaan asunnon hallintasuhde on hyvin erilainen yhden hengen talouksissa ja muissa talouksissa. Vielä 1990-luvulla yhden hengen talouksista noin puolet asui omassa asunnossa ja puolet vuokralla, mutta 2000-luvulla omistusasuminen lisääntyi jonkin verran. Vuonna 2010 omistusasunnossa asui 54 prosenttia ja vuokra-asunnossa 43 prosenttia yksin asuvista. Kahden hengen ja sitä suuremmissa talouksissa omistusasuminen lisääntyi selvästi koko 2000-luvun. Kotitalouden elinvaiheen mukaan lapsettomien pariin talouksista 77 prosenttia asui omistusasunnossa ja 22 prosenttia vuokra-asunnossa vuonna 2010. Lapsiperheet asuivat lähes yhtä usein omistus- ja vuokra-asunnoissa, mutta lapsiperheiden välillä oli huomattavia eroja huoltajien lukumäärän mukaan. Kahden huoltajan lapsiperheiden talouksista 82 prosenttia ja yksinhuoltajien talouksista 46 prosenttia asui omistusasunnossa, kun vuokralla asuvia oli kahden huoltajan lapsiperheiden talouksista 17 prosenttia ja yksinhuoltajien talouksista 49 prosenttia.

Vuokralaistalouksien keskimääräinen tulotaso on selvästi matalampi kuin omistusasunnoissa asuvien talouksien. Vuokra-asuminen on tyypillinen asunnon hallintamuoto pienituloisilla kotitalouksilla. Kaikista vuokralla asuvista 53 prosenttia sijoittui pienituloisimman viidesosan ja 82 prosenttia mediaanitulo matalamman tulotason ryhmään vuonna 2010. Alimman tulokymmenyksen talouksista 76 prosenttia asui vuokralla ja viidennes (20 %) omassa asunnossa. Ylimmässä tuloluokassa omistusasujia oli 95 prosenttia ja vuokralla asui hyvin harva (4 %) (kuvio 20).

Vuokralla asuvien käytettävissä olevat tulot kotitaloutta kohti olivat noin 24 000 euroa ja kotitalouden keskikoko oli 1,7 henkilöä vuonna 2010. Omistusasujien keskimääräiset tulot olivat noin 47 600 euroa ja keskikoko oli 2,3 henkilöä (liitetaulukko 7a).

Velattomassa omistusasunnossa asuvat jakautuvat suhteellisen tasaisesti tulokymmenyksiin pienituloisinta kymmenystä lukuun ottamatta, jossa omistusasujia on yleensäkin vähän. (Kuvio 20.) Asuntovelkaisten omistusasujien osuus sen sijaan kasvaa ylempiin tulokymmenyksiin siirryttäessä lukuun ottamatta ylintä kymmenystä, jossa omistusasujia ja velattomia omistusasujia on kaikkein eniten. Vähintään puolet kolmen ylimmän tulokymmenyksen kotitalouksista oli asuntovelallisia vuonna 2010. Tähän vaikuttaa kotitalouden elinvaiheen mukainen hallintasuhde eli se, että velattomassa omistusasunnossa asuminen on yleistä eläkeikäisillä kotitalouksilla, kun asuntovelkaiset ovat pääosin työssä käyviä. Eläkeikäisten taloudet sijoittuvat yleisesti tulojakauman keski- ja alaosaan ja työlliset tulojakauman keski- ja yläosaan.

Kuvio 20. Asunnon hallintasuhde tulokymmenyksittäin vuonna 2010. % ryhmän kotitalouksista.

4.2 Asunnon hallintasuhde ja tulokehitys

Omistusasunnossa asuvilla tulotaso kasvoi hieman suotuisammin taloudellisen kasvun vuosina 1987–1991 ja heikkeni selvästi seuraavina taantumavuosina 1992–1994 kuin vuokralla asuvilla kotitalouksilla. Tulojen kääntyessä kasvuun 1990-luvun puolivälistä ovat omistusasunto- ja vuokralaiskotitalouksien väliset tuloerot jatkaneet kasvua. Vuodesta 1995 vuoteen 2010 omistusasuntokotitalouksien tulotaso nousi mediaanilla mitattuna 49 prosenttia ja vuokralaiskotitalouksien tulotaso 26 prosenttia¹⁾. Kasvu on ollut lähes yhtäjaksoista lukuun ottamatta 2000-luvun jälkipuoliskon hidastuneen kasvun vaihetta, jolloin tulotaso hallintasuhteesta riippuen jopa laski (Kuvio 21).

Vuonna 2010 omistusasunnoissa asuvien kotitalouksien ekvivalentit käytettävissä olevat tulot olivat keskimäärin 26 970 euroa kulutusyksikköä kohti. Vuokra-asunnoissa asuvien kotitalouksien ekvivalentit käytettävissä olevat tulot olivat noin 60 prosenttia tästä, keskimäärin 16 150 euroa kulutusyksikköä kohti. Vuonna 1989, jolloin tuloerot olivat pienimmät, vuokralaiskotitalouksien tulotaso oli noin 79 prosenttia omistusasujien tulotasosta (ekvivalenttien käytettävissä olevien tulojen mediaani vuokralaisilla 13 955 ja omistusasujilla 17 640 euroa). Vuokralla asuvien tulotaso on yleensäkin heikentynyt, kun ertailukohteeksi otetaan kotitalouksien keskimääräisen tulotason kehitys. Vuonna 2010 vuokralaistalouksien ekvivalenttien käytettävissä olevien tulojen mediaani oli 68,8 prosenttia kaikkien kotitalouksien vastaavasta (ekvivalenttien käytettävissä olevien tulojen mediaani 23 480 euroa). Esimerkiksi vuonna 1989 tämä osuus oli yli 85 prosenttia ja vuonna 1995 vielä lähes 79 prosenttia.

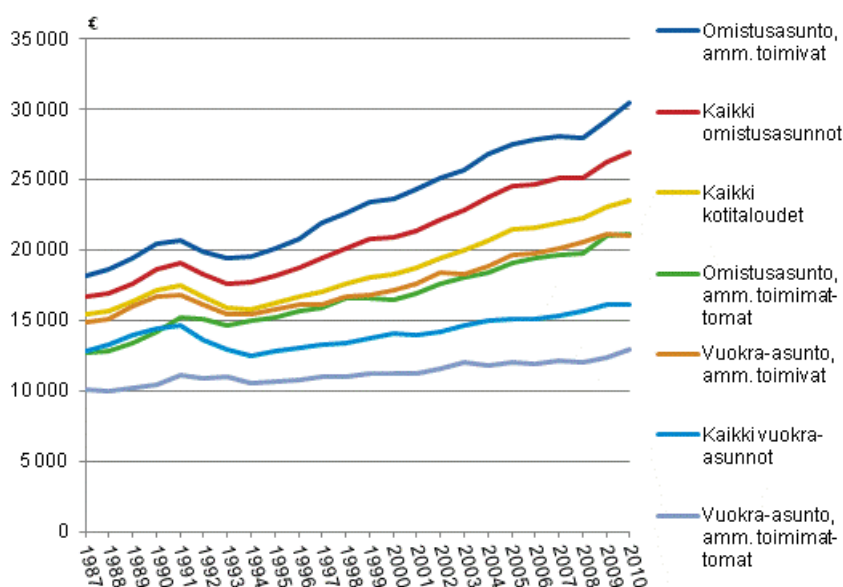
Kuviossa 21 on esitetty tulojen muutos omistus- ja vuokra-asujilla, kun myös viitehenkilön työllisyysasema on otettu huomioon. Ajanjaksolla 1987–1991 vuokralla asuvien ammatissa toimimattomien kotitalouksien

1) Muutosprosentit ovat lähes samat, vaikka tuloista poistettaisiin laskennalliset erät kuten omistusasujien laskennallinen asuntotulo.

tulokehitys oli kaikkein heikointa. Taantumajakson 1992–1994 aikana sitä vastoin vuokralla asuvien ammatissa toimivien kotitalouksien tulotaso aleni eniten. Vuodesta 1995 vuoteen 2010 ammatissa toimivien kotitalouksien tulot kääntyivät taas nopeampaan kasvuun. Vuokralla asuvien ammatissa toimivien ekvivalentit käytettävissä olevat tulot kasvoivat reaalisesti 33 prosenttia, enemmän kuin ammatissa toimimattomilla vuokralaiskotitalouksilla, joilla reaalisuus oli vajaa 21 prosenttia. Vuokralla asuvien ammatissa toimimattomien kotitalouksien ekvivalentit käytettävissä olevat tulot olivat keskimäärin 20 970 euroa ja ammatissa toimimattomien kotitalouksien keskimäärin 12 885 euroa kulutusyksikköä kohti vuonna 2010. Ammatissa toimimattomiin kuuluu lähinnä eläkeläisiä, opiskelijoita ja työttömiä.

Omistusasunnossa asuvat ammatissa toimimattomat ovat suurelta osin eläkeläisiä. Ryhmän ekvivalentit käytettävissä olevat tulot olivat keskimäärin 21 190 euroa kulutusyksikköä kohti vuonna 2010, reaalisuus oli 39 prosenttia vuodesta 1995.

Kuvio 21. Reaalitulot asunnon hallintasuhteen ja viitehenkilön ammatissa toimivuuden mukaan vuosina 1987–2010. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot/kulutusyksikkö, mediaani.

4.3 Asuntotulo tulokomponenttina

Tulonjakotilastossa käytettävissä oleviin tuloihin luetaan laskennallinen nettovuokra eli asuntotulo. Omistusasunnosta saatu asuntotulo omaisuustulona ja toiselta kotitaloudelta markkinahintaa halvemmin vuokrattu tai ilmaiseksi saatu asuntotulo saatujen tulonsiirtojen tuloeränä luetaan käytettävissä oleviin tuloihin. Asuntotulo kuvaa sitä rahamääräksi arvoitettua etuutta, jonka kotitalous saa asuessaan markkinahintaisen (tai käyvän vuokran) vuokra-asunnon vuokratasoa halvemmin. Asuntotulon laskennassa on otettu huomioon kotitalouden maksamat asumiskustannukset (ks. [Tulonjakotilaston käsitteet](#)).

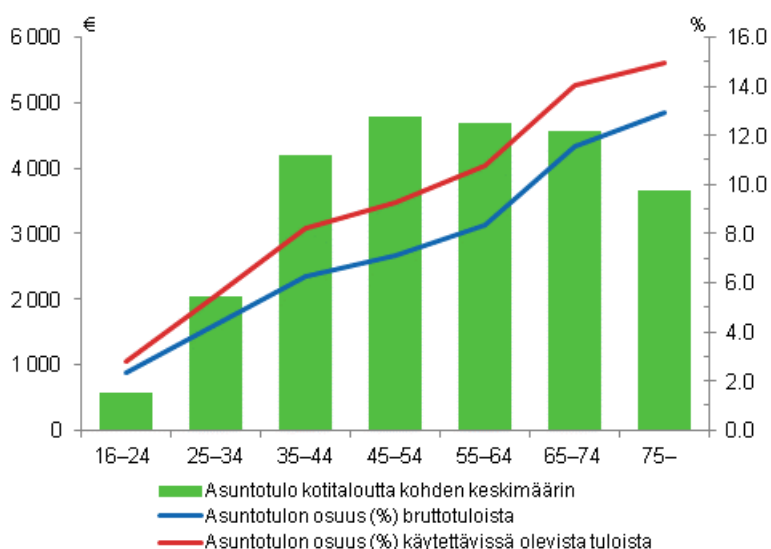
Omistusasujien asuntotulo oli keskimäärin 5 620 euroa ja se muodosti 9,2 prosenttia omistusasujien saamista bruttotuloista vuonna 2010. Sen osuus bruttotuloista on vuodesta 1995 lähtien ollut lähes yhtä suuri lukuun ottamatta vuosia 1995–1996 ja 2007–2008, jolloin asuntotulon bruttotulo-osuus oli 1–2 prosenttiyksikköä matalampi. Asuntokannan ja markkinahintaisten vuokra-asuntojen hintatason perusteella määrittyvät laskennalliset asumiskustannukset ja omistusasunnoista maksetut asumiskustannukset (ml. asuntolainojen korot) vaikuttavat asuntotulon suuruuteen.

Viime vuosina etenkin asuntolainan korot ovat vaikuttaneet asuntotulon kehitykseen. Kotitalouksien keskimäärin maksamat asuntolainan korot nousivat 1990-luvun puolivälin jälkeen uudelleen 2000-luvun jälkipuoliskolla. Maksettujen asuntolainan korkojen määrä oli suurin vuosina 2007–2008, jolloin ne vähensivät bruttomääräistä asuntotuloa siitä vähennettyjen muiden asumiskustannusten jälkeen (ns. rakenteellista asuntotuloa) suhteellisesti eniten 2000-luvulla. Vuonna 2008 asuntolainan korot vähensivät

rakenteellista asuntotuloa 30,5 prosenttia. Kun kotitalouksien maksamat asuntolainan korot tämän jälkeen pienenivät voimakkaasti, vähensivät ne rakenteellista asuntotuloa vuonna 2009 18,8 ja vuonna 2010 enää 12,1 prosenttia. Rakenteellisen asuntotulon muutokset eivät olleet näinä vuosina yhtä voimakkaita.

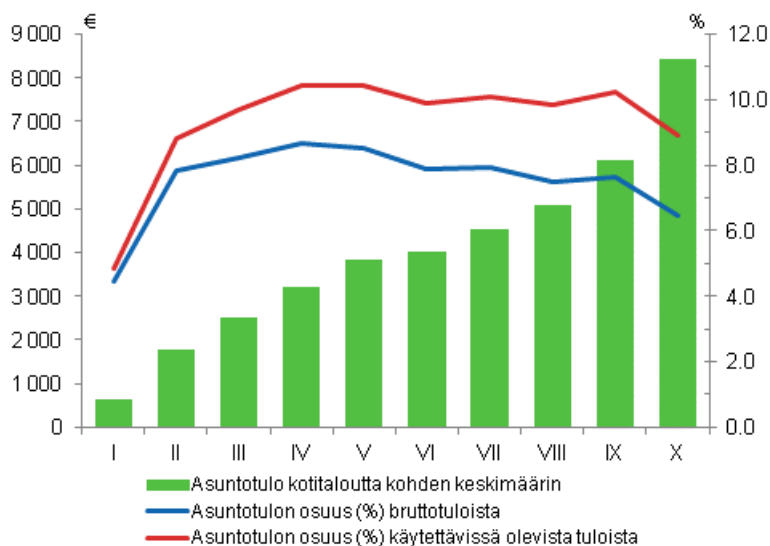
Asuntotulo kohdentuu kotitalousryhmiin, joissa omistusasuminen etenkin velattomana on yleistä. Näitä ovat vanhimpien henkilöiden taloudet. Kuviossa 22 esitetään asuntotulon määrä ja sen osuus kotitalouksien tuloista viitehenkilön ikäryhmän mukaan. 45–54-vuotiaiden saama asuntotulo oli keskimäärin 4 790 euroa ja 55–64-vuotiaiden 4 680 euroa kotitaloutta kohti vuonna 2010. 65–74-vuotiaiden taloudet, joissa velaton omistusasuminen on vielä yleistä, saivat asuntotuloa vain hieman vähemmän eli 4 570 euroa, mutta sen osuus bruttotuloista oli suurempi rahatulojen pienemmän tason takia. Tuloerän vaikutus alle 45-vuotiaiden talouksien tulomuodostukseen jää jo keskimääräistä pienemmäksi. Esimerkiksi 35–44-vuotiaiden kotitalouksissa asuntotulo muodosti 6,3 prosenttia ja 25–34-vuotiaiden kotitalouksissa 4,3 prosenttia bruttotuloista. Kuvion 23 mukaan asuntotulon määrä oli sitä suurempi mitä korkeampi kotitalouden tulotaso oli. Asuntotulon osuus kotitalouksien bruttotulojen muodostuksesta oli silti suurin aivan keskituloisia matalamman tulotason ryhmissä (III, IV ja V tulokymmenys: 8,2–8,7 % bruttotuloista). Kaikkiaan kotitaloudet saivat asuntotuloa keskimäärin 3 820 euroa ja sen osuus bruttotuloista oli 7,5 prosenttia vuonna 2010.

Kuvio 22. Omistusasujien asuntotulo viitehenkilön iän mukaan vuonna 2010. Asuntotulo keskimäärin, osuus (%) kotitalouksien bruttotuloista ja käytettävissä olevista tuloista¹. Kaikki kotitaloudet.

¹ Omistusasunnon kiinteistövero luetaan Tulonjakotilastossa maksettuihin tulonsiirtoihin, eikä vaikuta asuntotulon rahamäärään. Asuntolainan korot vähentävät asuntotuloa bruttomääräisinä, verovähennysetuus vaikuttaa maksetuissa tulonsiirroissa niitä pienentävästi.

Kuvio 23. Omistusasujien asuntulo tulokymmenyksittäin vuonna 2010. Asuntulo keskimäärin, osuus (%) kotitalouksien bruttotuloista ja käytettävissä olevista tuloista¹. Kaikki kotitaloudet.

¹ Ks. kuvion 4.4. viite.

4.4 Asumismenojen ja -kustannusten tulo-osuudet

Asumismenojen tulo-osuudet osoittavat kotitalouksien maksamien asumismenojen osuutta käytettävissä olevista rahatuloista, ns. **asumismenorasitetta**. Asumismenojen tulo-osuudet suurenevat yleisesti tulotason pienetessä ja siten asumismenojen jälkeiset käytettävissä olevat rahatulot ovat suhteellisesti pienemmät. Asumismenojen tulo-osuus ei tuo esiin kotitalouden tulotasoa, mutta tilastoinnissa sitä voidaan määrittää luokittelutietona käytettävän tuloryhmän perusteella. Asumismenojen tulo-osuuksille vaihtoehtoinen indikaattori on **kulutusvara**, joka osoittaa kotitalouden tulotason maksettujen asumismenojen jälkeen.

Kotitaloudet ovat muun muassa elinvaiheen, asunnon hallintamuodon ja tulotason suhteen hyvin erilaisessa asemassa, jos tarkastellaan kotitalouksien maksamia rahamääräisiä asumismenoja. Osa kotitalouksista voi joutua kantamaan korkeiden asumismenojensa takia suuren rasitteen, jolloin kotitalouden välttämättömissä toiminnoissa syntyy kulutusvajetta kun käytettävissä olevat rahatulot pienenevät suhteellisen paljon. Korkeat asumismenot syventävät myös pienituloisuudesta kotitalouksille aiheutuvaa köyhyysriskiä.

Tulonjakotilaston **asumiskustannuksiin** luetaan omistusasunnoista maksettavina kulutusmenoina asunnon hallintasuhteesta riippuen vuokra tai hoitovastike, ja sen sijaan tai lisäksi maksettavat vesi- ja jätevesimaksut, lämmityskulut, palovakuutukset ja nuohousmaksut, tontin vuokra, asunnon ylläpitokorjaukset ja asuntolainojen korot.

Asumismenot-käsite kuvaa laajempaa asumismenorasitusta: niihin lasketaan asumiskustannusten lisäksi myös asuntolainojen lyhennykset ja rahoitusvastike. Asuntolainan takaisinmaksu on säästämistä, mikä kartuttaa asuntovarallisuutta. Varsinaista lainaosuutta ei lasketa asumiskustannuksiin, mutta asuntolainaa lyhentävällä kotitaloudella on vähemmän rahaa käytettävissä muuhun kulutukseen lainan takaisinmaksuaikana.

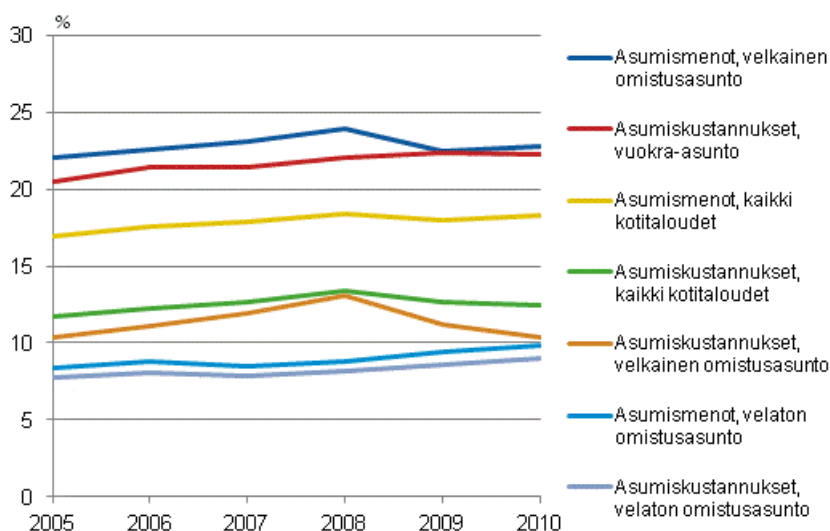
Kotitaloudet maksoivat asumiskustannuksia käytettävissä olevista rahatuloistaan keskimäärin 12,4 prosenttia vuonna 2010. Nämä ovat nettomääräisiä asumiskustannuksia, joihin ei lueta tulonsiirtoina saatuja asumistukia, eikä asuntolainojen korkojen verovähennysetuutta (ks. kohta 4.5 Asumisen tukeminen). Vuokralaisilla asumiskustannusten tulo-osuus oli 22,3 prosenttia. Velattomassa omistusasunnossa asuvilla asumiskustannusten tulo-osuus oli 9,0 prosenttia ja velkaisessa omistusasunnossa asuvilla 10,3 prosenttia vuonna 2010. Jos myös asuntolainojen lyhennykset luetaan mukaan (asumismenot), oli velkaisten omistusasujien asumiskustannusten osuus käytettävissä olevista rahatuloista lähes 23 prosenttia vuonna 2010. (Kuvio 24).

Maksetut asumiskustannukset ovat noudattaneet pitkälti käytettävissä olevien rahatulojen muutosta vuosina 2005–2010, merkittäviä muutoksia tulo-osuuksissa ei ole. Asuntolainan korkojen huomattava pieneneminen

on kääntänyt asumiskustannusten tulo-osuuden laskuun velkaisilla omistusasuntokotitalouksilla vuodesta 2009.

Kotitalouden viitehenkilön iänmukaan pienin asumismenorasite asumiskustannuksilla mitaten oli talouksilla, joissa viitehenkilö oli 45–54- tai 55–64-vuotias. Heillä asumiskustannusten tulo-osuus oli noin 11 prosenttia vuonna 2010. Hyvin lähellä tätä oli myös 35–44 vuotta täyttäneiden asumiskustannusten tulo-osuus (12 %). Rasite oli suurin nuorilla, alle 25-vuotiaiden talouksilla. Heillä asumiskustannusten osuus käytettävissä olevista rahatuloista oli lähes 21 prosenttia vuonna 2010. **Kotitalouden tuloryhmän mukaan** ylimpään tulokymmenykseen kuuluvilla talouksilla asumismenorasite oli vain 6,4 prosenttia vuonna 2010. Alimpiin tulokymmenyksiin kuuluvien kotitalouksien asumismenorasite oli erittäin korkea, eli asumiskustannukset käsittivät 25,3 prosenttia alimman ja 22,1 prosenttia toiseksi alimman tulokymmenyksen kotitalouksien käytettävissä olevista rahatuloista vuonna 2010. (Kuviot 25 ja 26: Asumiskustannusten tulo-osuus (%), netto).

Kuvio 24. Asumismenojen ja asumiskustannusten osuus (netto, %) käytettävissä olevista rahatuloista asunnon hallintasuhteen mukaan vuosina 2005–2010.

4.5. Asumisen tukeminen

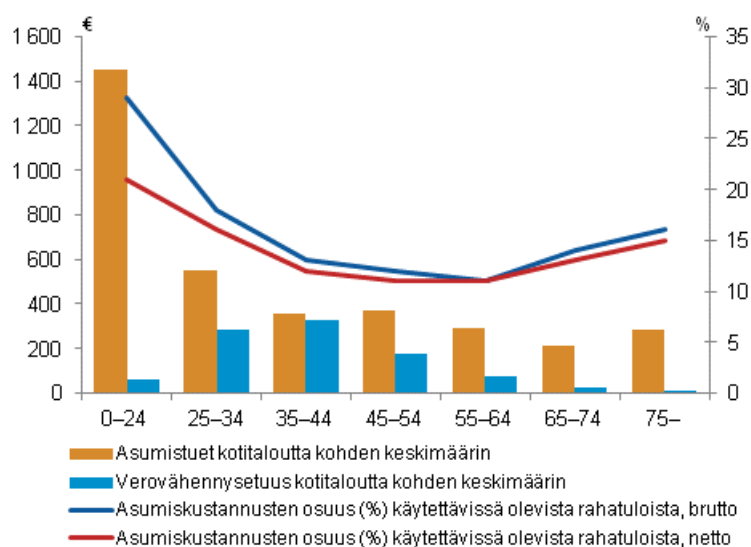
Kotitalouksien tulonsiirtoihin luettavat asumistuet olivat keskimäärin 420 euroa ja asuntolainojen korkojen verovähennysetuus keskimäärin noin 150 euroa kotitaloutta kohti vuonna 2010. Kotitalouksien bruttomääräiset asumiskustannukset, jotka eivät sisällä näitä asumistukimuotoja, olivat 14,0 prosenttia kotitalouksien käytettävissä olevista rahatuloista vuonna 2010 (nettomääräiset asumiskustannukset 12,4 % käytettävissä olevista rahatuloista).

Suurin osa tulonsiirtoina saaduista asumistuista eli yleisestä asumistuesta, opiskelijoiden ja eläkkeensaajien asumistuista, noin 80 prosenttia, kohdentui kahden alimman tulokymmenyksen kotitalouksille. Alin tulokymmenys sai asumistukea keskimäärin 1 710 euroa ja toiseksi alin tulokymmenys 920 euroa kotitaloutta kohti. Asuntolainojen korkojen verovähennysetuuden määrä suurenee tuloryhmän mukaan. Ylimmän tulokymmenyksen saama verovähennysetuus oli lähes 280 euroa kotitaloutta kohti vuonna 2010. Mediaanitulo suuremmat tuloryhmät saivat 72 prosenttia, kaksi alinta tulokymmenysryhmää noin 5 prosenttia asuntolainojen korkojen verovähennysetuuksista.

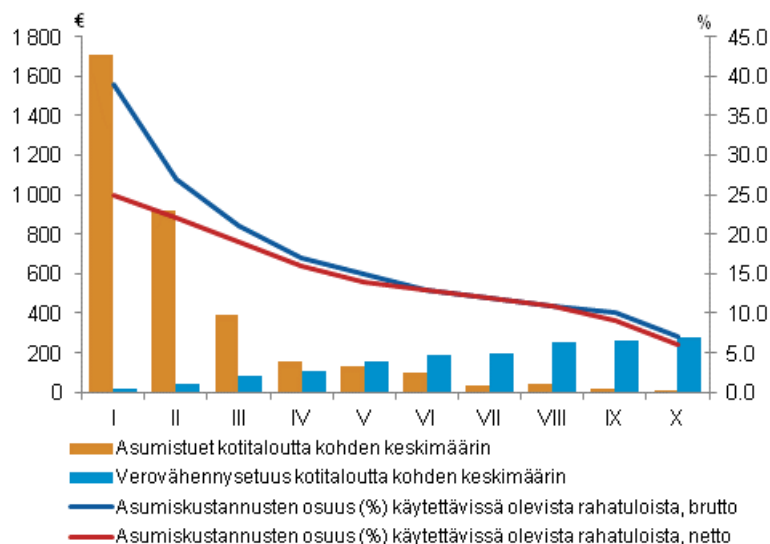
Kotitalouden viitehenkilön iän mukaan tulonsiirtoina saatujen asumistukien määrä oli keskimääräistä suurempi alle 25-vuotiaiden (1 450 euroa) ja 25–34-vuotiaiden kotitalouksissa (550 euroa), joskin ryhmän kotitalouksien saama tuki oli selvästi pienempi kuin nuoremmassa ikäryhmässä. Asuntolainojen korkojen verovähennysetuus oli suurin asuntovelkaisimmilla ikäryhmien, 35–44-vuotiaiden kotitalouksilla (325 euroa), ja jonkin verran tätä hieman matalampi 25–34-vuotiaiden (280 euroa) ja 45–54-vuotiaiden (175 euroa) kotitalouksilla.

Asumistukien vaikutus asumismenorasitteeseen riippuu tulotasosta. Suurituloisissa ryhmissä asuntolainojen korkojen verovähennysetuuden suhteellinen vaikutus asumiskustannusten tulo-osuuteen on vähäinen. Sitä vastoin pienituloisimpien ja suuren asumiskustannusrasitteen ryhmissä tulonsiirtoina saadut asumistuet vaikuttavat maksettuja asumiskustannuksia merkittävästi pienentävästi.

Kuvio 25. Tulonsiirtoina saadut asumistuet ja asuntolainan korkojen verovähennysetuus keskimäärin, ja asumiskustannusten osuus (%) käytettävissä olevista rahatuloista viitehenkilön iän mukaan vuonna 2010.

Kuvio 26. Tulonsiirtoina saadut asumistuet ja asuntolainan korkojen verovähennysetuus keskimäärin, ja asumiskustannusten osuus (%) käytettävistä olevista rahatuloista tulokymmenyksittäin vuonna 2010.

5 Pienituloisuus Euroopassa

Taulukko 10. Pienituloisuusindikaattoreita 31 EU-maassa vuoden 2009 tulojen perusteella. Lähde: Eurostat database, EU-SILC2010.

Maa	Pienituloisia henkilöitä, 1 000	Pienituloisuusaste, % väestöstä	Köyhyyssvaje, % pienituloisuusrajasta	Pienituloisuusraja, €	Pienituloisuusraja Suomen hintatasossa, €
Islanti	30	9,8	19,0	10 992	13 597
Norja	553	11,2	19,5	19 439	17 669
SUOMI	692	13,1	13,8	12 809	12 809
Tanska	728	13,3	21,6	15 401	13 354
Ruotsi	1 212	12,9	19,7	11 825	13 584
Luxemburg	71	14,5	18,6	19 400	20 005
Itävalta	1 004	12,1	17,2	12 371	14 273
Sveitsi	1 122	15,0	21,0	18 409	16 564
Belgia	1 566	14,6	18,0	11 678	12 961
Hollanti	1 694	10,3	16,2	12 175	14 077
Ranska	8 206	13,5	19,5	12 028	13 344
Saksa	12 648	15,6	20,7	11 278	13 256
Irlanti	716	16,1	15,2	11 929	12 100
Englanti	10 519	17,1	21,4	10 264	12 766
Viro	211	15,8	23,2	3 436	5 597
Latvia	474	21,3	29,4	2 722	4 462
Liettua	672	20,2	32,7	2 435	4 507
Malta	64	15,5	16,6	6 275	9 981
Kypros	136	17,0	18,6	10 668	14 759
Portugali	1 903	17,9	22,7	5 207	7 278
Kreikka	2 205	20,1	23,4	7 178	9 422
Espanja	9 487	20,7	30,6	7 818	9 965
Italia	10 938	18,2	24,5	9 562	11 368
Slovenia	254	12,7	20,2	7 042	10 256
Slovakia	651	12,0	25,7	3 670	6 212
Kroatia	868	20,5	28,6	3 433	5 669
Tšekki	936	9,0	21,1	4 235	7 221
Unkari	1 211	12,3	16,6	2 545	5 001
Bulgaria	1 565	20,7	29,6	1 810	4 397
Romania	4 522	21,1	30,6	1 222	2 645
Puola	6 588	17,6	22,1	2 643	5 659

- Pienituloisuusraja 60 % väestön mediaanituloista. Pienituloisuusrajasta ks. liite tämän katsauksen lopussa.
- Maat järjestetty sijainnin ja pienituloisen väestön määrän mukaisesti.

Euroopan komission tilastovirasto Eurostat on kerännyt vertailukelpoisia tilastotietoja Euroopan maiden kotitalouksien tuloista vuodesta 2004 alkaen EU-SILC -tutkimuksella (kuvaus tämän katsauksen lopussa). Vuonna 2010 tietoja oli saatavana 31 maasta.

Seuraavassa kuvataan eurooppalaista pienituloisuutta siten, että maat on ryhmitelty kuuteen maaryhmään sijaintinsa perusteella. Pohjois-, Keski- ja Itä-Eurooppa, Brittein saaret, Välimeren maat ja Baltian maat muodostavat luontevia keskinäisen vertailun ryhmiä. Ryhmien sisällä on kuitenkin huomattavia eroja.

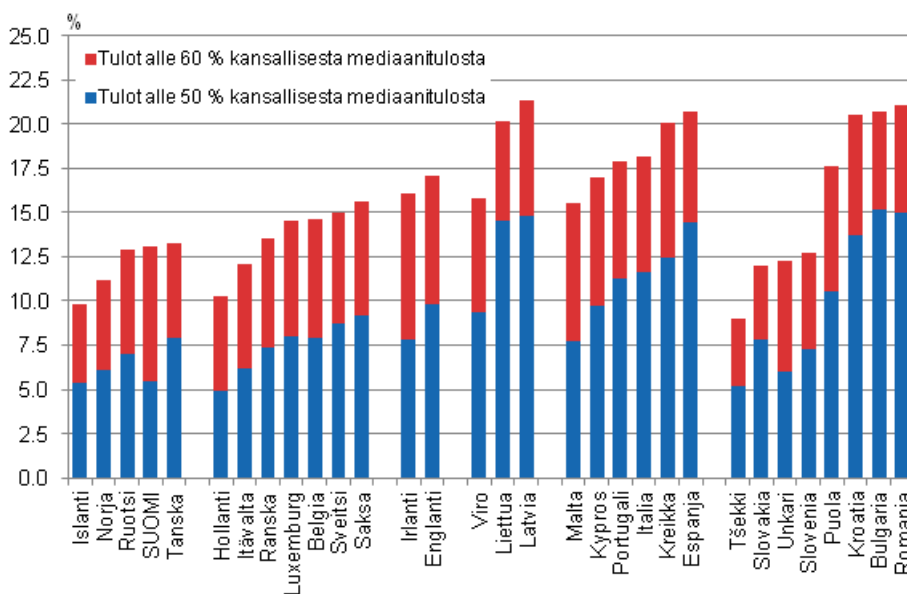
Kaikissa Pohjoismaissa köyhyysriski on vähäinen muuhun Eurooppaan verrattuna, mutta Islannissa ja Norjassa vähäisempi kuin muissa Pohjoismaissa. Keski-Euroopassa Hollannin ja Itävallan köyhyysriskit ovat pohjoismaisella tasolla, muiden korkeampia. Itä-Euroopan maista Tšekki, Slovenia ja Slovakia erottuvat omaksi, lähes pohjoismaisittain matalan köyhyysriskin ryhmäkseen. Muut Itä-Euroopan maat ovat Euroopan köyhimpiä. Baltiassa Viron köyhyysluvut ovat johdonmukaisesti matalammat kuin Euroopan köyhimpiin kuuluvien Liettuan ja Latvian (taulukko 10, kuvio 27).

5.1 Pienituloisuusaste

Euroopan unionin jäsenmaiden 500-miljoonaisesta väestöstä 16 prosenttia eli 80 miljoonaa henkilöä kuului kotitalouksiin, jotka jäivät kotimaassaan vuoden 2009¹⁾ tulojen perusteella pienituloisuusrajan alapuolelle. Heistä oli suomalaisia noin 700 000.

EU:n tulonjakotilastossa ei käytetä yhtenäistä pienituloisuusrajaa, vaan se määritellään kussakin maassa erikseen. Köyhyyden ja pienituloisuuden mittari²⁾ on suhteellinen: ne henkilöt, joiden kotitalouksien käytettävissä on kulutusyksikköä kohden vähemmän kuin 60 prosenttia maan väestön vastaavan tulon mediaanista, luokitellaan köyhyysriskin alaisiksi³⁾. Rajana voidaan käyttää myös 50 prosenttia (kuvio 27), 40 tai 70 prosenttia. Euroopan unionissa 60 prosentin raja on asetettu pääindikaattoriksi.

Kuvio 27. Pienituloisuusaste 31 Euroopan maassa vuoden 2009 tulojen perusteella 50 ja 60 prosentin pienituloisuusrajalla, prosenttia koko väestöstä. Lähde: Eurostat database, EU-SILC2010

- 1) EUROSTAT julkaisee EU-SILC -aineistosta lasketut tilastot ja indikaattorit tiedonkeruuvuodelle nimettyinä, mutta aineiston tulotiedot ovat keruuvuotta edeltävän vuoden tuloja.
- 2) Köyhyyden ja pienituloisuuden määrittelyä varten muodostetaan ensin kotitalouksien käytettävissä olevat rahatulot. Ne muunnetaan edelleen ekvivalenttituloiksi jakamalla kotitalouden kulutusyksikköjen summalla. Kulutusyksiköt ovat "muunnetun OECD-asteikon" mukaiset: kotitalouden ensimmäinen jäsen saa painon 1, muut 13 vuotta täyttäneet painon 0,5 ja tätä nuoremmat painon 0,3 kukin. Esimerkiksi kahden aikuisen ja kahden alle 14-vuotiaan kotitaloudessa on 2,1 (1+0,5+0,3+0,3) kulutusyksikköä. Koko väestön ekvivalenttitulojen mediaanista lasketaan pienituloisuusraja, tavallissimmin 60 % mediaanista.
- 3) EU-SILC-aineistossa Suomen 60 prosentin pienituloisuusraja oli 12 000 euroa kulutusyksikköä kohden vuodessa. Luku on alempi kuin Tulonjakotilaston vuoden 2009 tulojen perusteella julkaisema pienituloisuusraja (14 000 €), koska kansainväliseen vertailuun käytetty tulokäsitemuoto on rajattu käytettävissä oleviin rahatuloihin ilman laskennallisia tuloerä ja myyntivoittoja. Erityisesti Tulonjakotilaston tulokäsitemuotoon kuuluva laskennallinen asuntotulo on merkittävä tuloerä, joka pienentää varsinkin ikääntyneemmän väestön köyhyysriskiä.

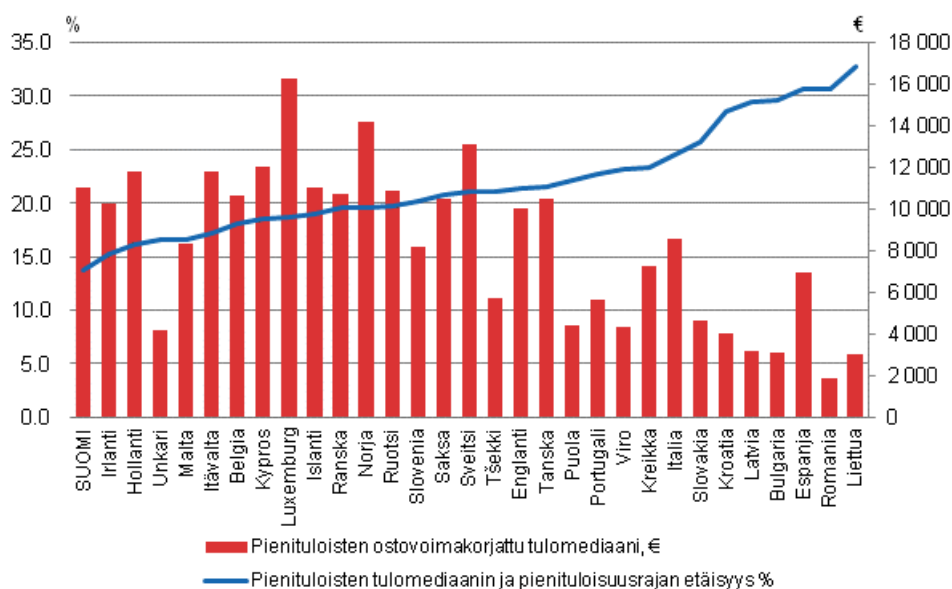
60 prosentin pienituloisuusrajalla Suomen pienituloisuusaste oli vertailumaiden kymmenenneksi matalin, kun se 50 prosentin rajalla olisi neljänneksi matalin. Hollannissa, Tšekissä ja Islannissa on molemmilla rajoilla mitaten vähiten pienituloisia.

5.2 Pienituloisen väestön tulot

Tulonjakokirjallisuudessa on vakiintunut termiksi ”köyhyysvaje” (poverty gap), kun kuvataan puutteen suuruutta eli sitä, kuinka kaukana pienituloisten tulot ovat pienituloisuusrajasta. Termi viittaa tilastolliseen havaintoon ”vajeesta” eli tarvittavasta lisätulosta, jolla pienituloisten tulot nousisivat pienituloisuusrajalle.

Köyhyysvaje lasketaan pienituloisten mediaanin ja pienituloisuusrajan erotuksen prosenttiosuutena pienituloisuusrajasta. Vertailumaiden pienin vaje – suhteessa kansalliseen pienituloisuusrajaan – on Suomessa (kuvio 28, viiva). Suomessa pienituloiselta kotitaloudelta puuttuu keskimäärin 14 prosenttia pienituloisuusrajan euromäärästä eli noin 1 800 euroa kulutusyksikköä kohden vuodessa.

Kuvio 28. Köyhyysvaje (%) ja pienituloisten ekvivalentit mediaanitulot¹ (€) 31 Euroopan maassa vuonna 2009. Lähde: Eurostat database, EU-SILC2010.

¹ Rahayksiköt on korjattu ostovoimapariteeteilla ja skaalattu Suomen hintatasoon.

Pienituloisten mediaanituloja kuvataan kuviossa 28 (pylväät). Pienituloisten keskimääräinen ostovoima on kuudessa maassa suurempi kuin Suomessa (Hollannissa, Itävallassa, Kyproksella, Luxemburgissa, Norjassa ja Sveitsissä).

Eri maiden pienituloiset ovat hyvin erilaisissa taloudellisissa asemissa olevia joukkoja. Esimerkiksi Luxemburgin pienituloisuusrajalla oleva olisi muualla Euroopassa aika hyvätuloinen, Romanian pienituloinen on Euroopan köyhistä köyhin.

Välimeren, Itä-Euroopan ja Baltian maissa pienituloisten mediaanitulot ovat hyvin alhaiset suomalaisella mittapuulla. Pienituloisten matalaan tulotasoon yhdistyy näissä maissa suuri suhteellinen köyhyysvaje, mikä sekin on osoitus kyseisissä maissa vallitsevista suurista tuloeroista. Poikkeuksen tekevät esimerkiksi Unkari ja Malta, joissa pienituloisten mediaanitulot ovat pienet, mutta suhteellinen köyhyysvaje on kuitenkin Euroopan matalimmasta päästä.

5.3 Pienituloisuuden muutokset 2006–2010

Taulukko 11. Pienituloisuusasteen muutos Euroopan maissa vuodesta 2005 vuoteen 2009. Prosenttiyksikköä kunkin vuoden mediaanista lasketusta pienituloisuusasteesta sekä kiinteällä (vuoden 2005) mediaanilla lasketusta pienituloisuusasteesta. Lähde: Eurostat database, EU-SILC2006–2010.

Maa	Pienituloisuusasteen muutos vuodesta 2005 vuoteen 2009, %-yksikköä	
	Pienituloisuusaste laskettu kunkin vuoden mediaanista	Pienituloisuusaste laskettu vuoden 2005 mediaanista
Islanti	0,2	0,8
Norja	-1,1	-5,2
SUOMI	0,5	-2,5
Tanska	1,6	0,3
Ruotsi	0,6	-4,1
Luxemburg	0,4	0,5
Itävalta	-0,5	-2,3
Sveitsi	*	*
Belgia	-0,1	-2,1
Hollanti	0,6	-2,9
Ranska	0,3	..
Saksa	3,1	-2,4
Irlanti	-2,4	-1,2
Englanti	-1,9	-1,2
Viro	-2,5	-6,7
Latvia	-1,8	-10,2
Liettua	0,2	-4,0
Malta	1,5	0,9
Kypros	1,4	-3,1
Portugali	-0,6	-5,3
Kreikka	-0,4	-4,0
Espanja	0,8	-1,0
Italia	-1,4	-2,0
Slovenia	1,1	-2,3
Slovakia	0,4	-7,5
Kroatia	3,5	..
Tšekki	-0,9	-3,6
Unkari	-3,6	-3,3
Bulgaria	2,3	..
Romania	*	*
Puola	-1,5	-9,7

- * Tutkimus aloitettiin vuoden 2006 jälkeen.
- .. Tieto puuttuu.

EU:n jäsenmaiden väestöosuuksilla painotettu keskimääräinen pienituloisuusaste on pysytellyt noin 16 prosentissa viimeisten viiden vuoden tuloja tarkasteltaessa (SILC 2006–2010 kuvaa kotitalouksien tuloja

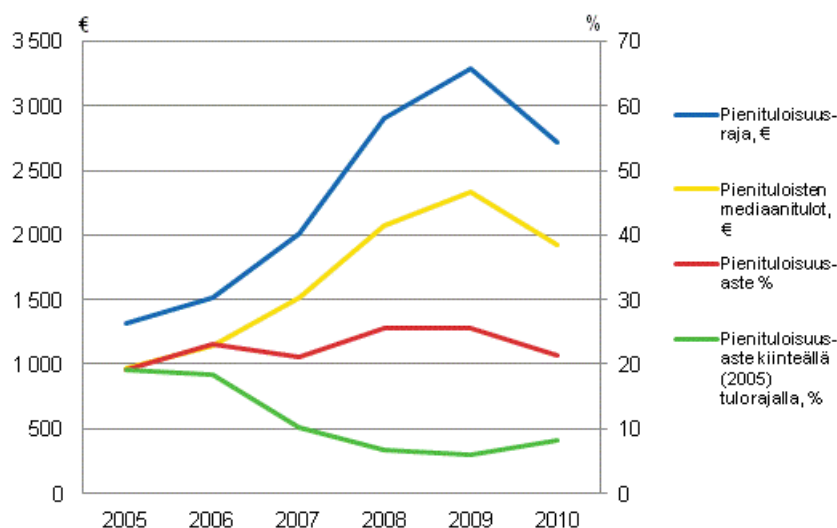
vuosina 2005–2009). Eri puolilla maanosaa kehitys on ollut erilaista: uusissa jäsenmaissa (lähinnä entiseen Neuvostoliittoon kuuluneet alueet) pienituloisuusasteet ovat alentuneet, mutta läntisen Euroopan maissa (lähinnä euroalueella) jonkin verran nousseet. Jyrkin muutos havaittiin Saksassa, jossa suhteellinen köyhyysriski nousi 12,5 prosentista 15,6 prosenttiin. Suomessa se nousi 12,6 prosentista 13,1 prosenttiin. (Taulukko 11.)

Jos mediaanituloitaso nousee inflaatiota nopeammin ja sen mukana pienituloisuuden raja, rajan alle voi jäädä aikaisempaa parempituloisia kotitalouksia, joten myös pienituloisiksi luokiteltujen kotitalouksien tulojen keskiarvot nousevat. Vuosittain muuttuvaan mediaanituloon perustuva pienituloisuusasteen kehitys ei kuvaa absoluuttisia, vaan suhteellisia muutoksia tulojen jakautumisessa kotitalouksien kesken.

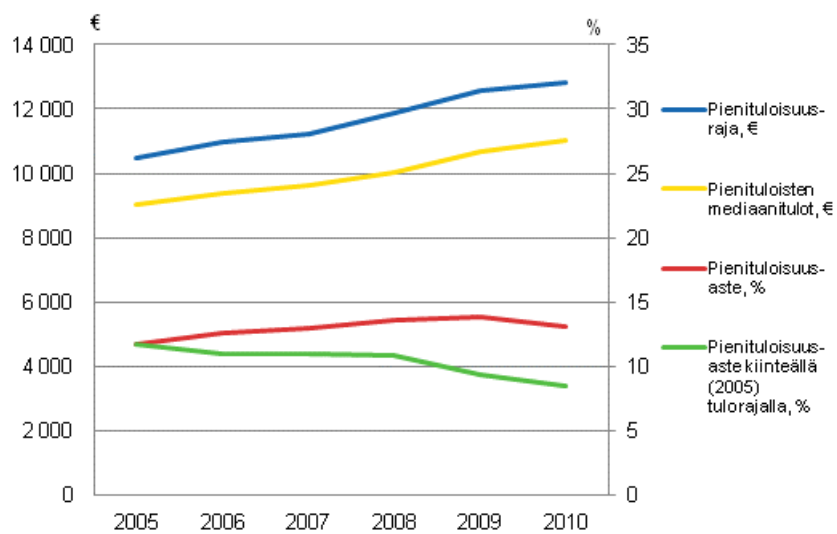
Vaihtelevaan mediaanituloon perustuvan pienituloisuusmittarin rinnalla tarkastellaan usein *kiinteää köyhyysrajaa* ajallisten muutosten paremmaksi ymmärtämiseksi. Kiinteän köyhyysrajan tarkastelu kertoo absoluuttisista pienituloisuuden muutoksista. Kiinteä köyhyysraja pidetään euromäärältään reaalisesti samana vuodesta toiseen, joten sen avulla voidaan seurata ”köyhtyvätkö köyhät”. Kun EU:n maissa kiinnitetään köyhyysraja vuonna 2005 vallinneeseen tulotasoon, havaitaan että vuosina 2006–2010 köyhyysriski kiinteällä tuloajalla nousi vuoden 2005 tasoa korkeammalle vain neljässä maassa, Islannissa, Tanskassa, Luxemburgissa ja Maltassa, niissäkin koko jaksoa tarkastellen hyvin vähäisesti. Muissa maissa kiinteällä rajalla mitattu pienituloisuusaste enemmän tai vähemmän aleni. Tosin finanssikriisin vuosina 2009 ja 2010 Irlannissa, Espanjassa, Liettussa, Maltassa, Islannissa ja Latviassa pienituloisuusaste kääntyi voimakkaaseen kasvuun, mutta jäi vielä vuoden 2005 tason alapuolelle. Useimmissa muissakin Euroopan maissa tapahtui suunnanmuutos, mutta vähäisempi kuin edellä mainituissa kriisimaissa.

Esimerkiksi pienituloisuuden kehitys Latviassa näyttää erilaiselta tunnusluvusta riippuen (kuvio 29). Latviassa mediaanitulot, muuttuva pienituloisuusraja ja pienituloisten mediaanitulot alenivat voimakkaasti vuoden 2008 huipputasosta ja niin aleni pienituloisuusastekin. Suhteelliset mittarit siis seurailivat toisiaan. Mutta kun pienituloisuusraja kiinnitetään tarkastelujakson alkuun, köyhyysriskin kehitys näyttääkin päinvastaiselta. Kiinteällä tuloajalla pienituloisuusrajan alapuolelle jäävien osuus aleni tulotason nousun vuosina, mutta kasvoi taas talouden kriisiytyessä. Suomessa kotitalouksien toimeentulo kehittyi tältä kannalta katsoen suotuisammin kuin Latviassa, sekä suhteellinen että kiinteällä rajalla mitattu pienituloisuus alenivat (kuvio 30).

Kuvio 29. Latvian pienituloisuusindikaattoreita 2005–2010. Lähde: Eurostat database, EU-SILC2010.

Kuvio 30. Suomen pienituloisuusindikaattoreita 2005–2010. Lähde: Eurostat database, EU-SILC2010.

5.4 Pienituloisuuden taustatekijöitä: sukupuoli, ikä ja kotitalouden tyyppi

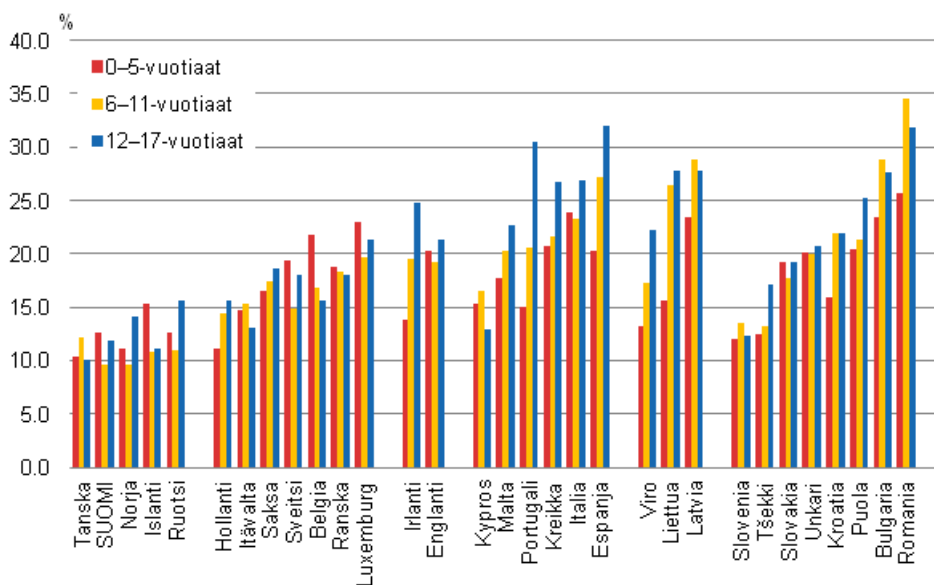
Taulukko 12. Lasten ja ikääntyneiden pienituloisuusasteet sekä naisten ja miesten pienituloisuuden suhde 31 Euroopan maassa vuonna 2009. Lähde: Eurostat database, EU-SILC2010

Maa	Alle 18-vuotiaat	65 vuotta täyttäneet	Naisten ja miesten pienituloisuusasteiden suhde (miehet=100).
Islanti	12,6	4,9	100
Norja	11,7	12,0	121
SUOMI	11,4	18,3	111
Tanska	10,9	17,7	102
Ruotsi	13,1	15,5	125
Luxemburg	21,4	5,9	99
Itävalta	14,3	15,2	126
Sveitsi	17,5	27,4	117
Belgia	18,3	19,4	109
Hollanti	13,7	5,9	111
Ranska	18,4	9,7	110
Saksa	17,5	14,1	110
Irlanti	19,7	10,6	102
Englanti	20,3	21,4	109
Viro	17,3	15,1	105
Latvia	26,6	18,8	97
Liettua	23,3	10,2	96
Malta	20,4	18,8	107
Kypros	14,9	45,2	119
Portugali	22,4	21,0	106
Kreikka	23,0	21,3	108
Espanja	26,2	21,7	106
Italia	24,7	16,6	116
Slovenia	12,6	20,2	125
Slovakia	18,8	7,7	104
Kroatia	20,5	27,7	108
Tšekki	14,3	6,8	125
Unkari	20,3	4,1	95
Bulgaria	26,8	32,2	117
Romania	31,3	16,7	103
Puola	22,5	14,2	102

Lapsiköyhyys

Pienituloisuusrajan alittaviin perheisiin kuuluvien lasten osuus kaikista lapsista (alle 18-vuotiaista) on Euroopan matalinta kaikissa Pohjoismaissa ja Sloveniassa; korkeimmat lapsiköyhyyslukumat havaitaan toisaalta Välimeren maissa ja toisaalta Puolassa, Liettuassa, Latviassa, Bulgariassa ja Romaniassa (taulukko 12, kuvio 31). Vain Tanskassa, Kyproksella, Sloveniassa ja Suomessa lapsiköyhyysaste oli matalampi kuin koko väestön köyhyysriski.

Kuvio 31. Lapsiköhyys 31 Euroopan maassa ikäryhmittäin. Lähde: Eurostat database, EU-SILC2010.

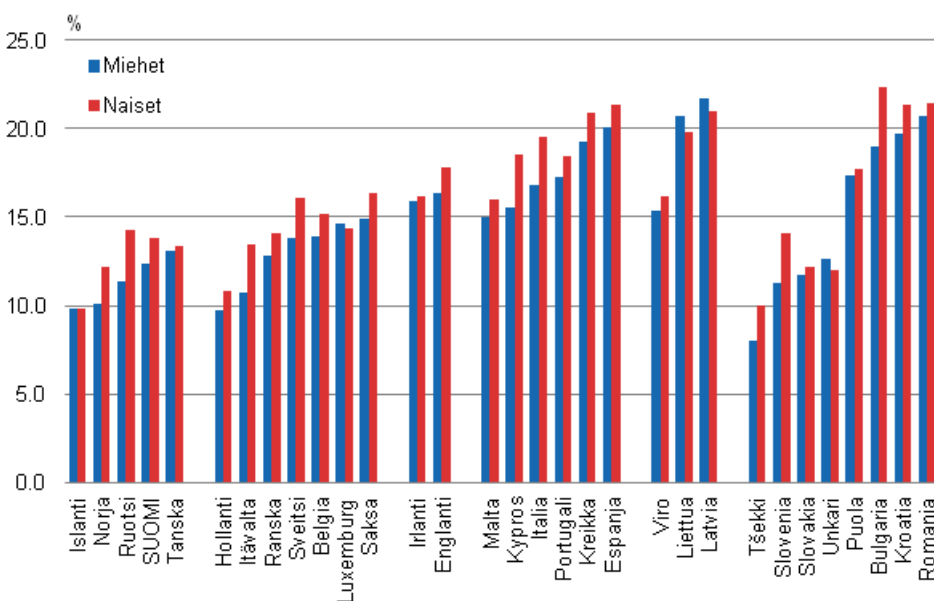

Alle kouluikäisten pienituloisuus on useissa Euroopan maissa matalampi kuin muiden ikäryhmien. Lapsiköhyiden painopiste on yleisesti teini-ikäisissä: vähintään joka viides teini-ikäinen kuuluu pienituloiseen kotitalouteen useimmissa Välimeren ja Itä-Euroopan maissa, Baltiassa ja Brittein saarilla.

Miesten ja naisten pienituloisuus

Useimmissa maissa naisten pienituloisuusaste on korkeampi kuin miesten, kun tarkastellaan väestön kaikkia 16 vuotta täyttäneitä perhetyypistä riippumatta. Vain Unkarissa, Latviassa, Liettuaissa ja Luxemburgissa näin ei ole (kuvio 32).

Kuvio 32. Naisten ja miesten pienituloisuus 31 Euroopan maassa vuoden 2009 tulojen perusteella. Lähde: Eurostat database, EU-SILC2010.

Pienituloisuus riippuu hyvin paljon henkilön iästä ja kotitalouden rakenteesta. Koska kotitalouksien tulojen jakautumista kotitalouksien sisällä ei tilastoida, sukupuolieroja ei ilmene avio- ja avoliittokotitalouksissa,

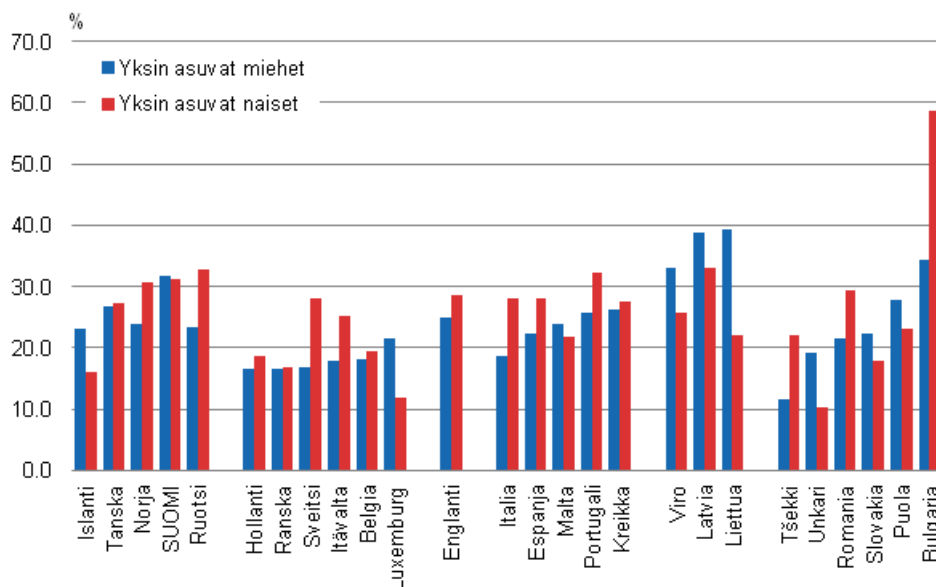

jotka muodostavat kotitalouksien enemmistön. Yksin asuvien ja yksinhuoltajien köyhyysriskit sukupuolesta riippumatta ovat kaikissa maissa selkeästi suuremmat kuin muiden. ”Köyhyyden naisistumisen” taustalla on monta tekijää, jotka liittyvät kotitalouden rakenteeseen⁴⁾, henkilön ikään ja työmarkkina-aktiivisuuteen.

Yksin asuvien pienituloisuusaste on korkea Suomessa (31,1 %), vain Latviassa ja Bulgariassa se on vielä korkeampi (kuvio 33). Yksin asuvien köyhyysriski suhteessa maan yleiseen pienituloisuusasteeseen on silmiin pistävän korkea, yli kaksinkertainen, kaikissa Pohjoismaissa. Tähän lienee selityksenä Pohjoismaiden nuorten varhainen itsenäistyminen ja mahdollisuus tuettuun asumiseen ja opiskeluun. Ikääntyneiden asuminen erillään seuraavien sukupolvien kotitalouksista on myös yleistä Pohjoismaissa.

Yksin asuvien pienituloisuusasteen sukupuolierot vaihtelevat ehkä hieman yllättävästi: monissa maissa ovatkin yksin asuvat miehet selvästi yleisempiä. Tällaisia maita ovat Islanti, Luxemburg, Viro, Latvia, Liettua, Unkari, Slovakia ja Puola. Yksin asuvien naisten pienituloisuus on sangen korostunutta Ruotsissa, Sveitsissä, Välimeren maissa Maltaa lukuun ottamatta sekä Tšekissä, Romaniassa ja Bulgariassa. Maiden välillä on suuria eroja siinä, missä määrin esimerkiksi ikääntyneet naiset asuvat yksin. Yksin asumisen yleisyys vaihtelee eri kulttuureissa yleensäkin.

Kuvio 33. Yksin asuvien pienituloisuusaste sukupuolen mukaan 27 Euroopan maassa¹ vuoden 2009 tulojen perusteella. Lähde: EUSILC UDB 2010 – version 1 of March 2012.

¹ Aineistosta puuttuvat Saksa, Irlanti, Kypros ja Slovenia.

Yksinhuoltajaperheisiin kuuluvien pienituloisuusaste on myös kaikissa maissa selvästi yleisempää kuin koko väestön keskuudessa. Suomessa yksinhuoltajaperheisiin kuuluvien köyhyysriski (22,0 %) on Tanskan jälkeen toiseksi matalin, mutta kuitenkin 1,7-kertainen koko väestön vastaavaan lukuun verrattuna. Ruotsissa (33,1 %) suhde on yli 2,5 -kertainen, Islannissa (30,1 %) yli kolminkertainen ja Tšekissä (37,7 %) jopa yli nelinkertainen. Espanjan, Luxemburgin ja Maltan yksinhuoltajaperheisiin kuuluvista noin joka toinen alittaa pienituloisuusrajan. Myös yksinhuoltajaperheiden yleisyys vaihtelee suuresti eri puolilla Eurooppaa.

5.5 Euroopan unionin tavoitteena köyhyys- tai syrjäytymisriskin vähentäminen

EU on vuoteen 2020 ulottuvassa strategiassaan määritellyt köyhyys- tai syrjäytymisriskin osoittimeksi (AROE) kolme kriteeriä: 1) pienituloisuusrajan (60 % mediaanista) alittaneeseen kotitalouteen kuuluminen tai 2) kuuluminen kotitalouteen, joka on muunlaisessa aineellisessä puutteessa tai 3) kuuluminen kotitalouteen, jonka työikäiset jäsenet osallistuvat hyvin vähän työelämään. Noin 115 miljoonaa henkilöä Euroopan unionin 27 jäsenmaassa täytti ainakin yhden noista kriteereistä vuoden 2010 tutkimuksessa. Suomessa heitä oli noin 900 000 henkilöä.

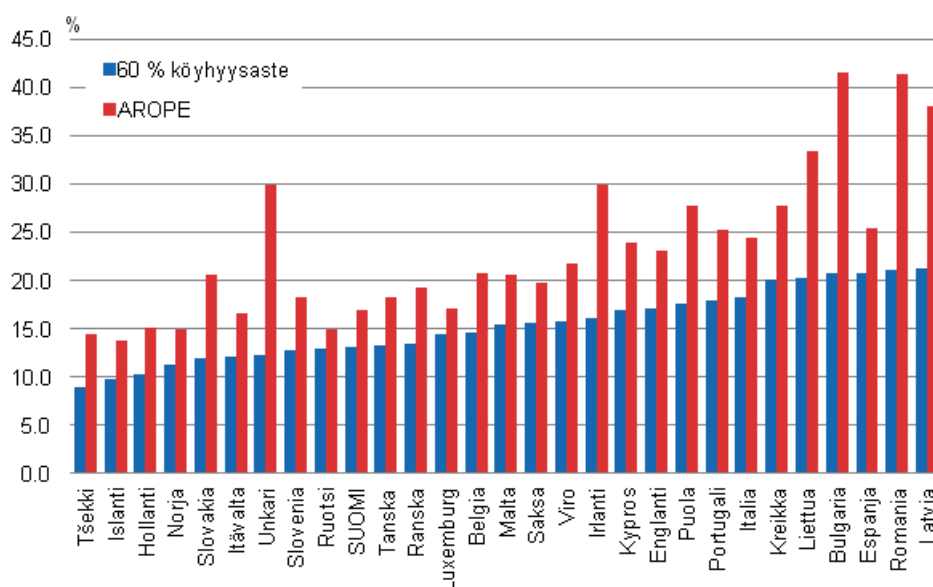
4) Tutkimus kohdistuu kotitalousväestöön. Laitoksissa ja muissa kollektiivitalouksissa asuvat eivät ole tutkimuksessa mukana.

EU:n tavoitteena on vähentää 20 miljoonalla köyhyys- tai syrjäytymisriskiä vuoteen 2020 mennessä. Toistaiseksi tavoite, jota alettiin seurata vuodesta 2009, ei ole alkanut toteutua. EU-27 keskiarvo on hieman noussut. Suomessakaan ei tapahtunut muutosta riskin tasossa.

Indikaattoria on laskettu vuodesta 2004 alkaen – tällä aikajaksolla Euroopassa kehitys oli suotuisaa, erityisesti uusissa jäsenmaissa. Yli viiden prosenttiyksikön vähennyksiä on havaittu Tšekissä, Virossa, Latviassa, Liettuassa, Puolassa ja Slovakiassa. Parina viime vuonna kehitys kuitenkin on pysähtynyt ja kääntynyt nousuunkin, erityisesti Irlannissa, Espanjassa, Liettuassa ja Islannissa.

Kuviosta 34 havaitaan, että köyhyyden tai syrjäytymisen riskin perusteella maiden välinen järjestys muuttuu melkoisesti verrattuna pelkkään suhteelliseen tuloköyhyyteen perustuvaan järjestykseen. AROPE -indikaattori erottelee matalan elintason maiksi Irlannin sekä useimmat Välimeren ja Itä-Euroopan maista.

Kuvio 34. Köyhyys- tai syrjäytymisaste (AROPE) ja pienituloisuusaste (60 % rajalla) Euroopassa vuonna 2010. Lähde: Eurostat database, EU-SILC2010.

5.6 Tulonjakotilastot Euroopassa

Eurooppalainen tulo- ja elinolotutkimus (EU-SILC) kerätään 30 maassa vuosittain – 27 jäsenmaan lisäksi Norjassa, Islannissa ja Sveitsissä. Tietojen keruusta huolehtivat kansalliset tilastovirastot. Suomessa Tilastokeskus kerää tiedot samalla kertaa sekä EU-SILC:iä että kansallista Tulonjakotilastoa varten. Euroopan unionin tilastovirasto Eurostat koordinoi tutkimusta ja julkaisee tulokset verkkosivuillaan. Maiden välistä vertailukelpoisuutta edistääkseen tiedonkerääjävirastot ja Eurostat ovat keskenään tiiviissä yhteistyössä. Tutkimusta säädellään Euroopan neuvoston ja parlamentin säätämällä asetuksilla (1177/2003). Tutkimuksessa noudatetaan yhteisiä käsitteitä ja luokituksia. Tiedot käsitellään yhtenäisesti. Tiedon keruumenetelmät kuitenkin vaihtelevat, sillä osassa maista on mahdollista käyttää rekisteritietoja, toisissa kaikki tiedot kerätään kotitalouksista haastattelemalla. Suomessa tiedot kerätään yhdistämällä rekisteritietoja puhelinhaastatteluin saatuihin tietoihin.

Kaikissa maissa tutkimuksen perusjoukko on kotitalousväestö - kollektiivitaloudet eivät kuulu perusjoukkoon. Tutkimuksen tulokäsitteet noudattavat kansainvälisiä suosituksia⁵⁾ ja poikkeavat vähäisesti mm. Suomen kansallisen tulonjakotilastossa käytetyistä. Tulojen havaintoyksikkö on kotitalous, mutta tilastot muodostetaan henkilöyksikköä käyttäen, jolloin kotitalouden tulot ilmaistaan kulutusyksikköä kohden laskettuina.

5) UNECE: Canberra Group Handbook on Household Income Statistics. Second edition. United Nations, New York and Geneva 2011

Lisää tietoa: Eurostatin taulukkotietokanta ”[Income and living conditions](#)” ja Eurooppa 2020 strategiaiindikaattorit ”[Europe 2020 indicators](#)”

6 Käsitteet ja luokitukset

6.1 Tulokäsitteet

Tulonjakotilaston keskeisin tulokäsite on käytettävissä olevat tulot, joiden muodostumista voidaan kuvata seuraavasti:

- + palkkatulot
- + yrittäjätulot
- + omaisuustulot

= tuotannontekijätulot

- + saadut tulonsiirrot

= bruttotulot

- maksetut tulonsiirrot

= käytettävissä olevat tulot

Tuotannontekijätuloja ovat kotitalouksien tuotantotoimintaan osallistumisesta palkkoina, yrittäjätuloina ja omaisuustuloina saamat korvaukset.

Palkkoihin luetaan kotitalouksille palkkana – joko rahana tai luontoisetuina – maksetut tulot. Luontoisetujen verotusarvoja on käytetty sellaisenaan. Palkkatuloista on vähennetty niiden hankkimiskustannukset, ei kuitenkaan matkakustannuksia. Osa ulkomaan palkkatuloista saadaan haastattelusta, muut palkkatulot on saatu verorekisteristä.

Tulot työsuhdeoptioista sisältyvät tulokäsitteessä luontoisetuihin ja siten palkkoihin. Julkaisun tulonsaajakohtaisissa liitetaulukoissa palkkatuloista ja palkka- ja yrittäjätuloista on kuitenkin poistettu tulot työsuhdeoptioista. Työsuhdeoptiot ovat mukana palkkatuloissa kotitalouskohtaisissa liitetaulukoissa.

Tulonjakotilastossa käytetty palkkatulojen käsite sisältää säännöllisen työajan palkkatulojen ja palkkioiden lisäksi mm. ylityökorvaukset sekä sivutöistä saatavat tulot. Tilastokeskuksen julkaisema ansiotasoindeksi sitä vastoin perustuu säännöllisen työajan kuukausiansioihin.

Yrittäjätuloihin luetaan tulot maa- ja metsätaloudesta, elinkeinon harjoittamisesta ja yhtymästä sekä tekijänoikeuspalkkiot. Maatalouden yrittäjätulot pohjautuvat verorekisterin tietoihin, eli niihin sisältyvät erilaiset tuet ja korvaukset kuten tuotantopalkkiot, Euroopan unionin maataloustuet ja satovahinkokorvaukset. Myös yrittäjätulot elinkeinon harjoittamisesta pohjautuvat verorekisterin tietoihin. Metsänmyyntitulot pohjautuvat pääasiassa verottajan vuosi-ilmoitustietoihin (brutto) sekä niistä tehtäviin laskennallisiin vähennystietoihin.

Omaisuustuloja ovat kotitalouksien saamat vuokra-, korko- ja osinkotulot, laskennallinen asuntotulo omistusasunnosta, omaisuuden veronalainen luovutusvoitto ja yksityiseen vakuutukseen perustuvat eläkkeet ja muut tulot. Osinkotuloiksi on luokiteltu sekä veronalaiset että verovapaat osinkotulot sekä osuuspääoman korot. Lähdeverolain alaiset korkotulot sisältyvät korkotuloihin bruttomääräisinä. Niistä maksetut lähdeverot sisältyvät maksettuihin tulonsiirtoihin. Henkilön itsensä ottamaan vapaaehtoiseen henkilövakuutukseen perustuvien tulojen lisäksi myös työnantajan maksamaan ryhmä- tai yksilölliseen vakuutukseen perustuvat tulot ovat käytännön syistä mukana omaisuustuloissa.

Saadut tulonsiirrot koostuvat ansio- ja kansaneläkkeistä ja muista sosiaaliturvaetuksista, sosiaaliavustuksista sekä muista saaduista tulonsiirroista. Muita sosiaaliturvaetuksia ovat mm. kuntoutusavustukset, sairaus- ja vanhempainpäivärahat, lakisääteisen tapaturmavakuutuksen korvaukset ja ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha. Sosiaaliavustuksia ovat mm. lapsilisät, pienten lasten hoidon tuki, sotilasavustus, toimeentulotuki, yleinen asumistuki, opinto- ja tutkimusavustukset sekä

työttömyysturvan peruspäiväraha ja työmarkkinatuki. Muita saatuja tulonsiirtoja ovat mm. kotitalouksien väliset saadut tulonsiirrot.

Maksetut tulonsiirrot koostuvat välittömistä veroista ja sosiaaliturvamaksusta. Lisäksi maksettuihin tulonsiirtoihin luetaan pakolliset eläke- ja työttömyysvakuutusmaksut ja maksettu elatusapu. Maksettuihin veroihin ei ole kuitenkaan laskettu kirkollisveroa, vapaaehtoisia yksilöllisiä vakuutusmaksuja eikä välillisiä veroja. Maksetut tulonsiirrot perustuvat korkotuloista maksettuja lähdeveroja lukuun ottamatta rekisteritietoihin.

Bruttotulot saadaan, kun kotitalouden tuotannontekijätuloihin lisätään kotitalouden saamat tulonsiirrot.

Tulonjakotilaston keskeisimpään käsitteeseen *käytettävissä olevat tulot* päästään, kun bruttotuloista vähennetään maksetut tulonsiirrot. Jos kotitalouden käytettävissä olevat tulot ovat negatiiviset, ne nolataan. Vuoden 2010 aineistossa tällaisia kotitalouksia ei ollut.

Rahatulot saadaan, kun kotitalouden bruttotuloista vähennetään laskennalliset tuloerät kuten esimerkiksi omassa käytössä olevasta omistusasunnosta saatavat laskennalliset tulot. Rahatulot sisältävät työsuhteeseen liittyvät luontoisedut.

Käytettävissä olevat rahatulot saadaan, kun rahatuloista vähennetään maksetut tulonsiirrot. Työsuhteeseen liittyvät luontoisedut ja niistä maksetut verot sisältyvät käytettävissä oleviin rahatuloihin. Jos käytettävissä olevat rahatulot olivat negatiiviset niiden arvoksi asetettiin 1. Tällaisia kotitalouksia oli vuoden 2010 aineistossa viisi kappaletta.

6.2 Muut käsitteet ja luokitukset

Kotitalous

Kotitalouden muodostavat kaikki ne henkilöt, jotka asuvat ja ruokailevat yhdessä tai jotka muuten käyttävät yhdessä tulojaan. Kotitalous on siis laajempi käsite kuin perhe. Kotitalous eroaa hieman myös asutokunnasta, joka muodostuu samassa asuinhuoneistossa vakinaisesti asuvista henkilöistä.

Tulonjakotilaston kotitalouskäsite vastaa muiden Tilastokeskuksen tutkimusten kotitalouskäsitettä (mm. kulutustutkimus). Toiminnallisen määritelmän mukaan kotitalouteen kuuluvat mm.

- varusmies- tai siviilipalvelusta suorittavat
- toisella paikkakunnalla tai ulkomailla tilapäisesti työssä olevat
- sairaalahoitossa tilapäisesti olevat sekä lomalla tai matkoilla olevat
- toisella paikkakunnalla opiskelevat koululaiset ja opiskelijat, jos he elävät pääosin vanhempiensa tuloilla

Kotitalouteen eivät kuulu

- toisella paikkakunnalla tai omassa asunnossa asuvat opiskelijat, mikäli he elävät pääasiassa omilla tuloilla tai opintolainoilla
- yhdessä (esim. soluissa) asuvat opiskelijat, paitsi jos he ovat naimisissa tai avoliitossa

Kotitalouden viitehenkilö

Huomattava osa kotitalouskohtaisista luokittelutiedoista on muodostettu niin sanotun viitehenkilön tietojen perusteella. Yleensä kotitalouden viitehenkilöksi valitaan se kotitalouden jäsen, jonka henkilökohtaiset tulot ovat suurimmat. Henkilökohtaiset tulot on määritetty tulonjakotilaston rekisteri- ja haastattelutietojen avulla ja viitehenkilö on muodostettu haastattelujen jälkeen, tietojen käsittelyn yhteydessä.

Vaikka periaatteessa tulot ovat viitehenkilön määräävä kriteeri, tietyissä tapauksissa (mm. yrittäjätaloudet) koko kotitalouden toiminta otetaan huomioon. Poikkeus on myös eläkeläisvanhempien ja näiden lasten (myös täysi-ikäisten) vertailu, jolloin vanhemmista suurituloisempi merkitään viitehenkilöksi, jos vanhempien yhteenlasketut tulot ylittävät selvästi lapsen tulot.

Viitehenkilöstä on varhaisemmissa tulonjakojulkaisuissa käytetty nimitystä kotitalouden päämies. Määrittämissä perusteet ovat kuitenkin pysyneet muuttumattomina.

Lapsi

Lapsiksi on luokiteltu alle 18-vuotiaat kotitalouden jäsenet, ellei kyseessä ole kotitalouden viitehenkilö tai tämän puoliso.

Kulutussyksikkö

Erikokoisten kotitalouksien tulojen vertailussa on käytetty kulutussyksikköjä, joilla kokoerojen lisäksi pyritään ottamaan huomioon ns. yhteiskulutushyötyjä. Kotitalouskohtaisten tulojen vertailu ei ota huomioon kotitalouksien koon vaihtelua. Jäsenten lukumäärään perustuva tulovertailu ei taas ota huomioon sitä, että kotitalouden kulutustarve ei kasva suoraviivaisesti jäsenten lukumäärän kasvaessa, koska suuremmat kotitaloudet saavuttavat niin sanottuja yhteiskulutushyötyjä pienempiin kotitalouksiin verrattuna. Jäsentä kohti lasketut elinkustannukset ovat suuressa kotitaloudessa alhaisemmat kuin pienessä taloudessa, vaikka molempien kotitalouksien jäsenten tarpeet tulisivat yhtä hyvin tyydytettyä. Jäsenkohtainen tarkastelu ei myöskään ota huomioon eroja kulutustarpeissa, koska sekä aikuinen että lapsi saavat saman painon.

Vuoden 2002 tulonjakotilastosta alkaen on käytetty ns. muunnettua OECD-asteikkoa (modifioitu OECD-asteikko). Siinä talouden ensimmäinen aikuinen saa painon 1, muut 14 vuotta täyttäneet henkilöt painon 0,5 ja 0–13-vuotiaat lapset painon 0,3.

Aiemmin tulonjakotilastossa käytettiin pääasiallisesti ns. vanhaa OECD-asteikkoa, jossa talouden ensimmäinen aikuinen saa painon 1, muut aikuiset painon 0,7 ja 0–17-vuotiaat lapset painon 0,5.

Muunnettu OECD-asteikko on Euroopan unionin tilastoviraston Eurostatin käyttämä. Tilastokeskus siirtyi raportoinnissa muunnettuun OECD-asteikkoon, jotta kansallisia tutkimustuloksia ja EU:n julkaisemia tutkimustuloksia voitaisiin helpommin vertailla toisiinsa. Tulonjakotutkimuksen tietoja muilla kulutussyksikköasteikoilla voi tiedustella Tilastokeskuksen tulonjakotilastosta.

Kulutussyksikköasteikolla on merkittävä vaikutus tulotasoihin ja eri väestöryhmien sijoittumiseen tulojakaumassa. Muunnetun OECD-asteikon mukaan yhteiskulutushyödyt ovat suuremmat kuin vanhalla OECD-asteikolla. Tämän vuoksi monijäsenisten kotitalouksien toimeentulo näyttää aiempaa paremmalta. Ajallinen muutos ei yleensä poikkea merkittävästi eri kulutussyksikköasteikkoja käytettäessä.

Julkaisun kotitalouskohtaisissa liitetaulukoidissa on käytetty muunnettua OECD:n kulutussyksikköasteikkoa. Aikasarjat on laskettu tätä asteikkoa käyttäen koko tarkastelujaksolle.

Sosioekonominen asema

Sosioekonomisen aseman määrittämiseksi henkilöt on ensin jaettu ammatissa toimiviin ja ammatissa toimimattomiin. Ammatissa toimiviksi on pääsääntöisesti luokiteltu kaikki tutkimusvuonna vähintään kuutena kuukautena tuotantotoimintaan osallistuneet. Ammatissa toimivat on edelleen jaettu yrittäjiin ja palkansaajiin haastattelussa ilmoitettujen tietojen perusteella. Tämän johdosta yrittäjiksi on luokiteltu myös sellaisia henkilöitä, joita verotuksessa on verotettu palkansaajina (tyypillisesti hän on yrittäjä, joka työskentelee palkansaajana omassa yrityksessään). Ammatissa toimimattomat on ryhmitelty opiskelijoihin, eläkeläisiin, työttömiin ja muihin. Työttömiksi on laskettu henkilöt, jotka ovat olleet vuoden aikana vähintään 6 kk työttömänä.

Sosioekonomista asemaa muodostettaessa on vuoden 2001 tulonjakotilastosta alkaen sovellettu vuoden 2001 ammattiluokitusta (Ammattiluokitus 2001, Käsikirjoja 14, Tilastokeskus, Helsinki, 2001). Kotitalouden sosioekonominen asema on määritetty viitehenkilön sosioekonomisen aseman mukaan. Luokitusta on kuvattu tarkemmin julkaisussa Sosioekonomisen aseman luokitus 1989 (Tilastokeskus, Käsikirjoja Nro 17, Helsinki 1989).

Alueluokitukset

Pääasiallisena alueluokituksena on käytetty Euroopan unionia varten laadittua tilastollista suuraluejakoa, joka perustuu maakuntaluokitukseen. Vuoden 2002 tulonjakotilastosta alkaen on käytetty 11.7.2003 voimaan tullutta suuraluejakoa. Suuralueet (NUTS 2 -alueet) ovat:

- Etelä-Suomi, josta pääkaupunkiseutu (Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen) on taulukoitu erikseen
- Länsi-Suomi
- Itä-Suomi
- Pohjois-Suomi
- Ahvenanmaa

Ahvenanmaata koskevat luvut voivat olla epäluotettavia otoksen pienuuden vuoksi.

Osassa aluetietoa sisältävistä taulukoista on käytetty tilastollista kuntaryhmitystä kuvaamaan kuntia kaupunkimaisuuden ja maaseutumaisuuden mukaan. Lisätietoja alueluokituksesta on julkaisussa "Kunnat ja kuntapohjaiset aluejaot" (Tilastokeskus, Käsikirjoja nro 28). Kotitalouden asuinpaikka on määritelty haastattelun perusteella, joten se saattaa olla eri kuin kotitalouden jäsenten henkikirjoituskunta.

Tulokymmenykset eli desiiliryhmät

Tulojen jakautumista kuvataan fraktiilien avulla. Tulonjakotilastossa on käytetty kymmenystä eli desiiliä. Desiiliryhmittäisessä tarkastelussa perusjoukko jaetaan valittujen tulojen suuruuden perusteella kymmeneen lukumäärältään yhtä suureen ryhmään. Ensimmäiseen desiiliryhmään tulee pienituloisin kymmenesosa ja kymmenenteen suurituloisin kymmenesosa perusjoukosta.

Desiilejä voi muodostaa henkilöittäin, kotitalouksittain, kulutusyksiköittäin tai muilla tilastoyksiköillä ja käyttää erilaisia tulokäsitteitä. Tulonjakotilaston julkaisemissa taulukoissa desiilit on muodostettu *henkilöittäin* käytettävissä olevien *ekvivalenttien tulojen* perusteella.

Ekvivalentit tulot on muodostettu jakamalla kotitalouden tulot kulutusyksiköillä (muunnettu OECD-asteikko). Henkilöt on järjestetty tämän jälkeen kotitaloutensa ekvivalenttien tulojen suuruuden mukaan järjestykseen ja näin järjestetty jono jaettu kymmeneen henkilömäärältään yhtä suureen osaan. Jokaisessa desiiliryhmässä on siten 10 prosenttia väestöstä eli vuonna 2010 noin 529 000 henkilöä.

Desiiliryhmien tulo-osuudet osoittavat, kuinka suuren osan kyseessä olevien tulojen kokonaissummasta desiiliryhmät saavat. Kun desiiliryhmät on muodostettu kulutusyksikköä kohti lasketun tulon perusteella, myös kunkin tuloerän tulo-osuudet on laskettu kulutusyksikköä kohti laskettujen tulojen perusteella.

Koulutusaste

Koulutusaste perustuu Tilastokeskuksen tutkintorekisterin tietoon henkilön koulutusasteesta. Vuodesta 1998 alkaen tulonjakotilastossa on käytetty vuoden 1997 koulutusluokitusta (Koulutusluokitus 1997, 11. uusittu laitos, Käsikirjoja 1, Helsinki 1999). Koulutusastetieto ei ole vertailukelpoinen aiempien tulonjakotilastojen kanssa vuosien 1998–2006 tilastoissa. Vertailukelpoisia tietoja voi tiedustella Tilastokeskuksen tulonjakotilastosta.

Toimiala

Toimialaluokitus perustuu vuoden 2008 toimialaluokitukseen (Toimialaluokitus TOL 2008, Käsikirjoja 4, Helsinki 2008). Muutoksia aiemmin käytettyyn vuoden 2002 luokitukseen on selostettu käsikirjassa. Toimiala on määritetty haastattelusta saatujen pääasiallisen toimen työpaikan nimen ja lajin perusteella. Pääasiallinen toimi on se toimi, jota henkilö on hoitanut pisimpään tai josta saadut tulot ovat suurimmat vuoden aikana.

Asunnon hallintasuhde

Asunnon hallintasuhde on määritetty haastattelussa.

Asuntotulo eli laskennallinen nettovuokra

Asuntotulo eli laskennallinen nettovuokra kuvaa kotitalouden saamaa etua asumastaan omistusasunnosta verrattuna vastaavanlaisessa markkinahintaisessa vuokra-asunnossa asuvaan kotitalouteen. Asuntotulo omistusasunnossa asumisesta on erotus, joka saadaan kun ns. laskennallisesta bruttovuokrasta vähennetään kotitalouden asunnostaan maksamat asumiskustannukset (mm. hoitovastikkeet, vakuutukset, ylläpitokorjauskustannukset ja asuntolainan korot). Asuntotulo saattaa muodostua negatiiviseksi, jos vähennyserät ylittävät bruttovuokran.

Omistusasunnosta saatava asuntotulo luetaan tulonjakotilastossa kotitalouden omaisuustuloihin, jotka yhdessä palkka- ja yrittäjätulojen ohella muodostavat tuotannontekijätulot. Oman asunnon asuntotulo sisältyy myös käytettävissä oleviin tuloihin.

Laskennallinen nettovuokra muodostetaan kotitaloudelle myös silloin, kun se asuu ilmaiseksi, syytinkiä tai muuten käypää vuokraa halvemmalla. Silloin tuloerä sijoitetaan toisilta kotitalouksilta saatuihin tulonsiirtoihin.

Kokopäivätoiminen palkansaaja

Kokopäivätoiminen palkansaaja on henkilö, jonka sosioekonominen asema on palkansaaja ja joka on ollut kokopäivätyössä (ml. palkallinen sairausloma) 12 kuukautta vuodessa. Lisäksi vuonna 2010 on rajattu pois alle 12 624 euroa vuodessa palkkatuloa saaneet 12 kuukautta työskennelleet kokopäiväiset palkansaajat. Tällaisia henkilöitä oli aineistossa otostasolla kaksi ja perusjoukon tasolla noin 900.

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Tulokymmenysten tulo-osuudet vuosina 1966–2010.

Vuosi	Tulokymmenys										Yhteensä	S80/S20	
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)			
1966	3,2	4,8	5,9	6,9	8,0	9,3	10,7	12,4	15,1		23,8	100,0	4,9
1971	3,7	5,4	6,5	7,5	8,5	9,5	10,7	12,2	14,4		21,4	100,0	3,9
1976	4,5	6,2	7,2	8,1	9,1	10,0	11,0	12,1	13,6		18,4	100,0	3,0
1981	4,3	6,3	7,4	8,4	9,3	10,1	11,0	12,1	13,6		17,5	100,0	2,9
1987	4,8	6,5	7,5	8,3	9,2	10,0	10,9	11,9	13,4		17,6	100,0	2,7
1988	4,8	6,5	7,4	8,3	9,1	9,8	10,8	11,8	13,4		18,0	100,0	2,8
1989	4,8	6,4	7,4	8,2	9,0	9,9	10,8	11,9	13,4		18,3	100,0	2,8
1990	4,9	6,5	7,4	8,2	9,0	9,9	10,8	11,8	13,4		18,1	100,0	2,8
1991	4,8	6,5	7,5	8,3	9,1	9,8	10,7	11,8	13,4		18,1	100,0	2,8
1992	4,9	6,7	7,5	8,3	9,0	9,8	10,7	11,7	13,2		18,2	100,0	2,7
1993	4,9	6,5	7,4	8,1	8,8	9,6	10,5	11,7	13,3		19,2	100,0	2,9
1994	4,9	6,5	7,3	8,1	8,8	9,6	10,5	11,6	13,4		19,1	100,0	2,9
1995	4,8	6,4	7,3	8,0	8,8	9,6	10,5	11,7	13,4		19,6	100,0	2,9
1996	4,7	6,3	7,2	8,0	8,8	9,6	10,5	11,7	13,5		19,8	100,0	3,0
1997	4,5	6,1	7,0	7,8	8,6	9,4	10,5	11,7	13,6		20,8	100,0	3,2
1998	4,4	5,9	6,8	7,7	8,6	9,4	10,5	11,7	13,5		21,5	100,0	3,4
1999	4,3	5,8	6,7	7,6	8,4	9,3	10,3	11,5	13,3		22,7	100,0	3,6
2000	4,3	5,6	6,6	7,5	8,3	9,2	10,3	11,5	13,4		23,3	100,0	3,7
2001	4,2	5,8	6,7	7,6	8,5	9,4	10,4	11,7	13,5		22,2	100,0	3,6
2002	4,2	5,7	6,7	7,7	8,5	9,4	10,4	11,7	13,5		22,0	100,0	3,6
2003	4,2	5,7	6,7	7,6	8,5	9,4	10,4	11,6	13,6		22,3	100,0	3,6
2004	4,1	5,6	6,6	7,5	8,4	9,3	10,4	11,6	13,6		22,8	100,0	3,8
2005	4,1	5,6	6,6	7,5	8,4	9,3	10,3	11,7	13,5		22,9	100,0	3,8
2006	4,0	5,5	6,5	7,5	8,3	9,3	10,3	11,6	13,6		23,3	100,0	3,9
2007	3,9	5,4	6,5	7,4	8,3	9,2	10,2	11,6	13,6		23,9	100,0	4,0
2008	3,9	5,6	6,6	7,6	8,5	9,4	10,4	11,6	13,6		22,8	100,0	3,8
2009	4,0	5,6	6,7	7,7	8,6	9,5	10,5	11,7	13,7		22,0	100,0	3,7
2010	4,0	5,5	6,6	7,5	8,5	9,4	10,5	11,9	13,9		22,2	100,0	3,8

- Tulokymmenykset on muodostettu henkilöiden kesken kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon perusteella.
- Pyöritysten vuoksi tulo-osuudet eivät aina summaudu sataan.
- Tulokäsitteen muutosten vuoksi vuosien 1966–1981, 1987–1992 ja 1993–2010 tiedot eivät ole keskenään täysin vertailukelpoisia.
- S80/S20 = ylimmän ja alimman tuloviidenneksen tulo-osuuksien suhde.

Liitetaulukko 2. Tuotannontekijätulojen, bruttotulojen ja käytettävissä olevien tulojen Gini-kertoimet sekä tulonsiirtojen tuloeroja tasaava vaikutus vuosina 1966–2010.

Vuosi	Gini-kerroin, %			Tulonsiirtojen tuloeroja tasaava vaikutus		
	Tuotannontekijätulot	Bruttotulot	Käytettävissä olevat tulot	Saadut tulonsiirrot	Maksetut tulonsiirrot	Yhteisvaikutus
1966	38,9	33,4	30,9	14,3	7,5	20,7
1971	38,5	30,9	26,7	19,8	13,4	30,6
1976	35,3	26,3	21,5	25,4	18,2	39,0
1981	35,8	25,2	20,5	29,4	18,7	42,6
1987	38,0	25,1	19,7	33,9	21,5	48,1
1988	38,8	25,8	20,2	33,4	21,8	47,9
1989	39,3	26,1	20,5	33,5	21,7	47,9
1990	38,9	25,6	20,2	34,2	20,8	47,9
1991	39,5	25,1	20,1	36,4	19,8	49,0
1992	42,1	25,2	19,9	40,1	21,1	52,8
1993	45,1	26,2	21,1	41,9	19,5	53,2
1994	45,8	26,1	21,1	42,9	19,3	54,0
1995	45,5	26,6	21,7	41,5	18,4	52,3
1996	45,8	27,3	22,3	40,5	18,2	51,3
1997	46,3	28,4	23,7	38,7	16,3	48,7
1998	46,0	29,2	24,8	36,4	15,3	46,1
1999	46,4	30,1	25,9	35,0	14,1	44,1
2000	46,5	30,8	26,7	33,7	13,3	42,6
2001	45,8	29,9	25,8	34,7	13,7	43,7
2002	45,4	29,7	25,6	34,5	13,7	43,5
2003	45,4	29,6	26,0	34,7	12,4	42,8
2004	46,0	30,2	26,6	34,2	11,8	42,0
2005	45,9	30,6	26,7	33,4	12,7	41,9
2006	46,7	31,4	27,3	32,9	13,1	41,7
2007	46,4	31,9	28,0	31,3	12,1	39,6
2008	45,5	30,7	26,8	32,4	12,8	41,1
2009	45,3	29,7	25,9	34,5	12,8	42,9
2010	46,1	30,3	26,6	34,2	12,3	42,4

- Tulokäsitteen muutosten vuoksi vuosien 1966–1981, 1987–1992 ja 1993–2010 luvut eivät ole keskenään täysin vertailukelpoisia.
- Saadut tulonsiirrot: Gini-kertoimen suhteellinen muutos (%) siirryttäessä tuotannontekijätuloista bruttotuloihin.
- Maksetut tulonsiirrot: Gini-kertoimen suhteellinen muutos (%) siirryttäessä bruttotuloista käytettävissä oleviin tuloihin.
- Tulonsiirtojen yhteisvaikutus: Gini-kertoimen suhteellinen muutos (%) siirryttäessä tuotannontekijätuloista käytettävissä oleviin tuloihin.
- Aikasarjaan tehtyjen muutosten vuoksi Gini-kertoimet ovat osittain muuttuneet aikaisempiin vuosijulkaisuihin verrattuna vuosien 1989 ja 1993–2005 tiedoissa.

Liitetaulukko 3. Kotitalouksien tulojen rakenne tuloluokittain 2010. Tuloluokat muodostettu bruttotulojen perusteella.

Keskiarvo, €	Bruttotulot, €								
	0–14999	15000–19999	20000–39999	40000–69999	70000–89999	90000–119999	120000–139999	140000–	Kaikki kotitaloudet
Kotitalouksia haastattelussa	664	503	2 146	2 872	1 319	985	355	507	9 351
Kotitalouksia perusjoukossa, 1000	269,0	238,1	742,4	716,9	283,4	181,0	53,9	66,4	2 551,0
Kotitalouden keskikoko	1,07	1,15	1,63	2,37	2,94	3,24	3,31	3,34	2,08
Aikuisia keskimäärin	1,06	1,10	1,42	1,86	2,09	2,22	2,23	2,28	1,65
Lapsia keskimäärin	0,01	0,05	0,22	0,50	0,86	1,02	1,08	1,05	0,43
Kulutussyksiköitä keskimäärin	1,04	1,07	1,28	1,61	1,84	1,98	2,01	2,02	1,47
Ammatissa toimivia keskimäärin	0,10	0,17	0,53	1,09	1,58	1,75	1,81	1,73	0,87
1. Palkat	1 599	2 764	12 041	30 823	54 689	72 288	88 052	112 926	28 598
2. Yrittäjätulot	141	160	746	2 459	4 108	5 469	9 582	14 776	2 370
3. Omaisuustulot	780	2 053	3 249	6 105	8 671	13 345	20 981	82 309	7 432
4. Tuotannon- tekijätulot (1+2+3)	2 520	4 978	16 035	39 387	67 468	91 102	118 616	210 011	38 400
5. Saadut tulonsiirrot	9 047	12 539	13 810	14 280	11 707	11 075	9 989	11 980	12 765
6. Bruttotulot (4 + 5)	11 567	17 516	29 845	53 668	79 175	102 177	128 604	221 991	51 165
7. Maksetut tulonsiirrot	647	1 720	4 677	10 946	18 938	26 373	35 883	64 480	11 078
8. Käytettävissä olevat tulot (6-7)	10 920	15 796	25 168	42 722	60 236	75 804	92 722	157 511	40 086
Käytettävissä olevat rahatulot	10 202	13 867	22 427	38 395	54 536	68 457	83 954	145 811	36 173
Rahatulot	10 848	15 587	27 104	49 341	73 474	94 831	119 837	210 291	47 251
Valtionveronalaiset tulot	8 013	13 607	25 398	47 393	70 740	90 238	111 423	187 139	44 313

Liitetaulukko 4. Kotitalouksien tulotaso asunnon hallintasuhteen ja suuralueen mukaan 2010.

Asunnon hallintasuhte	Suuralue	Kotitalouksia		Kotitalouden keski-koko	Kulutus-yksiköitä keski-määrin	Asuin-pinta-ala keski-määrin, m ²	Keskiarvo, €				
		Otoksessa	Perus-joukossa, 1 000				A. Käytettävissä oleva tulo	B. Käytettävissä oleva rahatulo	C. Käytettävissä oleva rahatulo – asumismenot	Asunto-velkojen lyhennykset	Asunto-velat
Yhteensä	Koko maa	9 351	2 551,0	2,1	1,7	89	40 086	36 173	30 836	2 035	29 077
	Pääkaupunkiseutu	1 516	513,0	2,0	1,6	76	46 693	42 526	35 700	2 262	35 287
	Muu Etelä-Suomi	2 862	776,8	2,1	1,7	91	39 086	35 394	30 064	2 230	30 747
	Länsi-Suomi	2 550	645,6	2,1	1,7	93	38 657	34 539	29 640	1 963	27 063
	Itä-Suomi	1 249	312,4	2,0	1,6	87	34 978	31 446	27 038	1 580	21 834
	Pohjois-Suomi	1 066	290,8	2,2	1,8	95	38 891	34 929	30 250	1 762	25 618
	Ahvenanmaa	108	12,4	2,2	1,7	105	60 667	55 417	49 703	2 026	35 924
Oma asunto	Koko maa	7 138	1 732,8	2,3	1,8	105	47 589	41 971	37 211	2 870	40 970
	Pääkaupunkiseutu	992	293,3	2,1	1,7	91	59 778	52 642	46 927	3 713	58 727
	Muu Etelä-Suomi	2 245	548,7	2,3	1,8	107	45 760	40 670	35 691	3 045	42 347
	Länsi-Suomi	2 001	453,7	2,3	1,8	109	45 444	39 762	35 283	2 713	36 242
	Itä-Suomi	968	217,0	2,2	1,7	102	42 005	37 050	33 103	2 156	30 045
	Pohjois-Suomi	851	211,7	2,4	1,9	109	45 429	40 081	35 804	2 316	33 665
	Ahvenanmaa	81	8,4	2,5	1,9	127	56 035	48 378	42 934	2 888	52 674
Vuokra-asunto	Koko maa	2 053	760,8	1,7	1,4	55	24 006	23 679	17 164	246	3 656
	Pääkaupunkiseutu	478	202,8	1,8	1,5	54	28 690	28 470	20 297	265	3 150
	Muu Etelä-Suomi	566	209,1	1,6	1,4	55	22 832	22 474	16 327	267	2 916
	Länsi-Suomi	513	178,9	1,7	1,4	55	22 428	21 980	16 092	174	5 104
	Itä-Suomi	270	91,7	1,5	1,3	53	19 168	18 861	13 369	279	3 280
	Pohjois-Suomi	204	75,3	1,7	1,5	57	21 726	21 461	15 668	273	4 233
	Ahvenanmaa	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..

- Käytettävissä olevat tulot / kotitalous, keskiarvo.
- Käytettävissä olevista rahatuloista vähennetyt asumismenot eivät sisällä asuntolainojen lyhennyksiä.

Liitetaulukko 5. Tulolajien kohdentuminen tulokymmenyksittäin vuonna 2010.

Tulokymmenys	Henkilöitä		Tulo-osuus, %								
	Otoksessa	Perus- joukossa, 1 000	Palkka- tulot	Yrittäjä- tulot	Omaisuus- tulot	Tuotannon- tekijä- tulot	Saadut tulon- siirrot	Maksetut tulon- siirrot	Brutto- tulot	Käytettä- vissä olevat tulot	Desiilin yläraja, euroa
I (pienituloisin 10 %)	1 805	529,8	1,2	1,9	1,3	1,3	10,4	1,3	3,4	4,0	13 617
II	1 763	529,6	2,9	2,8	3,0	2,9	11,6	2,7	4,9	5,5	16 708
III	2 086	529,6	4,8	4,4	3,9	4,6	11,0	4,3	6,1	6,6	19 449
IV	2 099	529,0	6,5	5,2	4,8	6,1	10,6	5,7	7,1	7,5	22 097
V	2 325	530,8	7,9	7,4	6,0	7,5	10,5	7,1	8,2	8,5	24 626
VI	2 297	528,3	9,9	7,4	6,4	9,1	9,7	8,7	9,2	9,4	27 357
VII	2 385	529,6	11,8	9,8	7,5	10,9	9,4	10,5	10,5	10,5	30 576
VIII	2 425	529,3	14,3	13,0	9,1	13,2	8,6	13,3	12,2	11,9	34 903
IX	2 638	529,6	17,5	13,3	12,0	16,2	8,6	16,6	14,5	13,9	42 105
X (suurituloisin 10 %)	3 195	529,1	23,1	34,9	45,9	28,1	9,8	29,9	23,9	22,2	..
Yhteensä	23 018	5 294,7	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	..

- Tulokymmenykset on muodostettu henkilöiden kesken kotitalouden kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon mukaan.

Liitetaulukko 6a. Kotitalouksien prosenttijakauma tulokymmenyksen ja viitehenkilön sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2010.

Sosioekonominen asema	Tulokymmenys										Yhteensä
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)	
Maatalousyrittäjät	6,5	8,0	7,4	9,4	9,1	8,4	10,2	10,2	11,7	19,2	100,0
Muut yrittäjät	11,2	5,6	6,0	5,9	7,5	6,5	7,5	9,2	12,5	28,2	100,0
Ylemmät toimihenkilöt	(0,4)	1,5	3,6	3,4	5,9	8,9	11,5	16,0	20,3	28,5	100,0
Alemmat toimihenkilöt	3,7	7,2	10,9	13,2	11,6	12,4	13,2	12,9	10,3	4,5	100,0
Työntekijät	3,6	10,5	10,5	12,8	13,5	13,6	13,2	10,6	8,8	2,9	100,0
Opiskelijat	76,3	14,9	4,6	(3,1)	(0,3)	–	(0,7)	–	(0,1)	–	100,0
Eläkeläiset	14,4	20,5	15,1	12,7	9,2	7,6	7,0	4,7	4,9	4,0	100,0
Työttömät	60,5	17,2	8,9	3,7	4,9	(1,4)	1,8	(0,8)	(0,4)	(0,3)	100,0
Muut	56,6	12,4	(6,3)	(3,9)	(1,5)	(8,1)	(3,0)	(3,6)	(2,3)	(2,3)	100,0
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)	Yhteensä
Maatalousyrittäjät	0,7	1,0	1,1	1,4	1,5	1,4	1,6	1,7	1,9	3,0	1,5
Muut yrittäjät	5,0	2,8	3,4	3,5	4,9	4,2	4,7	6,0	7,9	17,3	5,8
Ylemmät toimihenkilöt	(0,6)	2,2	6,2	6,2	11,5	17,4	21,6	31,3	38,6	52,9	17,6
Alemmat toimihenkilöt	4,6	10,0	17,4	21,9	20,9	22,4	22,8	23,3	18,1	7,6	16,2
Työntekijät	4,6	15,0	17,3	22,1	25,2	25,5	23,7	19,9	16,0	5,2	16,8
Opiskelijat	19,6	4,3	1,5	(1,1)	(0,1)	–	(0,2)	–	(0,1)	–	3,4
Eläkeläiset	34,8	55,6	47,5	41,3	32,8	27,1	23,9	16,9	16,9	13,5	32,0
Työttömät	24,4	7,8	4,6	2,0	2,9	(0,8)	1,0	(0,4)	(0,2)	(0,2)	5,3
Muut	5,7	1,4	(0,8)	(0,5)	(0,2)	(1,2)	(0,4)	(0,5)	(0,3)	(0,3)	1,3
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

- Tulokymmenykset on muodostettu henkilöiden kesken kotitalouden kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon perusteella.
- Ei yhtään –
- Epävarma lukumäärätieto desiilien ja tuloluokkien rakennetta kuvaavissa taulukoissa (ryhmään on otoksessa tullut alle 10 tapausta) ( )

Liitetaulukko 6b. Kotitalouksien prosenttijakauma tulokymmenyksen ja viitehenkilön iän mukaan vuonna 2010.

Viitehenkilön ikä	Tulokymmenys										
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)	Yhteensä
Alle 25 vuotta	49,5	15,9	10,6	7,0	6,1	5,2	3,6	(1,3)	(0,4)	(0,4)	100,0
25–34 vuotta	12,1	9,9	11,0	11,3	10,6	10,1	10,9	9,9	8,7	5,4	100,0
35–44 vuotta	8,7	7,6	7,6	9,0	9,5	11,0	10,2	12,2	12,8	11,5	100,0
45–54 vuotta	10,4	7,3	7,0	7,8	7,9	9,6	12,1	11,8	12,3	13,9	100,0
55–64 vuotta	11,6	8,3	7,2	7,4	8,6	8,3	9,5	11,4	11,9	15,8	100,0
Yli 64 vuotta	10,9	20,7	15,8	13,4	9,6	8,0	7,2	4,3	5,1	4,8	100,0
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)	Yhteensä
Alle 25 vuotta	23,3	8,4	6,5	4,4	4,2	3,6	2,4	0,9	0,3	0,3	6,2
25–34 vuotta	14,5	13,3	17,1	18,3	18,6	17,8	18,4	17,4	15,0	9,0	15,8
35–44 vuotta	10,2	10,0	11,6	14,2	16,3	19,0	16,9	21,0	21,5	18,7	15,5
45–54 vuotta	14,6	11,5	12,7	14,8	16,3	20,0	23,9	24,4	24,7	27,3	18,6
55–64 vuotta	17,0	13,6	13,7	14,5	18,4	17,8	19,4	24,4	24,9	32,1	19,3
Yli 64 vuotta	20,4	43,2	38,4	33,8	26,2	21,9	19,0	11,8	13,7	12,6	24,6
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

- Tulokymmenykset on muodostettu henkilöiden kesken kotitalouden kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon perusteella.
- Ei yhtään –
- Epävarma lukumäärätieto desiilien ja tuloluokkien rakennetta kuvaavissa taulukoissa (ryhmään on otoksessa tullut alle 10 tapausta) ( )

Liitetaulukko 6c. Kotitalouksien prosenttijakauma tulokymmenyksen ja viitehenkilön koulutusasteen mukaan vuonna 2010.

Koulutusaste	Tulokymmenys										
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)	Yhteensä
Perusaste	19,8	19,8	15,8	12,6	8,7	6,6	6,2	3,9	3,7	2,8	100,0
Keskiaste	16,7	12,0	10,7	10,2	9,6	9,8	10,2	8,5	7,6	4,7	100,0
Alin korkea-aste	3,2	8,0	6,3	9,0	10,7	10,5	13,8	12,0	13,8	12,7	100,0
Alempi korkeakouluaste	5,4	4,9	6,1	10,3	8,9	10,6	10,9	13,7	13,8	15,4	100,0
Ylempi korkeakouluaste	2,8	2,7	2,6	1,8	5,9	8,9	8,2	15,0	19,3	32,8	100,0
Tutkijakoulutusaste	–	(1,8)	(0,6)	(1,7)	(4,6)	(1,9)	(2,2)	15,5	19,7	51,9	100,0
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)	Yhteensä
Perusaste	39,2	43,8	40,7	33,7	25,1	19,1	17,4	11,3	10,6	7,7	26,1
Keskiaste	51,5	41,4	42,9	42,2	43,3	44,6	44,1	38,6	33,4	20,0	40,7
Alin korkea-aste	2,9	8,0	7,3	10,8	14,0	13,8	17,4	15,7	17,6	15,8	11,8
Alempi korkeakouluaste	4,5	4,5	6,5	11,4	10,8	12,8	12,6	16,6	16,2	17,6	10,9
Ylempi korkeakouluaste	2,0	2,2	2,4	1,7	6,2	9,4	8,3	15,8	19,8	32,7	9,5
Tutkijakoulutusaste	–	(0,2)	(0,1)	(0,2)	(0,6)	(0,2)	(0,3)	2,0	2,4	6,2	1,1
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

- Tulokymmenykset on muodostettu henkilöiden kesken kotitalouden kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon perusteella.
- Ei yhtään –
- Epävarma lukumäärätieto desiilien ja tuloluokkien rakennetta kuvaavissa taulukoissa (ryhmään on otoksessa tullut alle 10 tapausta) ( )

Liitetaulukko 6d. Kotitalouksien prosenttijakauma tulokymmenyksen ja elinvaiheen mukaan vuonna 2010.

Elinvaihe	Tulokymmenys										Yhteensä
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)	
1 henkilö	23,0	18,0	11,7	9,9	7,3	6,8	7,6	5,2	5,1	5,2	100,0
...ikä alle 25 vuotta	64,7	12,1	9,5	5,2	(3,6)	(2,9)	(1,2)	(0,7)	(0,0)	(0,1)	100,0
...ikä 25–34 vuotta	21,1	12,7	11,2	14,1	10,3	6,2	10,3	7,3	4,2	(2,5)	100,0
...ikä 35–44 vuotta	14,2	8,8	6,2	8,9	6,9	12,1	10,8	8,3	13,7	10,1	100,0
...ikä 45–54 vuotta	22,2	9,9	6,9	7,2	6,9	9,6	13,0	8,1	6,3	9,8	100,0
...ikä 55–64 vuotta	22,8	14,3	10,4	7,6	7,8	7,6	8,3	6,9	5,9	8,4	100,0
...ikä yli 64 vuotta	16,8	29,2	16,5	12,1	7,1	5,0	4,7	2,6	3,3	2,6	100,0
Yksinhuoltajat	16,5	21,8	21,0	13,8	8,8	4,0	3,3	5,6	(1,9)	3,2	100,0
Lapsettomat parit	5,6	5,9	8,0	9,2	8,7	9,9	10,6	11,9	14,2	16,0	100,0
...viitehenkilö alle 25 vuotta	30,9	22,8	10,2	10,7	8,5	(6,8)	(6,9)	(2,5)	(0,1)	(0,7)	100,0
...viitehenkilö 25–34 vuotta	6,9	5,1	5,2	5,3	8,2	11,7	13,9	14,5	17,4	11,7	100,0
...viitehenkilö 35–44 vuotta	(6,7)	(1,1)	(2,2)	(3,6)	(5,1)	6,1	9,2	17,6	23,1	25,1	100,0
...viitehenkilö 45–54 vuotta	3,8	(2,1)	3,4	3,8	5,8	6,6	8,6	17,2	20,5	28,3	100,0
...viitehenkilö 55–64 vuotta	2,8	2,9	4,6	7,5	7,3	8,9	10,2	14,2	18,0	23,7	100,0
...viitehenkilö yli 64 vuotta	2,2	7,8	15,0	15,8	12,2	12,5	11,3	7,2	7,9	8,0	100,0
Parit, joilla lapsia	6,4	6,9	9,4	10,5	12,2	12,3	11,1	11,4	10,5	9,1	100,0
...kaikki alle 7 vuotta	8,1	8,1	11,0	12,7	12,5	11,4	7,9	11,8	9,3	7,3	100,0
...nuorin alle 7 vuotta	9,3	9,0	12,3	10,3	9,3	14,3	11,1	10,2	7,5	6,7	100,0
...nuorin 7–12 vuotta	3,3	4,5	8,1	8,1	11,9	11,9	13,2	11,9	14,0	13,0	100,0
...nuorin 13–17 vuotta	3,9	5,4	4,0	9,2	12,4	13,2	14,8	12,8	13,3	11,2	100,0
...sekä alle että yli 18-v. lapsia	6,5	7,0	10,2	11,1	15,8	11,2	11,8	9,9	8,5	7,9	100,0
Kotitaloudet, joissa lapsia	7,9	9,1	11,1	11,0	11,7	11,0	10,0	10,6	9,2	8,2	100,0
Muut kotitaloudet	6,9	10,4	7,1	7,4	11,0	10,7	12,5	13,0	11,5	9,5	100,0
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)	Yhteensä
1 henkilö	69,9	61,3	46,3	40,7	32,7	30,5	32,4	23,4	22,3	22,2	40,1
...ikä alle 25 vuotta	16,1	3,4	3,1	1,7	(1,3)	(1,1)	(0,4)	(0,3)	(0,0)	(0,0)	3,3
...ikä 25–34 vuotta	8,6	5,8	5,9	7,7	6,1	3,7	5,9	4,4	2,5	(1,4)	5,4
...ikä 35–44 vuotta	4,3	3,0	2,4	3,7	3,1	5,4	4,6	3,7	6,0	4,3	4,0
...ikä 45–54 vuotta	8,9	4,4	3,6	3,9	4,1	5,7	7,3	4,8	3,6	5,5	5,3
...ikä 55–64 vuotta	13,9	9,7	8,3	6,3	6,9	6,8	7,1	6,2	5,1	7,1	8,1
...ikä yli 64 vuotta	18,0	34,9	23,0	17,5	11,2	7,8	7,0	4,0	5,1	3,8	14,1
Yksinhuoltajat	4,3	6,3	7,0	4,8	3,3	1,5	1,2	2,1	(0,7)	1,2	3,4
Lapsettomat parit	13,0	15,4	24,1	28,7	29,6	33,7	34,7	40,4	47,0	51,6	30,6
...viitehenkilö alle 25 vuotta	5,0	4,1	2,1	2,3	2,0	(1,6)	(1,6)	(0,6)	(0,0)	(0,2)	2,1
...viitehenkilö 25–34 vuotta	2,6	2,1	2,5	2,6	4,5	6,4	7,3	7,9	9,2	6,0	4,9
...viitehenkilö 35–44 vuotta	(0,9)	(0,2)	(0,4)	(0,7)	(1,0)	1,2	1,8	3,5	4,5	4,8	1,8
...viitehenkilö 45–54 vuotta	1,1	(0,7)	1,3	1,5	2,5	2,9	3,6	7,5	8,7	11,7	3,9
...viitehenkilö 55–64 vuotta	1,8	2,1	3,9	6,4	6,8	8,4	9,2	13,3	16,5	21,1	8,5
...viitehenkilö yli 64 vuotta	1,6	6,2	13,9	15,1	12,7	13,1	11,3	7,5	8,0	7,9	9,4
Parit, joilla lapsia	9,5	11,5	18,2	21,0	26,6	26,7	23,2	24,9	22,2	18,7	19,6
...kaikki alle 7 vuotta	4,0	4,4	6,9	8,3	8,9	8,1	5,4	8,4	6,4	4,9	6,4
...nuorin alle 7 vuotta	2,4	2,6	4,1	3,6	3,5	5,4	4,0	3,8	2,8	2,4	3,4

Elinvaihe	Tulokymmenys										
	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)	Yhteensä
...nuorin 7–12 vuotta	1,1	1,6	3,4	3,6	5,7	5,7	6,0	5,7	6,5	5,9	4,3
...nuorin 13–17 vuotta	0,9	1,3	1,1	2,7	4,0	4,3	4,6	4,1	4,2	3,4	2,9
...sekä alle että yli 18-v. lapsia	1,3	1,5	2,6	2,9	4,5	3,2	3,2	2,8	2,4	2,1	2,6
Kotitaloudet, joissa lapsia	13,8	17,8	25,2	25,8	29,9	28,2	24,4	27,0	22,9	19,9	23,0
Muut kotitaloudet	3,3	5,6	4,4	4,8	7,7	7,6	8,5	9,2	7,9	6,3	6,3
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

- Tulokymmenykset on muodostettu henkilöiden kesken kotitalouden kulutusyksikköä kohti lasketun käytettävissä olevan tulon perusteella.
- Ei yhtään –
- Epävarma lukumäärätieto desilien ja tuloluokkien rakennetta kuvaavissa taulukoissa (ryhmään on otoksessa tullut alle 10 tapausta) ( )

Liitetaulukko 7. Ammatissa toimivien lukumäärä ja tulotaso sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2010

Sosioekonominen asema	Lukumäärä haastattelussa	Lukumäärä perusjoukossa, 1 000	Palkat (ml. optiot), keskiarvo, €	Yrittäjä-tulot, keskiarvo, €	Omaisuu-tulot, keskiarvo, €	Tuotannon-tekijätulot yhteensä, keskiarvo €	Tuotannon-tekijätulot yhteensä, mediaani €
Kaikki ammatissa toimivat	10 059	2 219,0	31 626	2 484	2 725	36 835	31 404
1.Yrittäjät	2 492	314,8	10 950	15 579	12 956	39 485	25 279
1.1 Maatalousyrittäjät	759	64,9	2 509	22 586	3 912	29 008	22 900
1.2 Muut yrittäjät	1 733	249,9	13 143	13 758	15 306	42 207	26 504
1.2.1 Pientyönantajat	487	70,5	17 532	12 939	13 467	43 937	33 470
1.2.2 Muut työnantajat	231	35,9	32 252	14 864	47 329	94 445	55 734
1.2.3 Yksinäisyrittäjät	815	109,3	4 669	14 168	8 225	27 062	17 431
1.2.4 Vapaiden ammattien harjoittajat	200	34,2	11 113	12 979	8 098	32 190	18 565
2. Palkansaajat	7 567	1 904,2	35 044	319	1 034	36 397	31 855
2.1 Ylemmät toimihenkilöt	2 536	596,0	49 408	454	1 782	51 644	45 200
2.1.1 Johtotehtävissä toimivat ylemmät toimihenkilöt	831	171,4	61 926	318	3 686	65 930	56 869
2.1.2 Suunnittelu, tutkimustehtävissä toimivat ylemmät toimihenkilöt	720	197,3	44 980	322	835	46 138	42 558
2.1.3 Opetustehtävissä toimivat ylemmät toimihenkilöt	518	118,1	39 841	294	906	41 041	39 686
2.1.4 Muut ylemmät toimihenkilöt	467	109,2	48 107	1 079	1 451	50 637	43 756
2.2 Alemmat toimihenkilöt	2 741	703,3	29 344	251	617	30 211	28 797
2.2.1 Työnjohtotehtävissä toim. alemmat toimihenkilöt	409	114,1	34 609	417	863	35 889	34 778
2.2.2 Itsenäistä toimistotyötä tekevät alemmat toimihenkilöt	1 009	266,5	28 289	188	731	29 208	27 468
2.2.3 Epäitsenäistä työtä tekevät alemmat toimihenkilöt	115	29,4	25 457	340	380	26 177	25 582
2.2.4 Muut alemmat toimihenkilöt	1 208	293,3	28 643	234	440	29 317	29 127
2.3 Työntekijät	2 290	605,0	27 521	265	783	28 568	27 458
2.3.1 Maataloustyöntekijät	119	24,2	24 406	487	1 368	26 261	26 930
2.3.2 Teollisuustyöntekijät	949	257,9	30 166	244	1 198	31 608	29 972
2.3.3 Muut tuotantotyöntekijät	404	109,3	26 698	422	452	27 572	26 645
2.3.4 Jakelu- ja palvelutyöntekijät	818	213,6	25 100	184	385	25 669	24 562

Liitetaulukko 8a. Ammatissa toimivien tuotannontekijätulojen jakautuminen tulokymmenyksen ja sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2010.

Sosioekonominen ryhmä	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX
Kaikki ammatissa toimivat	14 200	20 515	24 709	28 095	31 404	35 127	39 890	46 839	59 898
1 Yrittäjät ja avustavat	3 418	8 683	14 464	19 641	25 279	32 797	39 485	50 245	70 027
1.1 Maatalousyrittäjät	5 443	10 319	15 120	18 904	22 900	28 930	35 745	44 811	58 847
1.2 Muut yrittäjät	3 410	7 970	14 280	20 000	26 504	33 837	40 510	52 250	75 800
2. Palkansaajat	16 873	22 220	25 663	28 801	31 855	35 351	39 910	46 377	58 408
2.1 Ylemmät toimihenkilöt	26 569	32 558	37 010	41 267	45 200	51 198	56 848	64 629	79 588
2.2 Alemmat toimihenkilöt	16 106	21 050	24 235	26 677	28 797	31 302	34 202	37 992	44 418
2.3 Työntekijät	13 961	18 278	22 176	24 723	27 458	29 908	32 670	36 353	42 304

- Tulokymmenykset on muodostettu tuotannontekijätulojen perusteella.

Liitetaulukko 8b. Ammatissa toimivien tuotannontekijätulojen jakautuminen tulokymmenyksen ja sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2010. Tulojen prosenttijakauma.

Sosioekonominen ryhmä	I (pienituloisin 10 %)	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X (suurituloisin 10 %)	Yhteensä
Kaikki ammatissa toimivat	2,5	4,8	6,2	7,2	8,1	9,0	10,1	11,7	14,3	26,1	100
1 Yrittäjät ja avustavat	0,2	1,6	2,9	4,3	5,7	7,4	9,1	11,2	15,0	42,7	100
1.1 Maatalousyrittäjät	0,5	2,7	4,3	5,9	7,3	9,2	10,8	13,6	17,6	28,0	100
1.2 Muut yrittäjät	0,2	1,4	2,6	4,0	5,4	7,1	8,9	10,7	14,6	45,0	100
2. Palkansaajat	3,5	5,4	6,6	7,5	8,3	9,2	10,3	11,8	14,3	23,0	100
2.1 Ylemmät toimihenkilöt	3,9	5,8	6,8	7,5	8,4	9,3	10,5	11,8	13,8	22,3	100
2.2 Alemmat toimihenkilöt	4,0	6,3	7,4	8,4	9,2	9,9	10,8	12,1	13,4	18,4	100
2.3 Työntekijät	3,9	5,7	7,1	8,3	9,1	10,1	10,9	12,0	13,7	19,2	100

- Tulokymmenykset on muodostettu tuotannontekijätulojen perusteella.

Liitetaulukko 9. Kokopäiväisten palkansaajien palkkatulot (ilman työsuhdeoptioita) koulutusasteen ja sukupuolen mukaan 2010

Koulutusaste	Lukumäärä						Palkat					
	Haastattelussa			Perusjoukossa, 1 000			Vuospalkat, keskiarvo €			Vuospalkat, mediaani €		
	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset
Kaikki palkansaajat	5 566	2 785	2 781	1 395,0	719,5	675,5	39 796	44 189	35 118	34 792	38 878	31 539
Perusaste	501	295	206	131,6	77,3	54,3	32 229	35 108	28 129	29 491	32 427	27 187
Keskiaste	2 226	1 196	1 030	589,9	335,5	254,4	33 340	36 622	29 013	31 144	34 337	27 655
Alin korkea-aste	1 026	356	670	229,6	85,8	143,9	40 369	48 142	35 734	36 407	44 569	33 201
Alempi korkeakouluaste	770	392	378	212,1	103,5	108,6	42 515	49 460	35 894	37 786	46 865	32 834
Ylempi korkeakouluaste	924	470	454	209,3	104,9	104,4	56 184	62 587	49 754	50 057	55 724	45 420
Tutkijakoulutusaste	119	76	43	22,4	12,6	9,9	69 462	78 020	58 550	60 909	65 901	54 717

Liitetaulukko 10. Kokopäiväisten palkansaajien palkkatulot (ilman työsuhdeoptioita) iän ja sukupuolen mukaan 2010.

Ikä	Lukumäärä						Palkat					
	Haastattelussa			Perusjoukossa, 1 000			Vuosipalkat, keskiarvo €			Vuosipalkat, mediaani €		
	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset
Kaikki palkansaajat	5 566	2 785	2 781	1 395,0	719,5	675,5	39 796	44 189	35 118	34 792	38 878	31 539
-24	193	114	79	56,0	30,3	25,7	24 933	25 952	23 729	24 874	25 306	23 870
25-34	921	560	361	307,1	185,3	121,8	35 700	37 531	32 914	33 308	34 824	30 660
35-44	1 465	749	716	373,6	199,1	174,4	41 946	46 747	36 464	36 928	41 940	32 554
45-54	1 922	882	1 040	421,6	205,4	216,3	41 672	47 729	35 922	36 130	41 956	32 091
55-	1 065	480	585	236,7	99,4	137,3	41 897	49 732	36 225	35 166	42 212	31 706

Liitetaulukko 11. Kotitalouksien määrä, keskkoko, kotitalousväestön koko ja keskimääräiset kulutusyksiköt Suomessa vuosina 1990-2010.

Vuosi	Kotitalouksien määrä, 1 000	Kotitalouksien keskkoko, henkilöä	Henkilöitä kotitalouksissa, 1 000	Kulutusyksiköitä keskimäärin
1990	2 171	2,29	4 974	1,56
1991	2 200	2,27	5 000	1,55
1992	2 218	2,26	5 022	1,54
1993	2 243	2,24	5 015	1,54
1994	2 270	2,22	5 035	1,53
1995	2 290	2,21	5 053	1,52
1996	2 310	2,19	5 063	1,52
1997	2 326	2,18	5 077	1,51
1998	2 355	2,16	5 086	1,50
1999	2 365	2,15	5 097	1,50
2000	2 373	2,15	5 105	1,50
2001	2 382	2,15	5 120	1,50
2002	2 398	2,14	5 132	1,50
2003	2 405	2,14	5 145	1,50
2004	2 415	2,14	5 161	1,50
2005	2 435	2,13	5 179	1,50
2006	2 455	2,12	5 199	1,49
2007	2 484	2,10	5 222	1,48
2008	2 514	2,09	5 247	1,48
2009	2 532	2,08	5 272	1,48
2010	2 551	2,08	5 295	1,47

Laatuseloste: Tulonjakotilasto

1. Tilastotietojen relevanssi

Tulonjakotilasto on vuosittain laadittava otospohjainen tilasto, joka kuvaa kotitalouksien ja ammatissa toimivien henkilöiden tulojen määrää ja muutosta, tulojen rakennetta sekä niiden jakautumista Suomessa. Tilaston tietosisältö perustuu kansainvälisiin tulonjakotilastosuosituksiin¹⁾. Tietoina ovat kotitalouksien bruttotulot eli palkka-, yrittäjä-, omaisuustulot ja saadut tulonsiirrot, sekä maksetut tulonsiirrot. Näiden tulokomponenttien perusteella muodostuu käytettävissä olevat tulot, joka on tulonjakotilaston keskeisin tulokäsite. Tietoa on myös veloista, asumisesta, asumismenoista, päivähoitomaksuista, muista kotitalouksien toimeentuloon vaikuttavista tekijöistä ja toimeentulon riittävydestä. Kotitalouksien tulokehityksen seuranta perustuu pitkiin aikasarjoihin, jotka muodostetaan takautuvasti vertailukelpoisiksi vuosittain. Ensimmäinen varsinainen tulonjakotilasto laadittiin vuonna 1977.

Tilastokeskus julkaisee tulonjakotilastossa tietoja kotitalouksien toimeentulosta, tuloeroista ja pienituloisuudesta väestöryhmittäin. Tietoja tilastoidaan muun muassa kotitalouksien tulotason, sosioekonomisen aseman, elinvaiheen ja asuinalueen mukaisissa ryhmissä.

Tulonjakotilastossa julkaistujen tietojen lisäksi sen perusaineistoa luovutetaan tutkimustarkoituksiin vuosittain muodostettavan palveluaineiston muodossa. Tulonjaon palveluaineistoa käytetään julkishallinnossa, yliopistoissa ja tutkimuslaitoksissa tulonjaon ja sosiaaliturvaetuksien tutkimukseen ja kehittämiseen. Palveluaineiston tutkimuskäytön erityisenä muotona on mikrosimulointi. Tulonjakotilaston perusaineistosta laaditaan pyynnöstä erityisselvityksiä ja toimeksiantoja.

Tulonjakotilaston aineisto on yleisesti käytetty tutkimusaineisto kansainvälisessä vertailevassa tutkimuksessa. Tulonjakotilaston tietojen keruun yhteydessä kerätään tietoja EUROSTATin Euroopan unionin tulo- ja elinoloilastoa EU-SILC:iä varten (EU:n parlamentin ja neuvoston asetus 1177/2003). Tämän aineiston tutkimuskäyttö on EUROSTATin kautta vilkasta. Tulonjakotilaston aineistoa toimitetaan määrävuosin Luxemburg Income Study'n (LIS) kansainväliseen tietokantaan, joka on maailmanlaajuisessa tutkimuskäytössä. Aineistoa toimitetaan säännöllisesti myös OECD:lle ja kansainväliseen EUROMOD-mikrosimulointitutkimukseen.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Tilasto perustuu vuosittain kerättävään otosaineistoon. Perustiedot kerätään yhdistämällä kotitalouksilta haastatteleamalla kerättyjä tietoja ja rekisteritietoja. Pääosa kotitalouksien luokittelutiedoista sekä ne tulotiedot, joita ei ole saatu rekistereistä, on kerätty haastatteleamalla.

Haastattelut

Haastatteluista vastaa Tilastokeskuksen haastatteluorganisaatio. Haastattelut tehdään tietokoneavusteisesti Blaise-lomakeohjelmiston avulla valtaosin puhelinhaastatteluina. Kielenä käytetään haastateltavan valinnan mukaan joko suomea tai ruotsia. Haastattelun keskimääräinen kesto oli noin 25 minuuttia vuoden 2010 tutkimuksessa.

Rekisterit

Suuri osa tutkimuksen tiedoista saadaan hallinnollisista rekistereistä ja tilastorekistereistä. Tulonjakotilaston rekisterilähteitä ovat:

- Väestörekisterikeskuksen väestötietojärjestelmä ja Tilastokeskuksen Suomen väestöä koskeva tietokanta
- Verohallituksen verotietokanta
- Kansaneläkelaitoksen eläkevakuutus-, sairausvakuutuskorvaus- ja kuntoutusrekisteri, opintotukirekisteri sekä asumistukirekisteri

1) Canberra Group Handbook on Household Income Statistics. Second Edition 2011. United Nations, United Nations Economic Commission for Europe. Geneva 2011; Expert Group on Household Income Statistics, The Canberra Group: Final Report and Recommendations. Ottawa 2001.

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimeentulotukirekisteri
- Eläketurvakeskuksen eläketapahtumarekisteri
- Tilastokeskuksen tutkintorekisteri
- Valtiokonttorin sotilasvammakorvausjärjestelmän tietokanta
- Koulutusrahaston tiedostot
- Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen maatilarekisteri
- Tilastokeskuksen yritysrekisteri

Perusjoukko

Tilaston kohdeperusjoukon muodostavat Suomessa tilastovuoden lopussa (31.12.2010) vakinaisesti asuvat yksityiskotitaloudet eli ns. kotitalousväestö. Tilaston ulkopuolelle jäävät

- osoitteettomat,
- laitosväestö (esimerkiksi pitkäaikaisesti vanhainkodeissa, hoitolaitoksissa, vankiloissa tai sairaaloissa asuvat),
- pysyvästi ulkomailla asuvat, ja myös yli vuoden tilapäisesti ulkomailla oleskelevat, jos heidän Suomessa asuva kotitaloutensa katsoo, että henkilö ei viitevuonna kuulunut kyseiseen kotitalouteen,
- turvapaikanhakijat ja tilapäisesti Suomessa asuvat.

Varusmiehet luetaan tilaston perusjoukkoon kuuluviksi. Kuhunkin kotitalouteen kuuluvat henkilöt määritellään haastattelun perusteella tilastovuoden lopun tilanteen mukaan.

Otanta-asetelma

Tulonjakotilasto perustuu kiertävään paneeliotokseen. Kotitalous osallistuu tutkimukseen neljänä peräkkäisenä vuotena, eli tilastovuoden aineisto koostuu 1.–4. tutkimuskertaa otoksessa mukana olevista kotitalouksista (taulukko 3.2). Tulonjakotilaston paneelien lukumäärä lisättiin neljään vuoden 2009 tutkimuksessa, jolloin tulonjakotilastoon integroitiin tulo- ja elinolotutkimuksen pitkittäisaineiston muodostaminen. Samalla ensimmäistä tutkimusvuotta ja -kertaa otoksessa mukana olevien kotitalouksien lukumäärää vähennettiin 5 000 kotitalouteen. Vuoteen 2008 saakka tulonjakotilaston otos sisälsi kaksi paneelia eli ensimmäistä ja toista tutkimuskertaa mukana olevat kotitaloudet, ensimmäisen tutkimuskerran otos oli 7 500 kotitaloutta. Vuonna 2010 kolmannen ja neljännen tutkimuskerran otos on poimittu alun perin osaotoksina (1/3) ensimmäisen tutkimuskerran otoksista vuosina 2007 ja 2008.

Tulonjakotilaston otanta-asetelmana on kaksivaiheinen ositettu otanta. Ensimmäisessä vaiheessa muodostetaan ns. master-otos poimimalla systemaattisella otannalla 50 000 16 vuotta täyttäneitä kohdehenkilöä Tilastokeskuksen väestöä koskevasta tietokannasta²⁾. Otokseen poimittujen kohdehenkilöiden asutokunnat muodostetaan yhdistämällä kohdehenkilön kanssa samassa asunnossa vakituisesti asuvat henkilöt kotipaikkatunnuksen avulla. Toisessa vaiheessa master-otoksesta poimitaan ositteittain varsinainen tulonjakotilaston otos, 5 000 asutokuntakotitaloutta vuonna 2010. Ositteet muodostetaan tilastovuotta edeltävän vuoden verotietojen perusteella. Ositteiden muodostamisessa käytetään tietoja asutokuntakotitalouden valtionveronalaisista tuloista ja kotitalouden jäsenten sosioekonomisista ryhmistä³⁾. Verorekisterin tietojen perusteella muodostetut sosioekonomiset ryhmät ovat palkansaaajat, maatalousyrittäjät, muut yrittäjät, eläkeläiset ja muut. Ositekohtaisten otoskokojen määrittelyssä eli otoksen kiintiöinnissä on otettu huomioon tulonjakotutkimuksen erityistarpeet. Yrittäjillä ja suurituloisilla on muita suurempi todennäköisyys sisältyä otokseen. Otoksen kiintiöintiä muutettiin vuodesta 2007 alkaen kasvattamalla pienituloisten ja eläkeläisten lukumäärää. Muutoksella tehostettiin pienituloisuusindikaattorien, esimerkiksi pienituloisuusasteen, estimointia. Kotitalouden otokseen sisällymistodennäköisyys riippuu osituskriteerien ohella 16 vuotta täyttäneiden jäsenten lukumäärästä.

Siirryttäessä neljän paneelin kiertävään otokseen vuonna 2009 on tulonjakotilaston 2.–4. tutkimuskerralle poimittu 16-vuotiaiden kohdehenkilöiden lisäotokset vuosittain. Vuonna 2009 poimittiin lisäksi poikkeuksellisesti 17-vuotiaiden kohdehenkilöiden lisäotokset tutkimuksen 3.–4. tutkimuskerralle ja

2) Vuodesta 2003 lähtien ikäraja on ollut 16 vuotta aikaisemman 15 vuoden sijaan. Tähän päädyttiin sovitettaessa kansallisen tulonjakotilaston ja tuolloin uuden, Euroopan unionin tilastoviraston Eurostatin edellyttämän tulo- ja elinolotilaston (EU-SILC) toteuttamiskäytäntöjä.

3) Vuodesta 2003 lähtien ositteet on määritelty kohdehenkilön kotitalouden sosioekonomisen ryhmän ja tuloluokan mukaan, kun aiemmin luokittelu tehtiin kohdehenkilön mukaan. Ositeluokittelun muutoksen vaikutusta arvioitiin tilastollisilla testeillä, joilla kotitalouteen perustuvan luokittelun todettiin olevan estimoinnin kannalta tehokkaamman kuin henkilöön perustuvan.

18-vuotiaiden kohdehenkilöiden lisäotos 4. tutkimuskerralle. Tutkimuskerrasta riippuen lisäotokseen poimitut kohdehenkilöt osallistuvat tutkimukseen 1–3 tutkimuskertaa. Lisäotoksilla varmistetaan tilaston edustavuutta kotitalousväestön ikäjakauman suhteen.

Painokertoimet

Hyväksytysti osallistuneet kotitaloudet ja henkilöt saavat painokertoimen, jolla niiden tiedot korotetaan edustamaan perusjoukon tietoja. Kotitalouksille muodostetaan aluksi asetelmapainot käyttäen hyväksi kotitalouden otokseen sisällyttämistä odotettua. Tämän jälkeen hyväksytyt otoksen asetelmapainoille tehdään vastauskatokorjaus kertomalla ne ositteittain hyväksytysti vastanneiden kotitalouksien osuuden käänteisluvulla. Nämä otostason tietojen perusteella vastauskatokorjatut painot kalibroidaan CALMAR-makrolla vastaamaan perusjoukon keskeisiä tunnettuja jakaumia. Menettelyllä pyritään pienentämään kadon valikoivuuden aiheuttamaa harhaa ja tuottamaan mahdollisimman tarkkoja estimaatteja tärkeimmille tulomuuttujille. Vuoden 2010 aineiston painojen kalibroinnissa käytettiin seuraavia tietoja:

- alue (maakuntajako, jossa Helsinki ja muu pääkaupunkiseutu erikseen; tilastollinen kuntaryhmitys)
- asutuksen koko
- jäsenten ikä- ja sukupuoliryhmät
- keskeisten tuloerien kokonaissummat: palkka-, yrittäjä- ja omaisuustulot, työttömyyspäivärahat (peruspäiväraha ja työmarkkinatuki, ansiosidonnainen osuus), eläkkeet, asunto- ja opintolainojen korot; tulonsaajien lukumäärät (ansiosidonnainen työttömyyspäiväraha, palkkatulot, eläketulot).

3. Tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Taulukossa 3.1 on esitetty tietoja vuoden 2010 tulonjakotilaston ensimmäisen tutkimuskerran otoksesta ja kadosta ositteittain. Ositteessa oleva numero kuvaa tuloluokkaa, esimerkiksi palkansaajat on jaettu valtionveronalaisten tulojen mukaan neljään luokkaan (1=pienituloisin, 4=suurituloisin luokka).

Taulukko 1. Vuoden 2010 tulonjakotilaston I tutkimuskerran otoksen jakautuminen ositteittain.

Osite	Master-otoksen koko	Brutto-otos	Poiminta-suhde, %	Hyväksytyt kotitalouksia	Kato	Ylipeitto
Palkansaajat 1	10 213	820	8,0	547	266	7
Palkansaajat 2	8 909	650	7,3	470	176	4
Palkansaajat 3	7 749	567	7,3	411	151	5
Palkansaajat 4	3 626	500	13,8	380	117	3
Yrittäjät 1	1 895	400	21,1	271	123	6
Yrittäjät 2	951	300	31,5	205	92	3
Maanviljelijät 1	859	199	23,2	163	35	1
Maanviljelijät 2	687	184	26,8	154	29	1
Eläkeläiset 1	6 504	500	7,7	353	116	31
Eläkeläiset 2	4 991	400	8,0	304	83	13
Muut 1	2 175	299	13,7	184	114	1
Muut 2	369	133	36,0	90	42	1
Ei verotietuetta	205	48	23,4	13	33	2
Yhteensä	49 133	5 000	10,2	3 545	1 377	78

Otoskoosta, vastanneista, kadosta sekä ylipeitosta koko otoksessa on esitetty tietoja taulukossa 3.2. Otoskoko oli yhteensä 11 558 kotitaloutta, joista osa paljastui haastateltaessa kohdeperusjoukkoon kuulumattomiksi. Tällaisia ylipeittotapauksia ovat esimerkiksi kotitaloudet, joiden kohdehenkilö on muuttanut pysyvästi ulkomaille tai laitokseen tai kuollut. Ylipeiton poistamisen jälkeen netto-otokseen jäi 11 418 taloutta.

Ensimmäistä kertaa tutkimukseen osallistuvilla vastauskato oli 28,0 prosenttia. Toista kertaa tutkimukseen osallistuvien kotitalouksien vastauskato oli 13,3 prosenttia, kolmatta kertaa osallistuvien 8,3 prosenttia ja

neljättä kertaa osallistuvien 6,8 prosenttia. Toista tai useampaa kertaa tutkimuksessa mukana olevien kotitalouksien vastauskadot on taulukossa laskettu ehdolla, että kotitalous on osallistunut tutkimukseen aikaisempina vuosina. Kadoksi jääneet kotitaloudet eivät ole mukana tutkimuksen seuraavilla haastattelukerroilla. Koko otoksessa (kaikki tutkimuskerrat) nettokato oli 18,1 prosenttia vuonna 2010. Edellisvuodesta kasvua oli 0,4 prosenttiyksikköä. Vuoden 2010 tulonjakotilaston aineistoon hyväksytyjen kotitalouksien lukumäärä oli yhteensä 9 351 kotitaloutta. Näissä kotitalouksissa oli kaikkiaan 23 018 henkilöä.

Taulukko 2. Vuoden 2010 tulonjakotilaston otoskoko ja vastauskato.

	Koko otos	Tutkimuskerta			
		I	II	III	IV
Brutto-otos, kotitalouksia	11 558	5 000	3 498	1 569	1 491
Ylipeitto	140	78	33	18	11
Netto-otos	11 418	4 922	3 465	1 551	1 480
Kato	2 067	1 377	462	128	100
Kieltäytyneitä	1 320	848	321	90	61
Ei tavoitettu	575	419	100	26	30
Muu syy	172	110	41	12	9
Hyväksytyt	9 351	3 545	3 003	1 423	1 380
Nettokato %	18,1	28,0	13,3	8,3	6,8

Taulukossa 3.3 on tarkasteltu vastauskadon jakautumista ositteittain tutkimuksen ensimmäisellä tutkimuskerralla vuosina 2001–2010. Vastauskatoprosentit on laskettu otostasolla, painottamattomista luvuista. Vuodesta 2009 vuoteen 2010 verrattuna vastauskato pieneni 1,9 prosenttiyksikköä. Ositteittain tarkasteltuna kato pieneni edellisvuodesta palkansaajien, ja yrittäjiä lukuun ottamatta sosioekonomisten ryhmien pienituloisimmissa ositteissa. Kato on pienituloisimpien ositteissa keskimääräistä korkeampaa. Kato kasvoi yrittäjien, maanviljelijöiden ja eläkeläisten suurituloisimmissa ositteissa (ryhmä 2) ja merkittävämmän ei-verotietuetta käsittävien ositteessa.

On huomattava, että vuodesta 2003 lähtien käytetty kotitalouksien luokittelu ositteisiin pohjautuu kohdehenkilön kotitalouteen eikä kohdehenkilöön, ja hankalasti luokiteltaviin kolmeen viimeiseen ryhmään (muut, ei verotietuetta) on jäänyt selkeästi vähemmän havaintoja kuin aikaisempina vuosina. Tästä syystä vastauskadon vaihtelu näkyy voimakkaammin näissä muutenkin heterogeenisissä ryhmissä.

Vastauskadon (yksikkökato) ohella tulosten laatuun vaikuttaa yksittäisiin haastattelukysymyksiin liittyvä osittaiskato (eräkato). Korkotulotiedoissa (lähdeverolain alaiset korkotulot) on huomattavampaa osittaiskatoa. Korkotulotietojen puuttumista korjataan nk. hot deck -imputointimenetelmällä.

Taulukko 3. Nettokato (%) otostasolla tulonjakotilaston I paneelissa vuosina 2001–2010. muuttujina xx ja Vuosi

Vuosi	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Palkansaajat 1	17,8	18,2	20,0	24,5	25,2	31,0	27,7	32,2	35,3	32,7
Palkansaajat 2	20,5	15,9	19,0	21,1	22,4	24,1	23,9	26,8	31,4	27,2
Palkansaajat 3	17,9	18,6	17,9	18,8	22,6	22,4	23,8	26,8	27,3	26,9
Palkansaajat 4	18,1	21,5	22,2	22,3	25,1	25,1	23,1	30,3	28,4	23,5
Yrittäjät 1	18,2	19,9	22,5	22,8	27,0	25,9	26,2	28,5	30,7	31,2
Yrittäjät 2	20,8	17,3	22,0	22,2	27,8	24,4	28,4	30,1	26,8	31,0
Maanviljelijät 1	11,2	12,8	13,0	14,8	19,8	17,2	16,4	16,1	21,7	17,7
Maanviljelijät 2	8,7	9,2	8,7	11,0	15,5	11,9	15,0	13,9	13,3	15,8
Eläkeläiset 1	21,3	17,5	23,0	21,8	25,2	25,3	29,0	27,3	29,9	24,7
Eläkeläiset 2	19,3	16,9	22,3	19,0	21,8	20,4	16,7	20,6	19,7	21,4
Muut 1	20,1	18,4	34,4	29,9	38,0	41,4	39,4	41,4	45,6	38,3
Muut 2	20,7	18,1	29,1	29,4	39,3	26,5	27,1	28,0	32,0	31,8
Ei verotietuetta	15,2	25,0	50,0	62,0	44,0	68,8	69,6	66,7	56,8	71,7
Yhteensä	18,0	17,4	20,6	21,4	24,9	25,0	25,6	28,3	29,9	28,0

Tulonjakotilaston tuloslukuihin eli estimaatteihin sisältyy otannasta aiheutuvaa satunnaisvaihtelua. Tämän satunnaisvaihtelun suuruutta voidaan arvioida estimaatin keskivirheen avulla. Keskivirheen suuruuteen vaikuttavat otoskoko ja muuttujan arvojen vaihtelu otoksessa eli otosvarianssi. Ryhmissä, joissa otokseen on tullut vähän havaintoja, keskivirhe saattaa olla suuri ja tulokset sen vuoksi epävarmoja. Tilaston taulukoissa ei ole julkaistu tulotietoja, mikäli ryhmään on otoksessa tullut vähemmän kuin 30 kotitaloutta tai tulonsaajakohtaisissa taulukoissa vähemmän kuin 30 tulonsaajaa. Desiiliryhmiä ja tuloluokkien rakennetta kuvaavissa taulukoissa on lukumäärät merkitty sulkuihin, mikäli ryhmään on otoksessa tullut vähemmän kuin 10 kotitaloutta tai tulonsaajaa. Keskivirheen avulla voidaan tutkimuksen kullekin estimaatille laskea luottamusväli, jolla perusjoukon todellinen arvo on tietyllä luotettavuustasolla. Esimerkiksi käytettävissä olevien tulojen kotitalouskohtaisen keskiarvon estimaatti vuonna 2010 oli 40 086 euroa ja suhteellinen keskivirhe 0,8 prosenttia. Suhteellinen keskivirhe eli variaatiokerroin kuvaa keskivirheen prosentuaalista osuutta keskiarvosta. Vuoden 2010 aineistossa käytettävissä olevien tulojen keskiarvo oli 95 prosentin todennäköisyydellä välillä 39 461–40 712. Taulukossa 3.4 on esitetty kotitalouksien tulojen keskivirheet sosioekonomisen aseman mukaan vuonna 2010.

Taulukko 4. Kotitalouksien tulojen keskivirheet sosioekonomisen aseman mukaan 2010.

Sosioekonominen pääryhmä	Kotitalouksia perusjoukossa, 1 000		Palkka- ja yrittäjätulot		Omaisuustulot		Saadut tulonsiirrot		Maksetut tulonsiirrot		Käytettävissä olevat tulot	
	Keski-arvo, €	Keski-virhe, %	Keski-arvo, €	Keski-virhe, %	Keski-arvo, €	Keski-virhe, %	Keski-arvo, €	Keski-virhe, %	Keski-arvo, €	Keski-virhe, %	Keski-arvo, €	Keski-virhe, %
Kaikki kotitaloudet	2 551	0,6	30 967	0,9	7 432	4,1	12 765	1,0	11 078	1,0	40 086	0,8
Ylemmät toimihenkilöt	449	2,5	72 227	1,3	8 441	5,1	5 759	4,4	24 219	1,7	62 208	1,3
Alemmat toimihenkilöt	414	2,9	42 069	1,5	4 569	4,1	5 861	3,8	11 417	1,9	41 082	1,4
Työntekijät	429	2,8	40 755	1,5	4 387	10,7	6 475	3,4	10 902	2,1	40 715	1,5
Maatalous-yrittäjät	38	5,2	47 348	3,4	15 320	8,3	6 912	6,7	11 932	4,3	57 648	3,1
Muut yrittäjät	149	4,0	48 805	3,1	33 322	13,4	6 614	5,8	19 030	6,2	69 712	5,4
Eläkeläiset	817	1,3	1 841	6,4	6 310	3,2	24 617	1,0	5 002	2,1	27 766	1,1
Työttömät	136	5,2	3 521	8,6	2 172	9,4	15 639	2,8	2 704	4,4	18 628	2,8
Muut	120	6,0	5 374	6,6	3 432	36,3	10 856	4,8	2 104	11,6	17 558	7,1

Tulosten laatuun vaikuttavat kadon ja satunnaisvaihtelun lisäksi peittovirheet (kehikkoperusjoukko poikkeaa kohdeperusjoukosta) ja mittausvirheet (tulomuuttujan mitattu arvo poikkeaa sen oikeasta arvosta). Osa näistä virhelähteistä voi tuottaa systemaattisia virheitä. Systemaattisia virheitä voidaan arvioida vertaamalla estimaatteja rekistereistä saataviin, koko väestöä koskeviin tietoihin sekä muiden tilastojen vastaaviin tietoihin. Vertailuja tehdään vuosittain ja niitä voi tiedustella Tilastokeskuksesta.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tulonjakotilasto tehdään vuosittain. Lopulliset tiedot tilastosta julkaistaan noin puolitoista vuotta tilastovuoden päättymisen jälkeen. Tuloja ja kotitalouksia kuvaavat tiedot kuvaavat koko vuoden tietoja.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Tulonjakotilaston ennakkolliset ja lopulliset tiedot julkaistaan Tilastokeskuksen internet-sivuilla SVT:n Tulot ja kulutus -sarjassa sähköisinä julkistuksina ja katsauksina, pdf-muodossa sekä StatFin-tietokantataulukoina. Tiedot löytyvät osoitteesta www.tilastokeskus.fi/tulonjakotilasto.

Mikäli on tarpeen saada verkkosivuilla julkaistuja tietoja tarkempia tilastoja, niitä voi tilata maksullisena toimeksiantona tilaston tekijöiltä sähköpostitse osoitteella tulonjakotilasto@tilastokeskus.fi tai puhelimitse.

Tilastosta on saatavissa tutkimuskäyttöön suunniteltuja palveluaineistoja. Aineistot ovat maksullisia ja edellyttävät käyttöluvan hakemista. Tulonjakotilaston tietokanta tarjoaa hyvät mahdollisuudet erilaisten selvitysten ja tutkimusten tekoon.

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Tulokäsite

Tulonjakotilaston tulokäsitteisiin ei tehty vuonna 2010 muutoksia, joten tilaston tiedot ovat vertailukelpoisia vuoden 2009 tulonjakotilaston kanssa. Myös tässä julkaisussa esitettävissä aikasarjoissa ja tietokantataulukoissa on huomioitu tulonjakotilaston tulokäsitteissä aikaisemmin tapahtuneet muutokset, sillä julkaistut tiedot pohjautuvat tulonjakotilaston päivitettyihin aikasarja-aineistoihin. Tulonjakotilaston aikasarjan vertailukelpoisuus on vuosille 1993–2010 hyvä, vuodesta 1993 taaksepäin päätuloerien kohdalla kohtuullisen hyvä.

Tulotiedoissa on tapahtunut seuraavia muutoksia, jotka on otettava huomioon arvioitaessa tietojen vertailukelpoisuutta:

- Vuonna 2006 tilastossa uudistettiin asuntotulon laskentatapa ottamalla huomioon toisaalta yhtenäiset käytännöt muiden Tilastokeskuksen tilastojen (erityisesti kulutustutkimus ja kansantalouden tilinpito) kanssa ja toisaalta EU:n tulo ja elinoloilastoa (EU-SILC) koskevan asetuksen vaatimukset. Merkittävimmät muutokset liittyvät otoskotitalouksille ositemenetelmällä laskettujen bruttovuokrien ositteiden tarkentumiseen ja omistusasuntojen poistojen käsittelyyn. Ositteissa tilastollisen kuntaryhmituksen mukainen bruttovuokra on korvattu kunnittaisella ja suurimmissa kunnissa osa-alueittaisella tiedolla. Ositekohtaiset bruttovuokra-arvot perustuvat edelleen Tilastokeskuksen vuokratilaston vapaarahoitteisten asuntojen vanhojen ja uusien vuokrasuhteiden keskimääräisiin vuokriin, mutta havaintomääriltään pienten ositteiden vuokra-arvoja on korjattu vanhojen asunto-osakeyhtiömuotoisten asuntojen myyntihinnoilla. Asuntotulosta ei enää omakotiasujilla vähennetä poistoja. (Ks. Tulonjakotilasto, käsitteet ja määritelmät, asuntotulo eli laskennallinen nettovuokra). Uudistetulla menetelmällä laskettu asuntotulo on viety takautuvasti aikasarjatietoihin vuodesta 1993 lähtien, joten tulokäsitteet ovat tältä osin vertailukelpoisia kun tietolähteenä käytetään Tulonjakotilaston aikasarja-aineistoa.
- Kotitalouksien välisiin saatuihin tulonsiirtoihin ei vuoden 2006 tulonjakotilastosta lähtien ole laskettu enää kotitalouden saamia raha- tai muita lahjoja. Syynä on yhtenäisyys EU:n tulo- ja elinoloilaston (EU-SILC) tulokäsitteen kanssa. Uusi laskentatapa vähentää kotitalouksien keskimääräisiä käytettävissä olevia tuloja noin 150 euroa kotitaloutta kohti.
- Vuonna 2006 siirryttiin metsätulojen verotuksessa kokonaan myyntituloihin pohjautuvaan verotukseen. Tämän vuoksi metsätulojen käsittely on muuttunut myös tulonjakotilastossa. Metsätalouden tulot perustuvat nyt kokonaan verotietoihin puunmyyntituloista eikä täydentäviä tietoja enää kysytä haastattelussa. Metsätalouden kustannukset arvioidaan prosenttiosuutena metsän myyntituloista, kun ne aiemmin laskettiin haastattelutietoihin perustuvalla regressiomallilla.
- Tulonjakotilaston tulokäsitteiden vertailtavuutta vaikeuttaa myös vuoden 2005 osinkoverouudistus, jossa luovuttiin yhtiöveron hyvityksestä. Ennen verouudistusta yhtiöveron hyvitys luettiin tuloksi osinko-, tuotannontekijä- ja bruttotuloihin. Koska yhtiöveron hyvitys sisältyi myös maksettuihin tulonsiirtoihin, verouudistuksella ei kuitenkaan ole vaikutusta käytettävissä olevan tulon vertailtavuuteen. Tulonjakotilaston aikasarjatiedostoihin verouudistuksesta johtuvat muutokset on korjattu vuosille 1993–2004.
- Tulonjakotilaston tulokäsitteisiin tehtiin merkittäviä muutoksia vuoden 2000 tulonjakotilastossa. Tällöin tulonjakotilaston tulokäsitettä muutettiin vastaamaan paremmin kansainvälisiä suosituksia³⁾. Näitä muutoksia on selitetty tarkemmin vuoden 2000 tulonjakotilaston paperijulkaisun menetelmäkuvauksessa.
- Aiempina vuosina oleellisia vertailukelpoisuuteen vaikuttavia muutoksia on tehty tulonjakotilaston tulokäsitteisiin vuosina 1995 ja 1993. Yksityiskohtaisempia tietoja vuosien 1993 ja 1995 muutoksista on aiemmissa tulonjakotilaston julkaisuissa. Lisäksi vuoden 1996 tulonjakotilaston tiedot ovat teknisen virheen vuoksi virheellisiä. Vuosien 1997–2010 tulonjakotilastoissa esiintyvät vuotta 1996 koskevat tiedot ovat korjattuja.

Tämän julkaisun aikasarjatiiedoissa tulokäsitettä on yhdenmukaistettu siten, että valtaosa tulokäsitteessä vuosina 1993, 1995, 2000, 2005 ja 2006 tapahtuneista muutoksista on kyetty ottamaan huomioon. Merkittävin vertailukelpoisuutta heikentävä tuloerä on laskennallinen asuntotulo. Asuntotulo on kuitenkin laskettu uudella menetelmällä vuosille 1993–2005.

Tulonjakotilaston tulokäsite poikkeaa kansainvälisistä suosituksista jonkin verran. Tärkein ero on realisoitujen hallussapitovoittojen käsittely. Tulonjakotilastossa veronalaiset luovutusvoitot ovat omaisuustuloa, kun suositusten mukaan niitä ei pitäisi sellaisenaan laskea mukaan käytettävissä olevaan tuloon.

Luokitukset ja menetelmät

Tulonjakotilastoissa on vuodesta 2002 lähtien käytetty suuralueluokitusta (NUTS 2), joka on 11.7.2003 voimaan tulleen suosituksen mukainen.

Vuoden 2002 tulonjakotilastosta lähtien on tilastossa ollut käytössä uudistetut kulutusyksiköt. Aiemmin käytetyn OECD-asteikon asemesta on tulonjakotilastossa otettu käyttöön ns. muunnettu OECD-asteikko.

3) Expert Group on Household Income Statistics, The Canberra Group: Final Report and Recommendations. Ottawa, 2001.

Muutoksella on merkittävä vaikutus erityisesti eri väestöryhmien sijoittumiseen tulojakaumassa. Tulonjakotilaston vuosijulkaisujen 2002–2010 liitetaulukoiden esitettävien kulutusyksiköiden keskimäärätietoja ei siis voi verrata vuoden 2001 ja sitä vanhemmissa painetuissa vuosijulkaisuissa esiintyviin vastaaviin tietoihin.

Samalla tulonjakotilastossa on luovuttu kotitalouspainotuksista tulokymmenysten (desiiliryhmien) muodostamisessa. Julkaisussa käytetään vain yhtä tulokymmenysten muodostamistapaa, jossa perusjoukon henkilöt jaetaan kymmeneen yhtä suureen luokkaan (ns. henkilöpainotus). Aiemmin liitetaulukoiden käytettiin pääasiassa tulokymmenyksiä, joissa kotitaloudet jaettiin kymmeneen yhtä suureen luokkaan.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Hallinnollisista rekistereistä koottu **tulonjaon kokonaistilasto** kuvaa rekisterikotitalouksien (asuntokuntien) vuosituloja ja niiden jakautumista erityisesti aluenäkökulmasta. Tilastoyksikkönä käytetty asuntokunta (ns. rekisterikotitalous) poikkeaa hieman tulonjakotilaston kotitalouskäsitteestä. Koska tulonjaon kokonaistilaston tulokäsite perustuu vain rekisteritietoihin, se ei sisällä laskennallisia tuloeria eikä eräitä tuloja, joista saadaan tietoa vain haastattelemalla (mm. asuntotulo, lähdeveron alaiset korkotulot ja kotitalouksien väliset tulonsiirrot). Tulonjaon kokonaistilaston käsitteet esimerkiksi tulojen osalta eivät täysin täytä kansainvälisiä suosituksia. Tilastojen tiedot saattavat erota myös otanta- ja tuotantomenetelmistä johtuvista syistä.

Tulonjakotilaston ja **kulutustutkimuksen** välillä ei ole merkittäviä käsitteellisiä eroja. Molemmat noudattavat kansainvälisten suositusten mukaista käytettävissä olevan tulon määrittelyä. Kulutustutkimuksen tulokäsite perustuu pääasiassa rekisteritietoihin eikä sisällä eräitä tuloja, joista saadaan tietoa vain haastattelemalla. Tärkeimpiä tällaisia tuloeria ovat lähdeveron alaiset korkotulot ja kotitalouksien väliset tulonsiirrot (mm. saatu elatusapu). Edellä mainittujen seikkojen lisäksi tilastojen tiedot saattavat erota otanta- ja tuotantomenetelmistä johtuvista syistä.

Verotustietoihin perustuvasta **veronalaiset tulot -tilastosta** saadaan tiedot luonnollisten henkilöiden veronalaisista tuloista, vähennyksistä ja veroista. Sen kuvaama ilmiöalue on suppeampi kuin tulonjakotilaston. Veronalaiset tulot -tilastosta ei saada kotitalouskohtaisia tietoja, vaan tilastoyksikkö on tulonsaaja tai aviopari. Sen ulkopuolelle jää myös osa kotitalouksien saamista yrittäjä- ja omaisuustuloista (mm. lähdeveron alaiset korkotulot) sekä tulonsiirroista (mm. osa kansaneläkkeistä sekä tapaturmavahinkoturvaan perustuvista etuuksista, sotilasvammalakiin perustuvat eläkkeet, asumistuet, toimeentulotuki sekä lapsilisät).

Tulonjakotilasto kuvaa kotitaloussektorin tuloja ja tulonsiirtoja ja on siten **kansantalouden tilinpidon kotitaloussektorin tulo- ja tulonkäyttötilin laajennus**. Verrattaessa tulonjakotilaston koko maan tulosummaa kansantalouden tilinpidon tulo- ja tulonkäyttötilin eriin on otettava huomioon erot sektorin rajaamisessa, eräissä määritelmässä ja tilastojen laatimismenetelmässä. Erojen johdosta kansantalouden tilinpidon ja tulonjakotilaston luvut esimerkiksi kotitalouksien käytettävissä olevan tulon vuosimuutoksista saattavat erota tuntuvastikin toisistaan.

Tulonjakotilaston perusjoukon muodostavat yksityiset kotitaloudet. Kansantalouden tilinpidossa kotitaloussektoriin luetaan myös ns. laitostaloudet. Vuonna 2003 kansantalouden tilinpidon aikasarjoja tarkistettiin siten, että kotitaloussektoriin luetaan myös asunto-osakeyhtiöt siltä osin kuin kotitaloudet ovat asunto-osakkeiden omistajia (eli suurimmalta osin).

Tulonjakotilaston tiedot kerätään kotitalouskohtaisesti, kun taas kansantalouden tilinpidon tuloerät saadaan summätietoina eri lähteistä. Tulonjakotilaston summatiedot jäävät pienemmiksi mm. siksi, että kotitalouksille ei voida kohdistaa osaa kuolinpesien tuloista.

Tulonjakotilaston ja kansantalouden tilinpidon välillä on mm. seuraavia käsitteellisiä eroja:

- Kansantalouden tilinpidon toimintaylijäämä ja sekatalo ovat laajempi käsite kuin yrittäjätulot. Tähän erään sisältyvät sekatalo vuokraustoiminnasta ja toimintaylijäämä asuntojen omistuksesta, kun taas tulonjakotilastossa vuokratulot ja laskennallinen nettovuokra omistusasunnoista luetaan omaisuustuloihin.
- Kansantalouden tilinpidossa tuloiksi luetaan myös omatoimisen rakentamisen arvo (sekatulossa), tulo omaan käyttöön tuotetuista tuotteista (sekatulossa) ja vakuutusentottajien omaisuustulo eli laskennallinen tulo henki- ja eläkevakuutuksesta (omaisuustuloissa). Menoiksi luetaan kulutusluottojen korot (koroissa) ja maanvuokrat.
- Kansantalouden tilinpidossa omaisuustuloksi luetaan sijoitusrahastojen omaisuustulot (korot ja osingot) myös silloin kun tuloa ei ole jaettu omistajille voitto-osuutena vaan ne on sijoitettu edelleen omistajien lukuun.
- Realisoidut veronalaiset luovutusvoitot luetaan tulonjakotilastossa omaisuustuloksi. Työsuhdeoptioista saatu tulo luetaan palkkatuloksi. Sekä optioista että luovutusvoitoista maksetut verot sisältyvät maksettuihin tulonsiirtoihin. Kansantalouden tilinpidossa luovutusvoitot ja optiotulot eivät sisälly kotitalouksien tuloihin vaan ne tulkitaan hallussapitovoitoiksi. Niistä maksetut verot sen sijaan sisältyvät kotitaloussektorin maksamiin veroihin.
- Maksettuihin tulonsiirtoihin luetaan kansantalouden tilinpidossa myös tulonsiirrot voittoa tavoittelemattomille yhteisöille, tulonsiirrot ulkomaille, vapaaehtoiset eläkevakuutusmaksut ja vapaaehtoiset maksut sairaus-, hautaus- ja eroavustuskassoille. Nämä erät eivät sisälly tulonjakotilastoon.
- Kansantalouden tilinpito ei sisällä kotitalouksien välisiä tulonsiirtoja. Tulonjakotilastossa ovat mukana kotitalouksien väliset saadut tulonsiirrot ja maksetuista tulonsiirroista elatusmaksut ja toistuvaisavustukset.
- Maksetut tuloverot kirjataan kansantalouden tilinpidossa kassaperusteisina, mutta ajoituskorjattuina ja muut välittömät verot kassaperusteisina, kun tulonjakotilastossa verotiedot kirjataan maksuunpanoperusteisina. Veronpalautusten ja jälkikannon ajoittumisessa tapahtuvat muutokset voivat aiheuttaa eroa kotitaloussektorin käytettävissä olevan tulon vuosimuutoksessa kansantalouden tilinpidon ja tulonjakotilaston välillä.
- Metsänmyyntitulot ajoittuvat kansantalouden tilinpidossa hakkuuajan mukaan, kun taas tulonjakotilastossa maksun saantihetken perusteella.

Lisätietoja

Hannele Sauli 09 1734 3497

Kaisa-Mari Okkonen 09 1734 3408

Vastaava tilastojohtaja:

Riitta Harala

toimeentulo.tilastokeskus@tilastokeskus.fi

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Tulonjakotilasto 2010, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu, Tilastokeskus
puh. 09 1734 2220
www.tilastokeskus.fi

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi

ISSN 1796-0479
= Suomen virallinen tilasto
ISSN 1795-8121 (pdf)